

Tēvijas Sargs

NATO Jūras spēki «Spike» Bruņojums Pretterorisma mācības Vēsture

Ls 0,60

Maijs

2013

Nr. 5

Latvijas

militārā

hronika,

jaunumi,

fakti,

sasniegumi

militārais
žurnāls

Abonēt var visās «Latvijas pasta» nodaļās,
kā arī internetā www.abone.pasts.lv
un zvanot pa informatīvo tālruni 67008001

Ārvalstīs militāro žurnālu
«Tēvijas Sargs»
var abonēt pie redakcijas pārstāvjiem.

Abonēšanas cena Latvijā:

1 mēnesim — Ls 0,50
6 mēnešiem — Ls 3,00
12 mēnešiem — Ls 6,00

Abonēšanas cena ārvalstīs:

Eiropā 12 mēnešiem — EUR 41,00
ASV 12 mēnešiem — USD 68,00
Kanādā 12 mēnešiem — CAD 70,00
Austrālijā 12 mēnešiem — AUD 73,00

Informācija uzzināma, arī zvanot pa tālruni +371 67335391 vai rakstot uz e-pastu: redakcija@sargs.lv

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs
www.empamil.eu

Iespiests v/a «Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūra»
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.

Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335383
Literārā redaktore
Rasma Priekule — 67335391
Žurnāliste **Laura Dūša, Taivo Trams** —
67335391
Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399

Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Makets **Aigars Nesters** — 67335391

Red. pārstāvis ASV **V. Kukainis**.
237 Springmont Road. Northfield,
OH 44067, USA.
Tālrunis (330) 467 1232.
e-pasts: dvkukainis@aol.com

Red. pārstāve Vācijā **I. Marx**.
Tālrunis 89 4530 1802,
e-pasts: iveta_marx@web.de

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar
autoru viedokli.

Autoru manuskriptus atpakaļ neizsniedz.

4

8

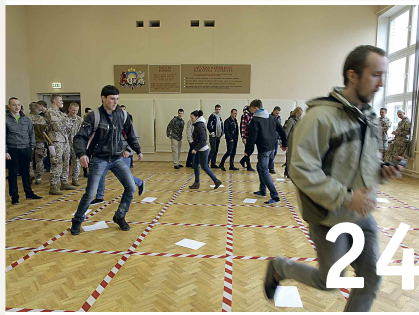
10

18

22

24

28

32

34

Latvijas ziņas 2

Nacionālo bruņoto spēku
diena Kuldīgā 4

NATO aktualitātes un izaicinājumi 6

Jūras spēku flotile parāda augstu
profesionalitāti NATO mācībās
«Dynamic Mercy 2013» 8

Subatē
piemin nacionālos partizānus 10

«Saber Strike 2013» —
karavīri un zemessargi pilnveidos
iemaņas valsts aizsardzībā 12

Projekts, ko Latvija var
prezentēt pasaule 14

Par studiju iespējām ASV
militārajās akadēmijās 17

«Spike» raķešu sistēmas —
nākotnes tehnoloģijas darbībā 18

Kīnas Tautas atbrīvošanas armijas
baltā grāmata 21

Jūrā pie Ventspils notikušas
vērienīgas pretterorisma mācības 22

Zinoši interesenti apmeklē NAA 24

Pirmie, kas zvērēja uzticību
atjaunotajai Latvijai 26

Kārlis Zemdega — brīvības
cīnītāju slavinātājs granītā 27

Aukstie ieroči Latvijas armijā
1920.—1940. g. 28

Karoga misija 31

Sarkanās armijas gatavošanās
iebrukumam 32

Ārzemju ziņas 34

Vai pasaule kļūs drošāka, ja
šāvēju vai spridzinātāju varēs
identificēt no attāluma? 36

19. aprīlī Ādažu bāzē svinīgā ceremonijā uz Afganistānu pavadīja nākamo Latvijas kontingentu, kuru veido vairākas vienības gandrīz 150 karavīru sastāvā.

Ceremonijā piedalījās aizsardzības ministrs Artis Pabriks, Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, Sauszemes spēku kājnieku brigādes komandieris pulkvedis Dzintars Roga un citas bruņoto spēku amatpersonas, kā arī karavīru tuvinieki.

Uzrunājot klātesošos, aizsardzības ministrs uzsvēra: «Šī ir gan kārtējā pavadīšanas ceremonija, gan arī atšķirīgs notikums — jūs pirmo reizi dodaties uz jaunu operāciju rajonu Mazāri Šarīfā, kur jūs būsiet kopā ne tikai ar Norvēģijas, bet ar vēl divu citu Ziemeļeiropas valstu — Zviedrijas un Somijas — karavīriem. No diplomātiskā un politiskā viedokļa, tas mums ir liels panākums, jo sadarbība ar Ziemeļeiropas valstīm arī drošības jomā ir viena no mūsu prioritātēm.»

Lielākā Latvijas kontingenta daļa, kuru veido Manevra rota, dienesta pienākumus pildīs Mazāri Šarīfā izvietotajā Ziemeļeiropas un Baltijas valstu pārejas atbalsta vienībā (NB TSU). To veido četru valstu — Zviedrijas, Norvēģijas, Somijas un Latvijas — karavīri.

Latvijas Manevra vienība Afganistānā veiks NB TSU, Afganistānas drošības spēku policijas vienību un operāciju koordinācijas centru padomnieku grupu eskortēšanu un to apsardzi, nodrošinās ātrās reaģēšanas uzdevumu izpildi un, iespējams, arī vietējo spēku operāciju atbalstu.

Gan ministrs, gan bruņoto spēku komandieris aizbraucējiem vēlēja karavīra veiksmi, dāvajot līdzīgu ceļā Latvijas valsts karogu un rudzu maizes klaipu. Viņi pateicās arī karavīru tuviniekiem.

27. aprīlī Nacionālie bruņotie spēki atsaucās Lielās talkas organizatoru aicinājumam piedalīties vides sakopšanā — vairāk nekā 1500 karavīru un zemessargu pievienojās Lielajai talkai, kuras mērķis ir padarīt Latviju un Baltijas jūras reģionu par tīrāko vietu pasaulē.

Karavīri un zemessargi, aicinot savā pulkā arī ģimenes locekļus, talkoja gandrīz vai visos Latvijas novados, uzkopjot aptuveni 60 vietas — gan savu vienību izvietojumus, gan sadarbībā ar pašvaldībām un citām projektā «Lielā talka» iesaistītajām organizācijām — arī ciemu un pilsētu teritorijas un mežus, tomēr galveno uzmanību veltot Pirmā un Otrā pasaules kara, kā arī Brīvības cīņās kritušo karavīru atdusas un cīņu piemiņas vietām.

Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube kopā ar karavīriem un kadetiņiem sakopa Otrā pasaules kara laikā kritušo karavīru apbedījumu vietu Ropāžos, Lielās Juglas krastā, kuri karoja padomju armijas rindās. Viņš talkoja arī Mores kauju piemiņas parkā Siguldas novadā. Otrā pasaules kara laikā — 1944. gada septembra beigās — Morē norisinājās vienas no sivākajām kaujām Latvijas teritorijā starp Vācijas un padomju armiju.

3. maijā Latvijā trīs dienu oficiālā vizītē ieradās ASV Transporta virspavēlniecības komandieris ģenerālis Viljams Freizers. Vizītes laikā ģenerālis tikās ar Latvijas valdības pārstāvjiem — ārlietu ministru Edgaru Rinkēviču, aizsardzības ministru Arti Pabriku un satiksmes ministru Anriju Matisu, kā arī ar Nacionālo bruņoto spēku komandieri ģenerālleitnantu Raimonu Graubi.

ASV Transporta virspavēlniecības komandieris ģenerālis Viljams Freizers pārbauda ASV Aizsardzības departamenta gaisa, zemes un jūras pārvadājumus, tostarp nemilitārās kravas, kas tiek vestas caur Ziemeļu apgādes tīklu uz Afganistānu. Jūnijā Ziemeļu apgādes tīklā caur Baltijas valstīm uz Afganistānu būs nosūtīti jau 100 000 konteineru.

4. maijā, Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas dienā, Melngalvju namā notika Triju Zvaigžņu ordeņa, Viestura ordeņa un Atzinības krusta pasniegšanas svinīgā ceremonija. Par Viestura ordeņa lielkrusta komandieri (VO I šķira) tika iecelti:

par sevišķiem nopelniem Latvijas valsts bruņoto spēku attīstībā un Latvijas un Norvēģijas divpusējās sadarbības stiprināšanā aizsardzības jomā Norvēģijas Karalistes Bruņoto spēku komandieris **ģenerālis Haralds Sunde**;

par nopelniem Latvijas valsts drošības stiprināšanā un Latvijas un Amerikas Savienoto Valstu savstarpējās sadarbības veicināšanā Amerikas Savienoto Valstu Transporta pavēlniecības komandieris **ģenerālis Viljams Freizers**.

Par Viestura ordeņa lielvirsnieku (VO II šķira) tika iecelti:

par nopelniem Latvijas valsts drošības stiprināšanā un Latvijas un Amerikas Savienoto Valstu savstarpējās sadarbības veicināšanā bijušais Amerikas Savienoto Valstu Aizsardzības loģistikas aģentūras direktors, kompānijas «Supreme Group USA» prezidents un galvenais komercdirektors atvaļinātais **ģenerālleitnants Roberts Deils**;

par nopelniem Latvijas valsts drošības stiprināšanā un Latvijas un Amerikas Savienoto Valstu savstarpējās sadarbības veicināšanā Amerikas Savienoto Valstu Aizsardzības loģistikas aģentūras direktors **viceadmirālis Marks Harnieks**.

Par Viestura ordeņa komandieri (VO III šķira) par priekšzīmīgu un augsti profesionālu dienestu Nacionālajos bruņotajos spēkos un Zemessardzē, lielo personīgo ieguldījumu sekmīgā starptautiskās operācijas nodrošināšanā un Latvijas armijas teicamu reprezentāciju ārvalstīs tika iecelts Latvijas Republikas Zemessardzes 1. Zemessardzes novada komandieris **pulkvedis Mārtiņš Liberts**.

8. maijā valsts augstākās amatpersonas Rīgas Brāļu kapos piedalījās Nacisma sagrāves un Otrā pasaules kara beigu atceres dienas pasākumā.

Kopumā vainagus un ziedus kapos nolika aptuveni 200 cilvēki. Kā pirmie vainagus nolika Valsts prezidents Andris Bērziņš, Saeimas priekšsēdētāja Solvita Ābolīte un Ministru prezidents Valdis Dombrovskis. Pēc tam ziedus nolika ārlietu un aizsardzības ministri, diplomātiskā korpusa pārstāvji, Saeimas deputāti un Otrā pasaules kara veterāni.

Kritušie karavīri tika pieminēti ar klusuma brīdi.

Šajā dienā ziedu vainagi tika nolikti arī Lestenes Brāļu kapos, kur guldīti Otrā pasaules kara laikā latviešu leģiona rindās kritušie karavīri, un pie Brāļu kapu pieminekļa Dobeļē Otrajā pasaules karā kritušajiem padomju armijas karavīriem.

Skrienam par stipru Latviju!

Dublī, vēsas peldes, rūpšanās pāri sienām, skrējieni «Stikla kalnā» — tie bija tikai daži izaicinājumi, ar kuriem kino pilsētā «Cinevilla» saskārās 3878 «Stipro skrējiena» dalībnieki Latvijas neatkarības atjaunošanas gadadienā.

Atraktīvais Aizsardzības ministrijas pārstāvis Raimonds Bergmanis rūpējās par sportisko noskaņojumu trasē, kuras garums bija aptuveni 9 km. Tajā nācās pārvarēt vairāk nekā 33 dabiskus un mākslīgi veidotus šķēršļus. Zemessardzes 51. un 52. kājnieku bataljons gādāja par siltu tēju un «Spēka kafiju» istajā laikā un vietā. Sadarbībā ar Valsts policiju zemessargi nodrošināja sabiedrisko kārtību.

Gan sievietes, gan vīriešu individuālajā skrējienā pirmie finiša līniju pārliecināti sasniedza karavīri. Komandu skrējienā augsto **trešo vietu**, iegūstot stiprākās augstskolas titulu, izcīnīja **Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadeti** — «Visur gājēji!» (Indra Zvejsalnice, Uldis Andruškevičs, Madars Ozoliņš un Andris Stipnieks).

Individuālajā skrējienā 384 sieviešu konkurencē 1. vietu izcīnīja Nodrošinājuma pavēlniecības 3. RNC pārstāve **virsliecinante Inga Dauškane** (1:13:13). Viņa jau piekto gadu uzvar «Stipro skrējienā». «Šogad skrējienam bija garāka distance. Līdz ar to arī šķēršļi bija vairāk un tie bija daudz sarežģītāki — jo grūtāki šķēršļi, jo lielāka motivācija cīnīties par uzvaru! Biju patīkami pārsteigta, ka beidzot jutama konkurence. Lielākais pārsteigums un izaicinājums man bija «Stikla kalns». Šķērslis tika nolietis ar elļu, tāpēc bija grūti pārvarams. Tomēr, uz brīdi aizmirstot par rezultātu un savstarpēji sadarbojoties, šis šķērslis bija pārvarams,» stāsta Inga.

Vīriešu konkurencē no 1442 skrējiena dalībniekiem pārliecināti pirmo vietu (0:51:13) izcīnīja **dižkareivis Dainis Stepe**. «Ļoti grūts, bet tajā pašā laikā piedzīvojumiem bagāts skrējienis, kas sagādās pozitīvas atmiņas vēl ilgi pēc tā. Sevišķi liels gandarījums ir par paveikto. Iesaku cilvēkiem,

No 6. līdz 10. maijam Latviju oficiālā vizītē apmeklēja Kosovas Aizsardzības ministrijas delegācija. Kosovas Aizsardzības ministriju pārstāvēja Sauszemes spēku komandiera vietnieks brigādes ģenerālis Ģezims Hazroli un rekrutēšanas nodaļas vadītājs Sabri Haksholi. Vizītes laikā viņi apmeklēja Bauskas novadu, kur iepazīnās ar jaunsargu kustības izveidi un tās darbību. Delegācija tikās arī ar pašvaldības pārstāvjiem.

Kosovas pārstāvji bija ieradusies Latvijā, lai smeltos idejas jaunsargu kustības veidošanai Kosovā. Tā kā Bauskas jaunsargi sasnieguši labus rezultātus, viņi tika minēti kā paraugs.

Kosovas viesi tikās ar Rekrutēšanas un Jaunsardzes centra, Latvijas Aizsardzības ministrijas un Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas pārstāvjiem, kā arī piedalījās ziedu nolikšanas ceremonijā Brāļu kapos Nacisma sagrāves un Otrā pasaules kara upuru piemiņas dienā.

Dalība «Stipro skrējienā» vienoja aptuveni 4000 dalībniekus!

kam ir kaut nedaudz sportisks dzīvesveids, droši piedalīties individuālajā skrējienā. Bet tiem, kam dzīvesveids ir mazāk aktīvs, labāk ieteiktu sākt ar piedalīšanos komandas skrējienā un distanci veikt ar komandas biedru palīdzību, jo atsevišķus šķēršļus ir vieglāk pārvarēt komandā,» stāsta Dainis.

Lielisku sportisko sniegumu vīriešu konkurencē uzrādīja arī bruņoto spēku karavīrs **Artjoms Rekuņenko** (0:55:17), izcīnot otro vietu, un **Ilmārs Ķauķītis** (0:55:25) — trešo vietu.

Vīriešu konkurencē labu sniegumu demonstrēja arī Zemessardzes 55. kājnieku bataljona pārstāvis kapteinis Aleksandrs Sotņikovs (1:07:41), iegūstot 54. vietu. «Skrējienā piedalījies, lai sevi pārbaudītu un izmēģinātu ko jaunu. «Stikla kalns» bija izaicinājums. Dienmēl tur guvu traumu, kas liedza iekļūt pirmajā divdesmitniekā. Arī nākamgad plānoju piedalīties, varbūt kopā ar komandu,» stāsta Aleksandrs.

Labu rezultātu komandu skrējienā (1:32:30), iegūstot 34. vietu, sasniedza bruņoto spēku karavīri — kapteinis Ingus Puga, virsliecinants Valdis Bodnieks, kaprāle Monta Kokoreviča un Valērijs Bodnieks.

Šis «Stipro skrējienis» bija neparasts ar to, ka, pārvarot dažādus izaicinājumus, trasē satikās un savstarpēji cita citu uzmundrināja Aizsardzības ministrijas, Jūras spēku flotiles un Gaisa spēku aviācijas bāzes komanda.

Jūras spēku flotiles komanda (kapteinleitinante Vineta Sliede, virsliecinants Haralds Liniņš, kaprālis Sergejs Juhno un virsliecinants Gints Fridrihsons) demonstrēja lielisku fizisko sagatavotību un saliedētību, no 513 komandām izcīnot 45. vietu (1:35:04).

Pirmo reizi skrējienā startēja arī **Aizsardzības ministrijas komanda** (Mārtiņš Vargulis, Aivis Vanaģelis, Edgars Slišāns un kapteine Sandra Brāle). Rezultāts — 1:39:08 un 55. vieta.

«Bez komandas atbalsta šo trasi ir grūti pievārt. Viens no lielākajiem izaicinājumiem bija nepazaudēt vienu otru, jo skrējienā, kurā pie starta līnijas nostājās vairāk nekā 2000 cilvēku, svarīgākais ir turēties kā komandai līdz pat finiša taisnei,» uzsver komandas pārstāvis Mārtiņš.

Komandas pārstāvis Edgars stāsta: «Ir šķēršļi, kas ar nolūku veidoti tā, lai bez komandas biedru atbalsta tos pārvarēt būtu ļoti grūti. Ne mazāk nozīmīgs ir komandas psiholoģiskais atbalsts. Redzot, ka visi strādā kopīga mērķa sasniegšanai, negribas būt tam, kas komandu pievils, un tas dod papildu motivāciju censties!»

Gaisa spēku aviācijas bāzes komanda (kapteinis Ints Indriksons, kapteinis Normunds Kīsnics, leitnants Gints Rasa-Grāvis un kaprāle Zanda Bergmane) ar rezultātu 1:44:38 izcīnīja 75. vietu.

Komandu skrējienā piedalījās arī **NBS Apvienotā štāba pārstāvji** (majors Arvis Zīle un virsrerzants Edgars Zelčs) un izcīnīja 364. vietu (2:54:12). «Šis bija viens no interesantākajiem veidiem, kā nosvinēt valsts svētkus. Grūtākais bija saglabāt mūsu tēpus līdz beigām, kas tā arī neizdevās. Pēc finiša konstatēju, ka peldēšanas sezonu jau var atklāt, jo ūdens bija silts. To apliecināja arī mazgāšanās un pelde «Cinevilla» dīķī,» stāsta Arvis.

Gaisa spēku flotiles komanda cīnās ar «Stikla kalnu».

Sagatavojušas Laura Dūša, kapteine Sandra Brāle, AM Preses nodaļa.
Foto — Gatis Dieziņš, Normunds Mežiņš, LETA.

Nacionālo bruņoto spēku diena Kuldīgā

AKTUĀLI

Viņš aicināja visus būt patriotiem un atgādināja, ka patriotisms sākas katrā pilsētā, katrā ģimenē, kur vecāki ar savu paraugu māca bērniem mīlēt savu valsti.

«Valsts var pastāvēt tikai tik ilgi, kamēr ir pilsoņi, kas vēlas šo valsti aizstāvēt, un šodienas parāde pierāda, ka mūsu valsts mums ir svarīga un mēs esam tās patrioti,» savā uzrunā sacīja bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube.

«Vēsturiski ir pierādījies, ka, lai iegūtu un nosargātu neatkarību, ļoti liela nozīme ir sabiedroto atbalstam,» uzsvēra NBS komandieris. «Pirms 23 gadiem mēs atjaunojām neatkarību līdz ar mūsu kaimiņiem — Baltijas valstīm. Savukārt šodien mēs svinam Latvijas neatkarības atjaunošanas dienu kopā ar NATO sabiedrotajiem, ar kuriem kopā mēs jau varam nostāties par brīvību un drošību visā pasaulē.»

Parādi vēroja arī Norvēģijas Bruņoto spēku komandieris ģenerālis Haralds Sunde un ASV Transporta pavēlniecības komandieris ģenerālis Viljams Freizers.

Kuldīgas novada domes priekšsēdētāja Inga Bērziņa pateicās Aizsardzības ministrijai un Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem par kuldīdzniekiem un Kuldīgas viesiem doto iespēju vērot militāro parādi un paraugdemonstrējumus. «Šodien es jūs aicinu mīlēt savus tuvākos, savu zemi un savu valsti un strādāt savas valsts labā,» sacīja I. Bērziņa. «Ja mēs strādāsim visi kopā,

Daina Ozoliņa,

AM Preses nodaļas vecākā referente.

Foto — G. Dieziņš un N. Mežiņš.

4. maijā Kuldīgā notika gadskārtējā Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas dienai veltītā Nacionālo bruņoto spēku (NBS) militāro vienību un tehnikas parāde, kurā piedalījās aizsardzības ministrs Artis Pabriks, NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, kā arī aptuveni 350 karavīri, zemessargi, robežsargi un jaunsargi. Parādi vēroja vairāk nekā 2000 Kuldīgas iedzīvotāju un viesu.

Lai iepazīstinātu ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem arī tos iedzīvotājus, kuriem nav iespēju apmeklēt tradicionālās valsts svētku parādes Rīgā, 2012. gadā aizsardzības nozare aizsāka jaunu tradīciju — Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas dienā, 4. maijā, kādā no Latvijas novadu pilsētām organizēt Nacionālo bruņoto spēku dienu. Pirmā reģionālā militārā parāde notika Rēzeknē.

«Šodien, svinot kopā ar jums Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas dienu, es aicinu jūs novērtēt to, ka atšķirībā no daudzām citām nācijām mums ir iespēja būt brīviem un neatkarīgiem, kā arī uzņemties atbildību par šo brīvību,» uzrunājot svētku dalībniekus, teica A. Pabriks. «Tikai uzņemoties atbildību par savu valsti, sadarbojoties un uzticoties cits citam, mēs varēsim izveidot skaistu un drošu valsti.»

«Latvijas armija ir ne vien Latvijas valsts simbols un balsts, bet arī patriotisma priekšpostenis un paraugs,» sacīja ministrs.

Speciālo uzdevumu vienības paraugdemonstrējumi Pārventā.

Reģionālo militāro parādi Kuldīgā pieņem aizsardzības ministrs Artis Pabriks un NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube.

mēs uzbūvēsim valsti, ar kuru visi varēsim lepoties.»

Parādes laikā aizsardzības ministrs Artis Pabriks nosauca arī nākamā gada 4. maija svinību vietu — Valmieru un pasniedza valsts karogu Valmieras mēram Inesim Bokim.

Parādes priekšgalā tika nesti Latvijas armijas un 1. Zemessardzes novada karogs. Aiz tiem ierindā soļoja Zemessardzes 44., 46., 51. un 52. kājnieku bataljona un 45. nodrošinājuma bataljona vienība, kā arī Sauszemes spēku kājnieku brigādes, Jūras spēku flotiles, Valsts robežsardzes un Jaunsardzes vienība. Parādi noslēdza bruņoto spēku un robežsardzes rīcībā esošās militārās tehnikas demonstrējums, pāri skatītāju

galvām pārlidoja arī Gaisa spēku aviācijas bāzes helikopters ar otru lielāko Latvijas karogu.

Pēc parādes tās dalībnieki un militārā tehnika devās uz Pārventu, kur notika paraugdemonstrējumi un tehnikas, ieroču un ekipējuma izstāde. Pāri Kuldīgai, sveicot Latviju neatkarības atjaunošanas dienā, pārlidoja divi NATO gaisa telpā virs Baltijas patrulējošie Francijas Gaisa spēku iznīcinātāji «Mirage».

Pārventā savas iemaņas demonstrēja Speciālo uzdevumu vienības kaujinieki, Gaisa spēku aviācijas bāzes glābēji, 1. Zemessardzes novada izlūki, Zemessardzes 54. inženiertehniskā bataljona nesprāgušās

Militārās tehnikas demonstrējums reģionālās parādes laikā.

Izpletņlēcēju paraugdemonstrējumi Pārventā.

Sauszemes spēku kājnieku brigādes un Jūras spēku flotiles karavīrreģionālajā militārajā parādē.

munīcijas neitralizēšanas speciālisti un Valsts robežsardzes kinologi. Ar defilē programmu uzstājās Štāba bataljona Godasardzes rotas karavīri un Jelgavas novada jaunsargi.

Noslēdzoties paraugdemonstrējumiem, izstādē varēja apskatīt apvidus transportierus un bruņumašīnas, pārvietojamo komandpunktu, artilērijas un pretgaisa aizsardzības lielgabalus un radarus, nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas robotu, ūdenslīdzēju un militāro policistu ekipējumu, robežsargu kvadrociklu un motorlaivu, kā arī karavīru un zemessargu ieročus.

Kuldīgas iedzīvotāji un viesi atzina, ka Nacionālo bruņoto spēku diena 4. maija svinībās Kuldīgā ir izdevusies, un mudināja šo tradīciju turpināt. Īpaši sajūsmināti par iespēju vērot parādi un paraugdemonstrējumus, kā arī aplūkot militāro tehniku un ekipējumu bija bērni. **ES**

NATO aktualitātes un izaicinājumi

Saruna ar **Jāni Karlsbergu**, AM līdzšinējo padomnieku Briselē

Kristīne Atmante-Berge,

«Tēvijas Sarga» speciālkorespondente
Briselē.

Foto — Gatis Dieziņš.

Ar šo rakstu aizsākam publikācijas par Aizsardzības ministrijas (AM) un Nacionālo bruņoto spēku (NBS) pārstāvju darbu Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) galvenajā mītnē Briselē un citos NATO štābos kā arī par NATO un ES aktualitātēm. Šoreiz, lai pārrunātu NATO aktualitātes, aicināju uz sarunu Jāni Karlsbergu, AM delegācijas līdzšinējo vadītāju, kurš pēc gandrīz sešu gadu darba dodas atpakaļ uz Latviju (no šā gada maija viņš pildīs valsts sekretāra vietnieka pienākumus nodrošinājuma jautājumos).

Arī NBS pārstāvniecības vadībā notikušas izmaiņas, proti, brģen. Andis Dilāns šā gada sākumā sāka pildīt Latvijas militārā pārstāvja pienākumus NATO un ES, nomainot šajā amatā brģen. Juri Kiukucānu.

Latvijas AM un NBS delegācijas kopā ar Ārlietu ministrijas kolēģiem NATO galvenajā mītnē Briselē, diendienā sadarbojoties ar pārējo 27 NATO valstu pārstāvjiem un NATO Starptautisko štābu un Starptautisko militāro štābu, risina aktuālos drošības un aizsardzības politikas jautājumus. Latvijas delegācija ar līdzvērtīgiem noteikumiem lemj par NATO un arī Latvijai kā tās dalībvalstij svarīgiem jautājumiem. Ikdienas darbs notiek, apmeklējot sēdes un NATO komiteju sanāksmes, izstrādājot dokumentus, konsultējoties ar NATO partneriem un saskaņojot pozīcijas ar Rīgu — ar civilajiem un militārajiem ekspertiem. NATO aizsardzības un ārlietu ministru tikšanās un NATO valstu un valdību vadītāju tikšanās ienes īpašu dinamiku NATO un dalībvalstu delegāciju darba ritmā, jo tās nosaka NATO politisko dienas kārtību un veicamos uzdevumus turpmākajam periodam.

— Kā jūs raksturotu Latvijas delegācijas uzdevumus un lomu Briselē?

— Valstu delegācijas veic tādu kā viduslīniju funkciju starp NATO transnacionālo viedokli un dalībvalstu viedokļiem. Tā ir divvirzienu komunikācija. Proti, skaidrojot

kolēģiem NATO to, kā Latvija redz kādu jautājumu vai risinājumu, un otrādi, nododot un skaidrojot NATO pozīciju Latvijas kolēģiem. No nacionālo viedokļu «kokteiļa» tiek veidots viens kopīgs viedoklis. Proti, ar NATO starptautiskā štāba palīdzību daudz viedokļi tiek sakausti vienā NATO viedokli vai politiskā lēmumā.

— Vai jūs varētu sniegt vērtējumu, kādas pārmaiņas ir notikušas NATO šo gadu laikā un kāda NATO ir pašreiz?

— Uz šo jautājumu varam atbildēt, salīdzinot ar to laiku, kad iestājāmies NATO — kāda NATO bija tad un šodien. Mēs iestājāmies brīdī, kad NATO bija ļoti dinamiska organizācija, ar lielu uzsvāru uz starptautiskajām operācijām. Toreiz situācija bija ļoti veicinoša NBS attīstībai. Proti, pieredze, ko NBS ieguva, piedaloties starptautiskajās mācībās un operācijās, noteikti ir bijis virzītājspēks NBS attīstībai. Mūsu dalības pirmajos gados NATO bija liela aktivitāte starptautisko operāciju ziņā, taču NATO kopējās mācības bija it kā atstātas novārtā. Piedaloties starptautiskajās operācijās, ieguvums, protams, ir tas, ka tiek pārbaudīta NATO spēku savietojamība reālajā dzīvē un laikā.

Taču tagad, plānojot aiziešanu no Afganistānas, kā arī samazinoties NATO starptautiskajām operācijām, parādās citi jautājumi. Kādā veidā mēs stiprināsim NATO spēku savietojamību? Vai tās būs militārās mācības? Kā NATO uzturēs savas spējas ekonomiskās stagnācijas laikā? Kādas reformas ir jāveic, lai saglabātu tādu pašu dinamisku, spējīgu organizāciju, kas arī turpmāk varēs piedalīties militārajās operācijās? Redzot šīs

pārmaiņas un valstu sarežģīto ekonomisko un finansiālo situāciju, NATO domāšana sāk mainīties. Proti, tiek uzdoti jautājumi, ko NATO var darīt daudz efektīvāk un kas ir tās rīcībā, lai rastu risinājumus. Līdz ar to NATO mainās un svarīgāks kļūst jautājums, kas būs pēc NATO spēku aiziešanas no Afganistānas 2014. gadā.

— Kā šādā kontekstā vērtējama Latvijas situācija un NBS attīstība?

— Latvijā jau ir šāda veida domāšana, jo mēs bijām pirmie, kam krīze sniedza ļoti labu mācību. AM kopā ar NBS ir īstenojuši ļoti labas reformas, stiprinot NBS spējas ilgtermiņā, nevis tās vājinot. Proti, mazinot civilo un militāro birokrātiju, apvienojot vairākas NBS štāba un AM funkcijas, arī skaitliski samazinot personālu. Mēs noteikti bijām pionieri šajā ziņā, un tāds pats darbs tagad notiek arī NATO. Te jāmin jau uzsāktās NATO komandstruktūras, NATO štābu un NATO aģentūru reformas. Šie procesi ir virzīti uz resursu optimizāciju, bet cenšoties saglabāt militārās spējas — gan dalībvalstīs, gan NATO kopumā.

Vērtējot potenciālos izaicinājumus starptautiskajā vidē, mēs nezinām, kas tieši būs nākamā NATO operācija un kuras militārās spējas būs vajadzīgas. Tāpēc šajā grūtajā ekonomiskajā situācijā uzdevums ir ļoti sarežģīts — saglabāt militārās spējas, lai NATO varētu veikt jebkuru militāru uzdevumu vai operāciju, piemēram, cīnoties ar teroristiem vai kādu citu ienaidnieku vai aizstāvēt NATO dalībvalstis. Līdz šim, neskatoties uz Eiropas valstu nosacīto pārticību, aizsardzības jautājumi tajās nav bijuši prioritāri. Un

rezultāts ir tāds, ka, piemēram, Lībijas operācijas laikā, NATO nespēja turpināt operāciju bez amerikāņu spēku iesaistīšanās.

— Kā NATO pasludinātā viedā aizsardzība (*smart defence*) risinās šos izaicinājumus?

— Viedā aizsardzība, protams, nav nekā jauns, bet NATO to ir aktualizējusi kā pieeju resursu gudrākai izmantošanai, lai nodrošinātu nepieciešamo spēju attīstību. Un cerams, ka būs jauni risinājumi. Baltijas un Skandināvijas valstis, piemēram, jau sen ir izmantojušas šādu pieeju, un ir vairāki piemēri, kā ar starptautiskās sadarbības palīdzību un kopīgiem projektiem var efektīvāk izmantot resursus. Taču daudzām lielām NATO valstīm šāda pieeja ir milzu izaicinājums, jo runa ir par atteikšanos no suverenitātes atsevišķos jautājumos, piemēram, neattīstot gluži visus spēku veidus vai kādas konkrētas spējas. No Latvijas perspektīvas tas ir labāk redzams, jo mēs esam ļoti mazi un sadarbība mums ir eksistenciāla nepieciešamība. Turpretī lielākām valstīm ir grūtāk apzināties, ka tām no kaut kā ir jāatsakās.

Un kaut gan NATO, to skaitā Baltijas valstīm, ir pieredze, veidojot multinacionālas vienības, tagad dienas kārtībā izvirzījies jautājums par vēl dziļāku integrāciju, par vēl ciešāku sadarbību, arī ieroču standartizācijas un iegāžu jautājumos. Tas jārisina, meklējot kopīgu pieeju izglītības un apmācību jautājumos, veidojot kopīgas struktūras un rīkojot kopīgas mācības. Piemēram, uzticot kādas funkcijas vai spējas veikt citām valstīm un pašiem neieņemot kādu ieroču veidus. Tas, protams, ir ļoti sarežģīts jautājums, un daudzām valstīm ir grūti pie-

ņemt šādu pieeju. Paies vismaz 10 gadi, lai mēs redzētu, kā tas īstenosies.

— Kāda ir mūsu reputācija NATO, ņemot vērā veiktās reformas, kā arī samazināto aizsardzības budžetu?

— Ja vērtējam aizsardzības budžetu, kas ir 1% no iekšzemes kopprodukta, mēs izskatāmies ļoti slikti. Tomēr ir jāņem vērā, ka šī nauda tiek izmantota. NATO valstis saprot, ka mums ir bijusi viena no smagākajām krīzēm un ka tā bija agrāk. Taču mēs spējam mobilizēties, veikt reformas. Latvija konsolidēja savu iekšējo budžetu ļoti sāpīgi. Turklāt, pateicoties ciešai sadarbībai ar amerikāņiem, mēs sarīkojam daudz vairāk militāro mācību, nekā to bijām darījuši iepriekš. Lai arī simboliski, bet mēs pat spējam palielināt mūsu ieguldījumu Afganistānā. Skaitliskā izteiksmē tie bija 10%, proti, vēl 10 karavīri. Un sabiedrotie to ļoti novērtē. Tātad mēs veicām reformas un arī ieguvām vērtīgas atziņas.

Taču ilgtermiņā nav iespējama attīstība un militāro spēju uzturēšana ar tik mazu aizsardzības budžetu. Tagad, kad krīzes laiks ir nosacīti beidzies, mums ir jābūt ļoti uzmanīgiem, palielinot štata vietas un ceļot algas. Galvenajam uzsvaram jābūt uz karavīriem, kas gatavi doties operācijās. Mums ir jākoncentrējas uz militāro spēju attīstību. Proti, lai karavīrs ir labi apmācīts un ekipēts, spēj piedalīties starptautiskajās operācijās un mācībās. Ja mēs to nedarīsim, tad mūsu pašreizējā labā reputācija NATO tāda vairs nebūs. Pateicoties tam, ko spējam izdarīt pēdējos gados, mēs esam bijuši kā paraugs. Bet šis posms ir beidzies. Protams, aizsardzības budžets pamazām palielinās, bet ir svarīgi, kur mēs naudu

izlietojam. Tas tomēr ir vissvarīgākais jautājums.

— Vai ir vēl kādi būtiski aspekti NATO darbībā? Kā organizācija risina nospraustos uzdevumus?

— Es gribētu uzsvērt, ka NATO ir unikāla un rīcībspējīga organizācija. Konsenss joprojām ir šīs organizācijas spēks, nevis vājums. Arī valstu solidaritāte un milzīgās speciālās zināšanas, kas ir NATO rīcībā — lielā mērā balstoties uz dalībvalstu delegāciju kompetenci. Tāpēc, par spīti visām grūtībām un bieži vien laikietilpīgajam un sarežģītajam diskusiju norises un dokumentu pieņemšanas procesam, NATO ir rīcībspējīga organizācija. Līdzko NATO ir pieņēmusi lēmumu un nonākusi pie konsensa, uzskatāmi parādās alianses spēks. Tā demonstrē politisku apņemšanos, leģitimitāti un valstu solidaritāti.

Es gribētu atgriezties pie Lībijas operācijas 2011. gadā, kas bija gan labs piemērs, gan vērtīga mācība, raksturojot NATO grūtības militāro spēju ziņā. Taču tā vērtējama arī kā pārbaudījums un mācībstunda NATO solidaritātei. Arī Latvijai, kurai nebija militāro spēju aktīvai iesaistei šajā operācijā, bija ļoti svarīgi apzināties to, ka dažādi apdraudējumi var būt ne tikai Latvijas vai Baltijas valstu robežu tuvumā. Tādi ir iespējami arī NATO dalībvalstu robežu tuvumā dienvidu reģionos. Līdz ar to ir jābūt gataviem reaģēt un jāsaprot savi sabiedrotie NATO, viņu apdraudējumi un problēmas. Šajā gadījumā visas valstis nebija gatavas sniegt aktīvu atbalstu, turpretī Skandināvijas valstis — zviedri, norvēģi un dāņi — ļoti aktīvi piedalījās un demonstrēja patiesu solidaritāti. **15**

Jūras spēku flotile parāda augstu profesionalitāti NATO mācībās «Dynamic Mercy 2013»

Liene Ulbina,

Jūras spēku flotiles Krasta apsardzes dienesta sabiedrisko attiecību speciāliste.

Foto — no NBS Jūras spēku flotiles un Gaisa spēku aviācijas bāzes arhīva.

«Nelaiemes jūrā galvenokārt notiek nelabvēlīgos laikapstākļos. Arī šajās mācībās laiks nelutināja — vēja ātrums sasniedza 22 m/s un viļņu augstums — 3,5 m. Šī situācija lieliski parādīja, ka esam spējīgi sliktos laikapstākļos koordinēt cilvēku meklēšanas un glābšanas operācijas, iesaistot kā JSF, tā ārvalstu resursus,» skaidro MRCC Riga priekšnieks kapteinleitnants **Andris Skribis**.

Aprīlā beigās Baltijas jūrā norisinājās ikgadējās NATO cilvēku meklēšanas un glābšanas mācības «Dynamic Mercy 2013», kurās piedalījās Jūras spēku flotiles Krasta apsardzes dienesta Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centrs (JSF KAD MRCC Riga), trīs flotiles kuģi, t. i., P-05 «Skrunda», KA-14 «Astra» un KA-06 «Gaisma», un bruņoto spēku helikopters Mi-17.

Mācību mērķis — trenēt starpvalstu sadarbību cilvēku meklēšanā un glābšanā jūrā — veiksmīgi izpildīts. Iesaistīto vienību profesionalitāti notikuma vietā pierādīja komandiera darba organizēšana un iesaistīto vienību koordinēšana, akcentējot kuģa un helikoptera sadarbību palīdzības snieg-

šanā cietušajam, kā arī izmantojot dažādas radio frekvences.

Mācības vadīja Klaipēdas Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centrs (MRCC Klaipeda), un tajās piedalījās Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Zviedrijas un Francijas jūras spēku vienības, kopā septiņi kuģi, trīs helikopteri un viena lidmašīna.

NATO mācībām bija divas daļas, no kurām pirmo «What a wonderfull balloon» vadīja MRCC Riga. Scenārijā bija paredzēts, ka gaisa balonu grupa, kas dodas no Zviedrijas uz Latviju, lidojot pāri Baltijas jūrai, avarē. Negadījuma vieta — jūrā starp Užu un Akmeņragu, 40 jūras jūdzes no Latvijas piekrastes.

Krasta apsardzes dienestu mācību plānošanā pārstāvēja MRCC Riga koordinators kapteinleitnants Ričards Buners, kas kopā ar citiem Baltijas jūras reģiona valstu un Zviedrijas Karalisko jūras spēku pārstāvjiem piedalījās mācību pirmās daļas organizēšanā. «Mācības raksturoju kā veiksmīgas, jo bija jāstrādā apstākļos, kas bija tuvi reāliem negadījuma apstākļiem. Otrs izaicinājums bija sakaru procedūras, jo mācību rajonā, kas atradās 40 jūras jūdzes no krasta, VHF (ultra īsviļņu) sakaru ierīces vairs nespēj uztvert, tāpēc bija jāizmanto citas radio frekvences, kas arī veiksmīgi izdevās. Turklāt liels gandarījums ir par kuģa «Skrunda» profesionālo darbību, koordinējot jūras vienības meklēšanas un glābšanas rajonā.»

Mācību otro daļu koordinēja Zviedrijas Apvienotais jūras un gaisa meklēšanas un glābšanas koordinācijas centrs (JRCC Sweden).

Latvijas JSF kuģa «Skrunda» komandieris kapteinleitnants Nauris Lakševics pēc mācībām secināja, ka tās bija ļoti vērtīgas gan kuģa komandai, gan komandierim notikuma vietā, jo tika iesaistītas visu spēku veidu vienības — gaisa, jūras un sauszemes. Viņaprāt, atzīstami vērtējams arī tas, ka mācības netika pārceltas nelabvēlīgo laikapstākļu dēļ un ka mācību scenārijs iepriekš nebija zināms. Šāda rīcība lieliski parādīja esošo situāciju, proti, ka ikviena iesaistītā vienība ir spējīga veikt tai uzticētos pienākumus.

Šī gada jūnijā plānota mācību «Dynamic Mercy 2013» gaitas izvērtēšana. **IS**

	UIV IZSAUKUMA SIGNĀLS	TĀLRUNIS	FAKSS	E-PASTS	INMARSAT	MMSI	DEŽŪRAS KANĀLI UN FREKVENCES
MRCC RIGA	RIGA RESCUE RADIO	+371 67323103 +371 29476101	+371 67320100 +371 29270690	sar@mrcc.lv	INMARSAT-C 581 427518510	002750100	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
JRCC SWEDEN	SWEDEN RESCUE	+46 31699080 +46 31648020	+46 31648010	mrcc@amrcc.se arcc@amrcc.se sjofartsverket.se	INMARSAT-C 581 426590010 INMARSAT-B 581 326590010	002653000	16VHF, DSC VHF, DSC MF
MRCC KLAIPEDA	KLAIPEDA MRCC	+370 46391257 +370 46391258 +370 616499677	+370 46391309 +370 46391259	mrcc@mil.lt	INMARSAT-B 581 327703310	002770330	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
JRCC TALLINN	MRCC TALLINN	+372 6191224 +372 6191226 +372 55260511 +372 6922500	+372 6922501	jrcc@politsei.ee	INMARSAT-C 581 492480040	002760100	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
JRCC TURKU	TURKU RADIO	+358 2041001 +358 2041000 +358 718720111	+358 718720109 +358 718727019	mrcc@raja.fi	INMARSAT-C 581 423002211	002301000	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
MRCC GDYNIA	GDYNIA RESCUE	+48 586216811 +48 586205055 +48 586205551	+48 586607640	polratok.1@sar. gov.pl	-	002610310	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
MRCC BREMEN	BREMEN RESCUE RADIO	+49 421536870	+49 04215368714	mail@mrcc- bremen.de	INMARSAT-C 581 492621021	002111240	16VHF, DSC VHF, DSC MF
JRCC AARHUS	LYNGBY RADIO	+45 89433203	+45 45882485	mrcc@sok.dk	INMARSAT-C 581 402380442	-	nil
MRCC KALININGRAD	KALININGRAD-1	+7 4012643199 +7 40125794713 +7 4012538153 +7 4012632443	+7 4012538470 +7 4012643199	mrcc@mapkld.ru	INMARSAT MINI-M 581 762830387	002734417	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
MRCC ST. PETERSBURG	SAINT-PETERSBURG RADIO-1	+7 8123274147 +7 8124988995 +7 8124958995	+7 8123274146	mrcc@mail.pasp.ru	INMARSAT-C 581 492509012 INMARSAT MINI-M 581 761319893	002733700	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF

SAVLAICĪGA INFORMĒŠANA IR NOTEICOŠS FAKTORS JŪSU DZĪVĪBAS GLĀBŠANAI! MRCC RIGA

Maija jubilāri

Liene Ulbina,

Jūras spēku flotiles Krasta apsardzes dienesta sabiedrisko attiecību speciāliste.

Šī gada 13. maijā 50. jubileju svinēja gan Jūras spēku flotiles kuģis KA-08 «Saule», gan KA-09 «Klints». Kuģi Latvijas teritorijāajos ūdeņos aizvadījuši 19 gadus.

Kuģa 1. komandas komandieris virsleitnants Aleksandrs Grietiņš dienesta gaitas uz kuģa sāka 2008. gada decembrī un par darbu uz kuģa stāsta, ka tas ir ļoti interesants, jo jebkuros laikapstākļos jābūt gatavam pildīt dienesta pienākumus 24 stundas diennaktī.

«KA-08 «Saule» bāzes osta ir Liepāja. Kuģa personālsastāvs galvenokārt ir liepājnieki, un tas atvieglo kuģa ikdienu. Mana dienesta laikā esam piedalījušies gan dažādās mācībās, gan cilvēku meklēšanas un glābšanas operācijās, snieguši palīdzību ār-

valstu peldlīdzekļiem un atbalstu starptautiskām jahtu regatēm, gājuši reidos ar zvejas inspektoriem. Taču nedrīkst aizmirst, ka galvenais kuģa «Saule» uzdevums ir cilvēku meklēšanas un glābšanas operācijas jūrā, » uzsver virsleitnants A. Grietiņš.

Kuģa 2. komandas komandieris virsleitnants Aleksejs Voichehovičs piebilst, ka, neskatoties uz kuģa cienījamo vecumu, tas ir labā tehniskā stāvoklī un vienmēr gatavs iziet jūrā.

Kuģa krustmāte Ilze Bernsone, Rīgas Vēstures un kuģniecības muzeja Latvijas kuģniecības vēstures nodaļas vadītāja, visām kuģa komandām, kas laika gaitā uz kuģa mainījušās, novēl visu to labāko, uzsverot, ka viņi ir paši labākie. «Lai arī kas notiktu —

lietus lītu un visapkārt apmācies būtu, lai beigu beigās atspīd saule,» šādos vārdus I. Bernsone teica kuģa kristībās. «Un manu kuģi sauks «Saule»!»

Materiāli atbildīgā persona kaprālis Rolands Mekoze, kas uz KA-09 «Klints» dien trīs gadus, kuģi raksturo kā ļoti praktisku un piemērotu cilvēku meklēšanas un glābšanas darbiem jūrā, arī sadarbībai ar zvejas inspektoriem, kontrolējot, kā tiek ievēroti vides aizsardzības un zvejniecību reglamentējošie normatīvie akti. ☒

KA-08 «Saule»

Klase — KBV
Tips — piekrastes patrolkuģis
Būves gads, vieta — 1963. gads, Zviedrija
Tehniskie dati:
Garums — 16,2 m
Platums — 3,6 m
Iegrimē — 1,2 m
Dzinēji — TMD 100 A «Volvo-Penta», jauda 250—275 ZS
Ātrums — max. 17 mezgli
Latvijas JS ieskaitīts — 1994. gadā.

Kuģa komandieri:

1. komandas komandieris virsleitnants Aleksandrs Grietiņš.
2. komandas komandieris virsleitnants Aleksejs Voichehovičs.

KA-09 «Klints»

Klase — KBV
Tips — piekrastes patrolkuģis
Būves gads, vieta — 1963. gads, Zviedrija

Tehniskie dati:

Garums — 16,6 m
Platums — 3,6 m
Iegrimē — 1,3 m
Dzinēji — TMD 100 C «Volvo-Penta», jauda 250—275 ZS
Ātrums — max. 18 mezgli
Latvijas JS ieskaitīts — 1994. gadā.

Subatē

Laura Dūša

Foto — Gatis Dieziņš.

24. aprīlī Ilūkstes novada Subatē Nacionālo bruņoto spēku (NBS) komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube un Lietuvas bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Arvīds Pocus piedalījās piemiņas plāksnes atklāšanā, kas veltīta vairākiem simtiem Sēlijā kritušo latviešu un lietuviešu nacionālo partizānu.

Pirms plāksnes atklāšanas bruņoto spēku komandieri un pasākuma dalībnieki apmeklēja kritušajiem partizāniem veltīto dievkalpojumu Subates Miķeļa erceņģeļa Romas katoļu baznīcā, kuru vadīja Jelgavas diecēzes bīskaps Edvards Pavlovkis.

Pirms vairākiem gadiem izveidotā piemiņas vieta atrodas priežu skautā pakalnā nepilna kilometra attālumā no Subates centra. Turp vairāki simti pasākuma dalībnieku devās svinīgā gājienā, nesot Latvijas un Lietuvas valsts karogus.

Neskatoties uz drēģno laiku, gājienā devās ne tikai abu valstu bruņoto spēku komandieri un nacionālie partizāni, bet arī Latvijas un Lietuvas jaunsargi, Subates pamatskolas un Aknīstes vidusskolas skolēni un vietējie iedzīvotāji.

Piemiņas plāksnē iegravēti 300 latviešu un lietuviešu partizānu vārdi, viņi visi krituši Sēlijā. Piemiņas vietas iesvētīšanas pasākums bija īpašs ar to, ka pirms ziedu nolikšanas, atskanēja ieroču zalves.

Latvijas un Lietuvas pārstāvji savās uzrunās galvenokārt uzsvēra pozitīvo faktu, ka šādā notikumā piedalās ne tikai sirmi kungi un valstu bruņoto spēku vadība, bet arī skolu jaunieši. Viņiem ir iespēja klātienē izprast vēsturiskos notikumus un sastapt tā laika aculieciniekus. Tā tiek veidota cieņa, izpratne un zināšanas par savas tautas pagātņi, liekot pamatu cerībai, ka vēsturiskās vietas netiks aizmirstas un vienmēr būs gan apmeklētas, gan sakoptas.

Tika pausts atzinums, ka pierobeža ir tiešs pierādījums tam, ka kopīgiem spēkiem iespējams veikt lielas un diženas lietas. Esam bijuši spējīgi kopā cīnīties par savu brīvību, par tiesībām savā zemē runāt dzimtajā valodā un būt neatkarīgiem.

«Ir ļoti grūti uzvarēt tautu, kura ir gata cīnīties par savu brīvību, bet ir neiespējami uzvarēt divas tautas, vairākas tautas, kuras ir kopā un kuras ir nolēmušas ziedot savu dzīvību, lai mēs būtu brīvi,» savā uzrunā sacīja ģenerālleitnants Raimonds Graube.

piemin nacionālos partizānus

Svinīgais gājiens no Subates centra uz piemiņas pakalnu.

Subates kultūras namā notika neliels vēsturisks ieskats un diskusija par Nacionālo partizānu darbību laikā no 1944. līdz 1956. gadam. Lekcijā ar tā laika notikumiem un nacionālo partizānu darbību Subates pamatskolas un Aknīstes vidusskolas skolēnus iepazīstināja atvaļinātais pulkvedis un vēsturnieks Jānis Hartmanis. Viņš klātesošajiem demonstrēja dažādos ieročus, kādi bijuši partizānu ekipējumā. Tos viņi ieguvuši no lielo armiju atstātajām rezervēm kopš abiem pasaules kariem. Fotografijās bija redzama partizānu visai pieticīgā iedzīve zemniecās, jo pārtikas trūkums bijusi galvenā problēma. Partizāni nevarēja atklāti doties uz kādām mājām vai lauku, viņi nemitīgi slēpa savu identitāti (ieročus slēpa zem apģērba), maskējās par zemniekiem vai laukstrādniekiem, vienmēr paslepus devās uz savu uzturēšanās vietu.

Divpadsmit gadu laikā Austrumlatvijas Ilūkstes apriņķī kopumā bijuši ap 1200 aktīvo nacionālo partizānu. Lielais skaits esot izskaidrojams ar to, ka šī Latvijas daļa bija pirmā valsts teritorijā, kuru skāra Padomju Savienības okupācija. Vairāki simti jauniešu izvēlējās no obligātā dienesta padomju armijā vai dezertēja no tā. Viņu izvēle noteica to, ka viņi nekļuva par sarkanarmiešiem, bet gan par nacionālajiem partizāniem.

Ne velti vēsturiskajā pasākumā bija ietverts dievkalpojums katoļu baznīcā un piemiņas plāksne tika iesvētīta ar katoļu bīskapa svētību, jo arī partizānu aktīvajā darbības laikā viņus atbalstīja katoļu baznīca. Morālo atbalstu bieži vien cīnītājiem sniedza tieši katoļu garīdznieki. Viņi kalpoja kā saikne starp iedzīvotājiem un nacionālajiem partizāniem.

Latvijas un Lietuvas bruņoto spēku vadība, kā arī kara veterāni pauda patiesu prieku, ka piemiņas brīdī klāt bija Subates un tuvākās apkaimes jaunā paaudze.

Lielākā daļa kaujinieku tika iznīcināti, jo viņus nodeva partizānu vienībās veiksmīgi iefiltrētie PSRS Centrālās komitejas aģenti.

1949. gadā daļa nacionālo partizānu tika arestēti un izsūtīti uz Sibīriju.

Pēc pasākuma vēsturiskās daļas Subates kultūras namā gan skolēni, gan vietējie iedzīvotāji varēja iepazīties ar mūdienu zemessargu — Zemessardzes 34. artilērijas bataljona — apbruņojumu un baudīt Zemessardzes 35. nodrošinājuma bataljona lauka virtuvē pagatavotu putru, kā arī noklausīties Nacionālo bruņoto spēku orķestra koncertu.

Pasākuma izskaņā Latvijas un Lietuvas bruņoto spēku komandieri devās uz Eglaines pagasta Červonkas (Sārtenes) kapiem un nolika ziedus pie pieminējamajiem, kur apbedīti Latvijas brīvības cīņās 1919.—1920. gadā kritušie Lietuvas karavīri. **ES**

Skolu jauniešus īpaši piesaistīja Zemessardzes organizētā ieroču un ekipējuma izstāde.

Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube:

«Pieminot nacionālo partizānu cīņas vietu šeit — pie robežā, Sēlijā, mēs redzam, ka, tikai esot kopā un citam citu atbalstot, ir rodams patiess spēks. Vēsturiski tas bija arī morāls atbalsts, jo tauta redzēja, ka viņu zemē par kopīgu brīvību cīnās kaimiņvalsts Lietuvas karavīri, kas sniedza neapšaubamu papildu motivāciju turpināt iesāktu cīņu.

Tie, kas noliedz nacionālo partizānu lomu, nav izvērtējuši viņu nozīmīgumu Latvijas valsts vēsturē. Uzskatu, ka partizānu kustība bija tautas atbilde uz to, ka 1940. gadā netika dota pavēle šo valsti bruņoti un organizēti aizstāvēt. Cilvēki paši saviem spēkiem bija gatavi to darīt, un partizānu vienības bija veids, kā tas tika realizēts. Cilvēku vēlme būt neatkarīgiem izpaudās gan partizānu kustībā kara gados, gan arī pēc kara.»

Jaunatklātais pieminēklis «Kritušajiem par Latvijas un Lietuvas brīvību», kurā iegravēti 300 nacionālo partizānu vārdi.

Lietuvas bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Arvīds Pocus:

«Esmu audzis ģimenē, kuras piederīgie ir piedalījušies Brīvības cīņās. Daži tajās ir atdevuši dzīvību, bet citi tika izsūtīti uz Sibīriju. Manas mātes vecākais brālis, atgriežoties no 20 garu gadu izsūtījuma, man stāstīja par pārdzīvotajām kaujām. Domāju, ka šo cilvēku cīņas un brīvības gars spēja mums — nākamajām paaudzēm — palīdzēt atgūt savu neatkarību. Mūsu senči kalpoja kā paraugs tam, kā var cīnīties par savu valsti.

Mūsu valstu kopīgie spēki ļāva gūt brīvību gan kara laikā, gan atjaunojot neatkarību pirms divdesmit gadiem. Vēl tagad spilgti atceros to vienotības izjūtu, ko jutu «Baltijas ceļā», kad plecu pie pleca no Viļņas līdz Tallinai līdzās stāvēja visu triju Baltijas valstu ļaudis.

Šodien, atklājot piemiņas plāksni, man bija patiess prieks redzēt ne tikai šos sirmos kungus, brīvības cīņu laikabiedrus, bet arī jauniešus un bērnus. Viņiem ir iespēja dzirdēt no pirmavotiem vēsturiskos stāstījumus un iepazīt cīnītāju pieredzi, kas kalpos kā pamats vēstures stundās.»

Pieminēklis kritušajiem Lietuvas karavīriem 1919.—1920. gadā Červonkā (Sārtenē).

«Saber Strike 2013» — karavīri un zemessargi pilnveidos iemaņas valsts aizsardzībā

Vēl pirms pāris gadiem uzņemotās valsts atbalsta sniegšana sabiedroto bruņotajiem spēkiem bija jauns izaicinājums Latvijas aizsardzības nozarei un civilajām institūcijām. Tas bija viens no priekšnosacījumiem, lai mūsu valsts sekmīgi integrētos NATO. Šobrīd sabiedroto un partnervalstu karavīru, militārā ekipējuma un tehnikas uzņemšana Latvijas teritorijā ir kļuvusi par nozīmīgu militāro mācību plānošanas un īstenošanas sastāvdaļu.

Šis gads nav izņēmums. Jau jūnija sākumā Ādažu poligonā un tā apkārtnē sagaidāma aktīva rosība, jo no 3. līdz 14. jūnijam Latvijā notiks apvienoto sauszemes un gaisa spēku starptautisko militāro mācību «Saber Strike» lauka taktiskais vingrinājums, kurā piedalīsies vairāk nekā 900 karavīru no ASV, Igaunijas, Latvijas, Lielbritānijas un Lietuvas. Arī šogad Mičiganas Nacionālās gvardes Gaisa spēki sniegs uguns atbalstu no gaisa, A-10 lidmašīnu apkalpei sadarbojoties ar sauszemes spēku tuvā gaisa atbalsta kontrolieriem.

— Kāda šogad ir Latvijas loma un uzdevumi šajās mācībās?

— «Saber Strike» ir daudznacionālas mācības, kas jau tradicionāli norisinās Baltijas valstīs. Arī šogad mācības sastāv no vairākiem posmiem, kuri notiek ne tikai Latvijā. Galvenā sadaļa jeb štāba vingrinājums notiek Lietuvā ar šī vingrinājuma elementu Igaunijā.

Ar lepnumu varu teikt, ka Ādažu poligons ir atzīts par vispiemērotāko vietu praktiskajai vingrinājuma fāzei. Tāpēc Ādažos mēs realizēsim dažādas sarežģītības pakāpes un slozdes taktiskos uzdevumus.

Jau otrajā mācību nedēļā visi iesaistītie spēki tiks apvienoti daudznacionālā bataljonā. Līdz ar to kontingents trīs kājnieku rotu sastāvā pildīs kopīgus uzdevumus. Mācību fāzē Latvijā jau tradicionāli piedalīsies Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un ASV karavīri. Šogad mācībās pirmo reizi piedalīsies arī Lielbritānijas karavīri. Tāpat būs arī novērotāji no citām valstīm, piemēram, no Norvēģijas.

— Šogad mācībās «Saber Strike» iesaistīti arī zemessargi, kuri šobrīd Lielbritānijā gatavojas dežūrai Eiropas Savienības Kaujas grupā. Kāda ir viņu iesaiste?

— Šis tiešām ir unikāls gadījums. Šogad militārajās mācībās pilnvērtīgi piedalās arī zemessargu rota. Tas ir iespējams tikai tāpēc, ka no pagājušā gada beigām mūsu valsts austrumos 2. Zemessardzes novads gatavo zemessargu rotu dežūrai Eiropas Savienības Kaujas grupā.

Pirmoreiz Zemessardzei uzticēts uzdevums nodrošināt konkrētas rotas kaujas gatavību uz visu rotācijas periodu. Šobrīd pēc nacionālā izvērtēšanas vingrinājuma Latvijas rota atrodas Lielbritānijā, kur notiek kopīgi vingrinājumi ar 42. desanta bataljonu, kas ir viena no trim Karalisko jūras spēku 3. jūras kājnieku desanta brigādes vienībām. ES Kaujas grupas aktivizācijas gadījumā 42. desanta bataljons veidos tās kodolu, tam piesaistot Nīderlandes, Latvijas, Lietuvas un Zviedrijas bruņoto spēku apakšvienības.

Pēc vingrinājuma Lielbritānijā šie zemessargi piedalīsies mācībās «Saber Strike». Viņi, tāpat kā pārējie mācību dalībnieki, būs līdzvērtīgi profesionālā dienesta kājnieku rotai. Līdz ar to arī veicamie uzdevumi būs nedaudz citādi, nekā tas būtu ES Kaujas grupas sastāvā.

— Kādas prioritāri būs svarīgākās iemaņas un prasmes, kuras jāpilnveido lauka taktiskā vingrinājuma sadaļā?

— Šogad pieņemts konceptuāls lēmums, ka mācības «Saber Strike» būs fokusētas uz valsts aizsardzību, līdz ar to uzsvars ir uz konvencionālu

operāciju veikšanu. Savā ziņā tas ir likumsakarīgi, jo, samazinot savu iesaisti starptautiskajā operācijā Afganistānā un vēl īsti neesot skaidrībā par jauniem izaicinājumiem starptautiskajā vidē, varbūt ir īstais laiks pauzei, lai pievērstos primārajiem karavīra uzdevumiem, jo ikviens karavīrs vispirms ir savas valsts aizstāvis.

Protams, katras mācības ir unikālas. To pievienotā vērtība ir draudzīgie spēki — Lietuvas, Igaunijas, ASV un citu sabiedroto un partnervalstu bruņoto spēku karavīri ar savu tehniku un ekipējumu. Jādomā par viņu reālo uzņemšanu mūsu valsts teritorijā un nogādāšanu līdz Ādažiem, tādējādi līdztekus mācību uzdevumiem tiek nostiprinātas un pilnveidotas prasmes uzņemotās valsts atbalsta sniegšanā.

— Kādi ir bruņoto spēku un Latvijas sabiedrības ieguvumi no tā, ka šo mācību lauka taktiskais vingrinājums arī šogad notiek Latvijā?

— Šādās lielās starptautiskajās mācībās mēs vērtējam primāros karavīra uzdevumus, proti, aizsardzību. Jāsaprot, ka šis ir arī viens no iemesliem, kāpēc mēs esam NATO. Grūtā brīdī savas valsts aizsardzībā varam palauties uz mūsu sabiedroto atbalstu. Un šādas daudznacionālās mācības ir ļoti laba prakse, kā valsts aizsardzību realizēt starptautiskā vidē. Šis ir kolosāls pienesums mūsu valsts spējai praktizēt NATO procedūras, turklāt angļu valodā.

Ko iegūst konkrēts karavīrs no šīm mācībām? Tā ir zināšanu un iemaņu atsvaidzināšana, lai mēs patiešām būtu gatavi valsts aizsardzības uzdevumu īstenošanai. Tas viss jau kādreiz ir darīts.

Mācību laikā plānota militārā autotransporta kustība pa «Via Baltica» — posmā no Gaujas tilta līdz Saulkrastu apvedceļam. Maksimāli centisimies plānot autotransporta kustību rīta agurumā, kad vēl nav paaugstināta transporta intensitāte. Iespēju robežās izvairīsimies no militārā transporta kustības cauri Ādažiem. Tā kā mācības norisināsies ne tikai Ādažu poligonā, bet arī tā apkārtnē, piemēram, Sējas novadā, uz atsevišķām mācību vietām mēs brauksim arī ārpus poligona teritorijas. Centisimies ar savu klātbūtni netraucēt vietējos iedzīvotājus.

— Kāds ir jūsu vēlējums mācību dalībniekiem?

— Veiksmīgi tikt galā ar saviem uzdevumiem un maksimāli izvairīties no nevajadzīgām traumām.

Sagatavojusi kapteine **Sandra Brāle**,
AM Preses nodaļas pārstāve.

Foto — Rekrutēšanas un Jaunsardzes centra arhivs.

«Saber Strike» uzņemotā valsts štāba vingrinājumam šogad ir Lietuva, savukārt Latvija ir aktīvās mācību fāzes — lauka taktiskā vingrinājuma — uzņemotā valsts. **1. Zemessardzes novada komandieris pulkvedis Mārtiņš Liberts** ir šo mācību vadītājs.

— Kāda būs jūsu loma militārajās mācībās «Saber Strike 2013»?

— Mācību plānošanas procesā tika pieņemts konceptuāls lēmums, ka to virsvadību no Sauszemes spēku kājnieku brigādes turpmāk pārņems Zemessardze. Tā kā Zemessardzē mums ir trīs novadi ar līdzvērtīgu kapacitāti gan mācību plānošanā, gan organizēšanā, tika izlemts, ka par mācībām «Saber Strike 2013» atbildīgs būs 1. Zemessardzes novads. Kā novada komandieris esmu šo mācību lauka taktiskā vingrinājuma daļas vadītājs un vecākais Latvijas bruņoto spēku virsnieks, kurš atbildēs par Ādažos notiekošo mācību praktisko sadaļu. Arī organizatoriski un resursu ziņā 1. Zemessardzes novadam šajās mācībās plānota daudz lielāka iesaiste. Būtisku atbalstu mācību plānošanā sniedz Sauszemes spēku kājnieku brigāde un 3. reģionālais nodrošinājuma centrs.

SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBA AICINA DIENĒT

8. UN 9. JŪNIJĀ

**TIKS ORGANIZĒTI SUV KAUJINIEKU PAMATAPMĀCĪBAS KURSA
IESTĀJPĀRBAUDĪJUMI UN KANDIDĀTU ATLASE**

PAMATPRASĪBAS KANDIDĀTIEM:

- LATVIJAS REPUBLIKAS PILSONĪBA.
- VALSTS VALODAS PRASME AUGSTĀKAJĀ LĪMENĪ.
- VESELĪBAS KAPACITĀTE ATBILSTOŠI SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS PRASĪBĀM (A6 VAI B5).
- VIDĒJĀ IZGLĪTĪBA. VĒLAMA VIDĒJĀ SPECIĀLĀ VAI AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA.
- VECUMA IEROBEŽOJUMS LĪDZ 35 GADIEM, LAI DIENĒTU KAUJAS UN KAUJAS ATBALSTA KOMANDĀS.

ATLASES PĀRBAUDĪJUMI DIENESTAM KAUJAS VAI KAUJAS ATBALSTA APAKŠVIENĪBĀS

FIZISKIE PĀRBAUDĪJUMI:

- ROKU SALIEKŠANA UN IZTAISNOŠANA BALSTĀ GUĻUS — 60 REIZES 2 MIN LAIKĀ;
- ĶERMEŅA AUGŠDAĻAS PACELŠANA — 60 REIZES 2 MIN LAIKĀ;
- PIEVILKŠANĀS PIE STIEŅA — 1 PIEGĀJIENĀ BEZ LAIKA IEROBEŽOJUMA 14 REIZES;
 - PELDĒŠANA — 1500 M 50 MIN;
 - KROSS — 10 KM 50 MIN;
 - PĀRGĀJIENS — 20 KM 3 H 20 MIN.

PSIHOLOĢISKĀ IZVĒRTĒŠANA

KANDIDĀTA PSIHOLOĢISKĀ ATBILSTĪBA SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS PRASĪBĀM.

ATLASES PĀRBAUDĪJUMI DIENESTAM KAUJAS NODROŠINĀJUMA APAKŠVIENĪBĀS VAI SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS ŠTĀBĀ

FIZISKIE PĀRBAUDĪJUMI

NBS NORMATĪVI JĀNOKĀRTO, SAŅEMOT NOVĒRTĒJUMU «TEICAMI» VAI «IZCILI».

PSIHOLOĢISKĀ IZVĒRTĒŠANA

KANDIDĀTA PSIHOLOĢISKĀ ATBILSTĪBA SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS PRASĪBĀM.

PROFESIONĀLĀ IZVĒRTĒŠANA

PRETENDENTU KOMPETENCE KĀDĀ NO SPECIALITĀTĒM TIEK IZVĒRTĒTA PAPILDUS.

Līga Lakuča

Foto — Margarita Fedina un
Edmunds Brencis «Dienas Bizness».

Pirms devos uz šo interviju, zināju vien to, ka ir tāds interneta portāls www.nekropole.info, kurā pieejama datubāze par 6000 Jura krusta kavalieriem, un ka tā izveidotāji ir Latvijas Juristu biedrības prezidents Aivars Borovkovs un IT speciālists Ainars Brūvelis. Pēc intervijas sapratu, ka šī portāla vērtība nav tikai tā datu bāze. Pirmkārt, tas sniedz iespēju atrast un izzināt savas dzimtas saknes; otrkārt, tu pats vari ievietot šajā portālā sev tuvu aizgājēju profilus, treškārt — šī ir vieta, kur veidojas vēsture. Kā un cik daudz šajā portālā iesaistīties, katrs cilvēks lai izlemj pats. Dažam tā būs vienkārši datu bāze, dažam — varbūt kas vairāk...

Par sava projekta tapšanu un tā sniegtajām iespējām interneta lietotājiem stāsta tā veidotāji **Aivars Borovkovs** un **Ainars Brūvelis**.

Aivars Borovkovs: — Tagad pēdējā stundā ir bijuši 112 apmeklējumi. Pagaidām statistika ir šāda — šajā portālā ietverti ap 2,8 miljoni personu, apmēram 16 000 kapsētu iezīmēts kartē, ir arī kapsētu saraksts, personas piesaistītas kartei. Mēs varam apskatīt arī tuvumā esošās kapsētas. Mums ir Baltkrievijas rietumu daļa vairāk vai mazāk sazimēta. Mums ir visa Skandināvija, visa Baltija, Polija, Baltkrievijas un Krievijas rietumu daļa. Tad ir atsevišķi segmenti no Čehijas un Vācijas. Mēs pamazām aptveram pasauli.

— **Kā jūs to visu sākat veidot? Šī ir diezgan specifiska interneta vietne.**

A. Borovkovs: — Stāsts sākas ar to, ka daudzus cilvēkus aizmirst, viņiem vēl dzīviem esot. Mēs kādreiz uzdodam jautājumu: «Vai jūs zināt savām abām vecmāmiņām meitas-uzvārdu?» Labākajā gadījumā to zina vecmāmiņai pa mātes līniju. Vecmāmiņai no tēva puses — nezina. Tās lietas aizmirstas. Tāpēc arī radās šī ideja. Ainaram ir savs stāsts, kā viņš līdz tai nonāca, man — savs, bet mums ir kopīgas lietas, un mēs sākam...

— **Tātad varētu teikt, ka portāls ir arī dzimtas sakņu pētītājs.**

A. Borovkovs: — Ne tikai. Mēs esam gājuši daudz plašāk, ņemot vērā pieredzi gan informācijas vākšanā, gan sistematizēšanā, gan darbā ar informāciju man savā jomā, Ainaram viņa jomā, jo Ainars ir «Lursoft» tēvs. Viņš digitalizējis arī Dainu skapi. Man ir sava pieredze. Man ir nācies aptvert lielus informācijas masīvus, tie arī manā galvā ir, un es ļoti daudzas lietas atceros. Bet ar laiku kaut kas

Aivars Borovkovs.

var aizmirsties. Tāpēc ir vajadzīga šāda vieta, kur var kaut kādā veidā cilvēkiem dot iespēju informāciju ierakstīt. Atšķirībā no Vikipēdijas mēs nešķirojam cilvēkus svarīgos un nesvarīgos, jebkurš ir svarīgs. Mūsu sistematizācija ļauj nemītīgi pievienot datus. Mums jau ir astoņas valodas, bet sagatavošanas stadijā ir vēl ukraiņu, igauņu un baltkrievu valoda. Portālā iespējams skatīties arī video par personu.

A. Brūvelis: — Ir arī interaktīvās saites. Jūs prasījāt par radniecības saitēm, tās veido tikai vienu no datu slāņiem. Skaidrojot radu rakstus, bieži vien dokumentos radniecību nevar noskaidrot, bet, vācot šo papildu informāciju un saliekot to aprakstos, reizēm izrādās, ka īstais tēvs vai māte no vecmāmiņas stāstījuma ir kāds cits. Respektīvi, ir iespēja apkopot ne tikai dokumentētās ziņas, bet arī to informāciju, ko zina tikai paši cilvēki.

— **Pienemsim, cilvēks grib ielikt arī savu stāstu par tuvinieku. Kā tas notiek?**

A. Borovkovs: — Viņam jāiereģistrējas, un tad viņš par saviem tuviniekiem var rakstīt savu stāstu. Protams, ieraksts var būt ļoti subjektīvs, jo neviens nevar aizliegt katram atcerēties savu vectēvu, vecmāmiņu vai vēl kādu tā, kā viņš to atceras. Tas ir viņa stāsts. Savukārt savu līdzjūtību jebkurš cilvēks var ierakstīt nereģistrējoties, arī informāciju, piemēram, par bērnu norisi. Pēc kāda laika, kad gaidāma nelielā jubileja un tiek rīkots kāds piemiņas pasākums, to var ierakstīt, un mēs to ieliekam datu bāzē pie konkrētās personas vārda un uzvārda. Mēs varam atzīmēt kartē kapsētu, kurā persona ir apglabāta, pat kapa vietu. Piemēram, par

nelaiķi Oļģertu Kroderu te līdzjūtības ir ierakstījuši Ilgonis Atslēga, Valsts prezidents, kultūras ministre, Normunds Naumanis...

A. Brūvelis: — Par to, kā notiek reģistrēšanās. Lapaspuses augšā ir poga «reģistrēties». Tas nozīmē, ka, ievadot pamatinformāciju par sevi, jūs saņemsiet ziņu savā e-pastā, ka jums ir jāautorizē sevi šajā sistēmā — tas ir viens no kontroles mehānismiem. Mēs automātiski ķeram t.s. spamotājus, liekot sevi identificēt vismaz ar e-pastu. Tas nozīmē, ka cilvēkam ir jāieiet savā e-pastā un jāaktivizē pieteikums, jo parādās arī papildu jautājumi, lai to izdarītu. Otrs — pirms vispār persona tiek laista tālāk, spamu datubāzēs tiek pārbaudīts, vai cilvēks jau nav sevi kaut kā diskreditējis. Tādam pieeja tiek bloķēta. Ja tomēr viņa nodomi ir labi un viņš raksta atkārtoti jau e-pasta veidā, tad mēģinām telefona sarunā pārliecināties par viņa identitāti un vēlmi darīt ko nopietnu. Tālākā kontrole — katrs šāds ieraksts ir iezekojams. Jebkurš ieraksts un jebkura ieraksta versija. Punktu ieliksiet vai noņemsiet — tas nozīmē, ka jūs esat jau kļūvis par līdzredaktoru konkrētam rakstam, konkrētam ierakstam.

A. Borovkovs: — Mums šobrīd pāri par 2300 personām veic ierakstus, viņi ir reģistrējušies kā tie, kuri ieliek informāciju, kuri paši raksta. Piemēram, no mūsu komandas 356 ieraksti ir Edītei. Ņemot vērā, ka viņai ieraksti ir sešas un pat septiņas valodās, viņa tos kompilē, viņa ir mūsu komandas cilvēks un jau zina, kā tos ierakstus veidot. Linda sāka ar vecākiem, šobrīd viņai jau ir pāri par 500 ierakstiem.

— Es skatījos, jums ir pieeja arī Krievijas datubāzēm. Iespējams, tur atrodamas ziņas par laikposmu ap 1918. gadu, kad daudzi no Latvijas devās uz Krieviju. Un vēl — ļoti daudzi ārzemēs dzīvojošie latvieši meklē savus pazudušos radus...

A. Borovkovs: — Ar Rietumu latviešiem — tas ir skumjš stāsts. Mums ir bijuši ļoti vērienīgi emigrācijas viļņi, taču mēs nezinām, kas ar viņiem noticis, kur mūsu tautieši ir beiguši savu dzīvi. Ja ārzemēs mītošie latvieši mums dotu savu informāciju, tad būtu daudz lielākas iespējas noskaidrot mūsu tautas likteņstāstus. Diemžēl dažādas organizācijas vispār netur par vajadzīgu atbildēt.

A. Brūvelis: — Latvieši ir gandrīz visur. Taču, ja kāds kaut ko grib te atrast, tad pirmais jautājums — ko tu esi ielicis, jo pagaidām šeit informācijas nav.

Ainars Brūvelis.

A. Borovkovs: — Varētu teikt, ka mēs esam uztaisījuši drošu un kvalitatīvu «pierakstu kladi», kur katrs var ierakstīt vēlamu. Protams, ir ļoti ietekmīgi sociālie portāli, kas ir ziņu lentes. Attaisām *tviteri*... Paskatieties, kas tur ir par ziņu lenti! Tā visu laiku papildinās, *feisbukā* ir tas pats, kamēr es ielieku ziņu, nospiežu *enter* taustiņu un atjauninu lapu... Mana ziņa ir jau kaut kur lejā. Bet mums ir citādi — tā ir tā ideja. Piemēram, runājot par kādu aizgājēju, arī pēc desmit gadiem apskatīt amatpersonu līdzjūtības, būs skaidrs, kas

tajā brīdī bija valsts prezidents, kas premjers un citas amatpersonas.

Viens no mūsu moto — rakstām vēsturi kopā, jo parasti vēsturi raksta vēsturnieki, kas tā vai citādi ir pietuvināti varai. Mūsu portālā personu ieraksti ir ļoti subjektīvi, bet no tās lielās subjektīvās masas veidojas objektīva aina. Mēs katrs savā ikdienā taču esam ļoti subjektīvi. Un tieši cilvēku subjektīvie ieraksti veido konkrētā brīža vēsturisko ainu.

A. Brūvelis: — Piemērs par Pirmo pasaules karu. Mums ir izveidojusies sadarbība ar Nacionālo bruņoto spēku atvaļināto pulkvedi Jāni Hartmani. Respektīvi, viņš šeit ir ievietojis datus par vairāk nekā 6000 karavīru, kuri apbalvoti ar Jura krustu Pirmā pasaules kara laikā. Daļa no šiem cilvēkiem ir bijuši sabiedriski aktīvi arī pēc kara. Un tad šeit veidojas divas informācijas plūsmas. Viena nāk no Krievijas, un mēs redzam, ka tur kāds priekšnieks jau 1938. gadā tiek nošauts. Varam salikt kopā divas lietas — Pirmais pasaules karš un viens konkrēts liktenis. Tas pats līdzīgi ir arī Latvijā, proti, šie cilvēki, Jura krusta kavalieri, ir bijuši aktīvi civilajā vai militārajā dienestā Latvijā. Pirmais ieraksts bija J. Hartmaņa ieraksts par ordeni, un ap to sāka augt informācija. Piemēram, bijis tāds cīnītājs Džons Tālbergs. Beigās atradās viņa mazmeita Maskavā, kurai ir vēsturiskas fotogrāfijas, un stāsts par šo cilvēku izauga ļoti plašs, jo, izrādās, viņš ir darbojies ne tikai Padomju Krievijā, bet arī taisījis revolūciju Ķīnā. Viņš bijis arī izcils mākslinieks un izmantots kā kartogrāfs, jo kartes tajos laikos padomniekiem nebija, un viņš lidojuma laikā fiksējis kartes kontūras bezmaz uz baltas lapas. Viens ieraksts apauga ar veselu stāstu, jo bija sākotnējā informācija. Tādā veidā papildinājās arī dzimtas koks, bet tas, kā Aivars teica, ir blakusprodukts.

A. Borovkovs: — Mūsdienā pasaulei ir raksturīgs tas, ka bieži vien sociālās saites ir nozīmīgākas par radnieciskajām.

— Kas jums to visu paveic?
Kas ir datubāzes veidotāji?

A. Borovkovs: — Mēs esam pagaidām maza komanda. Mēs ar Ainaru, Zanda, Sigita un Edite. Datu bāzi veido vēl pāri par 2400 personām, kuras jau veikušas ierakstus. Atsevišķi nosaucams ir Uldis, kas ir mūsu datoru ģēnijs, jo ir uztaisījis tādu sistēmu kā nevienam.

— Un tā ir droša?

A. Brūvelis: — Jājautā, ko jūs saprotat ar datu drošību? Ja runājam par tehnisko drošību, šī sistēma nemitīgi tiek kopēta. Respektīvi, ja vienu versiju sabojā, mums nav problēmu uzlikt atpakaļ iepriekšējo versiju. Jo mēs zinām, ka absolūta drošība nav nevienam. Otrs jautājums ir par personu datu drošību. Mēs nerunājam par akropoli, bet par

nekropoli — par personām, kuras ir aizgājušas. Līdz ar to vairākums informācijas ir par personām, kuras ir mirušas. Pat gadījumā, ja kāds subjektīvi deklarēs, ka Staļins vai Hitlers esot lielākais cilvēkmīlis, portāla publiskums, daudzie cilvēki būs tie, kas momentā prasīs šo ierakstu labot. Līdz ar to šo darbu var paveikt samērā mazs cilvēku skaits, jo kontroles funkciju veic sabiedrība. Ir bijuši gadījumi, kad pat dzimšanas datums ir kļuvis par «kautiņu» iemeslu, jo viens saka tā, otrs tā. Respektīvi, publiskās debātes ir tās, kas noved pie rezultāta. Mēs nezinām, vai tas ir absolūti patiesi, bet mēs zinām, ka tas ir publiski pārbaudīts.

A. Borovkovs: — Kāda persona *tviteri* raksta: «A, jūs zinājat, ka Hitlers ir bijis Latvijā 1943. gada vasarā?» Mēs atbildam, ka zinām ļoti precīzi — viņš 1941. gada 23. jūlijā ir bijis Malnavā. Un mums ir dokumentāls apliecinājums tam.

Ja caur žurnāla slejām mēs varētu kaut kādā veidā uzrunāt latviešus, kas mīt ārzemēs, tā būtu viena no svētīgākajām lietām, jo mēs dabūtu atpakaļsaikni, uzzinātu, kas ir noticis ar tiem, kuri kaut kādu iemeslu dēļ no Latvijas ir aizbraukuši.

— Droši vien ikviens cilvēks jautātu, kāpēc būtu jāievieto savu tuvinieku dati šādā vietnē? Vai tas ir droši?

A. Borovkovs: — Man šodien uzdeva tādu jautājumu, un es atbildēju, ka otrreiz viņus vairs neizsūtīs un otrreiz nenošaus.

A. Brūvelis: — Ja tas ir tas, kas viņus baida, tad jāuzsver — mēs runājam par nekropoli, nevis par dzīvajiem.

A. Borovkovs: — Otra šāda projekta nav nekur pasaulē. Tajā ir ļoti daudz unikālu lietu, turklāt mēs esam sintezējuši kopproduktu, kur ir ietverta gan Vikipēdija, gan *YouTube*, gan *Google Maps*. Un vēl vēsturiskais aspekts. Lūk, varam atvērt karti un apskatīt personas, kas ir saistītas ar kādu konkrētu vietu. Personas, kuras ar to visvairāk asociējas.

Mūsu vietnē var atzīmēt ne tikai miršanas un dzimšanas vietas, bet arī jebkuru vietu cilvēka mūžā. Tur viņš ir mācījies, tur ieguvis augstāko izglītību, tur viņš ir slimojis, tur sēdējis cietumā, tur strādājis.

— Vai šeit ir atrodama arī militārā vēsture?

A. Brūvelis: — Ko nozīmē veidot vēsturi no militāra viedokļa? Pirmkārt, tās ir kartes. Piemēram, veidojot aprakstu par ģenerāli Rūdolfu Bangerski, jūs varat likt uz kartes tās vietas, kur viņš ir cīnījies. Katru vietu, kad jūs to pievienojat, jūs varat aprakstīt. Piemēram, viņš ir cīnījies Ufā, un, ja jūs zināt, varat pievienot arī laiku un aprakstu. Var veidot kaujas shēmu: tie bija izvietoti tur — tie tur. Šādā

Turpinājums 16. lpp.

Sākums 14. un 15. lpp.

veidā, saliekot iekšā informāciju par vienu kauju pie katra cilvēka, jūs ar vienu taustiņu piespiedienu varat dabūt ārā visus cilvēkus, kuri tajā kaujā ir piedalījušies. Var dabūt vienu cilvēka cīņas gaitas, pa datumiem, kā viņš ir pārvietojies un kur. Var secināt, ka dažos gadījumos viņš nemaz nevarēja būt tur klāt, jo nākamajā dienā ir atradies 1000 kilometru attālumā. Var arī analizēt, piemēram, Pirmā pasaules kara laikā viņš ir bijis priekšnieks un viņam bijuši konkrēti zināmi vietnieki, un viņš uzvarējis. Kad nomainījušies vietnieki, viņam vairs uzvaru nav bijis. Respektīvi, var analizēt lietas, kas citādi prasītu ļoti lielus cilvēku resursus.

— Un Krievijas karavīru datu bāze?

A. Borovkovs: — Mums ir ļoti dažādas datu bāzes, jo mēs izmantojam arhīvus. Piemēram, šodien saņemām labu ziņu no Krievijas, proti, dabūsim Staļina likvidējamo personu (pāri par 40 000) sarakstus, jau digitalizētus. Tas ir tā saucamais Staļina īpašais saraksts.

— Kā jūs to iespējāt?

A. Borovkovs: — Mēs esam apsteiguši oficiālos vēsturniekus ļoti pamatīgi. Mēs pirmie publicējām Butovā nošauto latviešu sarakstu. Krievi savu vēsturi kopj. Kad viņi tiek pāri neuzticības sliekšnim, saprot, ka šeit netiek taisīta politika, bet vāktas ziņas, lai saglabātu... Mēs tam neuzticības sliekšnim tikām pāri. Un tagad mēs sākam saņemt masveidā atsauksmes no krieviem, kuri atrod datu bāzē represiju laikā pazudušos senčus. Viņi atrod vecvecmāmiņas, vecvectētiņus un raksta: «Paldies! Es beidzot atradu.»

A. Brūvelis: — Taču nevajag iedomāties, ka portālā jūs sagaida viss gatavs. Šī ir vieta, kurā vēsturi var rakstīt kopā. Un šobrīd mums jau ir gandrīz 2,8 miljoni personu.

— Kas ir tas, kas liek to visu darīt?

A. Borovkovs: — Interese par vēsturi, lieku kārtību, loģiku, gandarījuma izjūta par vērienīgi padarītu darbu. Arī apziņa, ka pasaulē šim projektam analoga nav, jo šis tāds ir vienīgais, līdz ar to labākais. Te ir daudz ielikts — laiks, līdzekļi, resursi, enerģija un viss pārējais, tā ka mums vairs nav, kur atkāpties.

A. Brūvelis: — Es teiktu, ka tā vispirms ir interese, privāta. Vēlme saprast, no kurienes tu esi nācis. Vienkārši ir radīta vieta, kur savu meklējumu rezultātus var saglabāt virtuālā formā.

— Vai nav tā, ka cilvēkam kaut kādā veidā pie tā ir jānonāk, lai sāktu ievietot informāciju šajā portālā? Varbūt 20 gadu vecumā cilvēks tam vēl nav gatavs.

A. Borovkovs: — Atrunāšanās ir ierasta lieta. Mēs esam stāstījuši par šo projektu auditorijām, kuras pēc tam ceļas stāvus un aplaudē. Vēlāk sistēmā redzam, ka pēc mēneša neviens neko nav izdarījis. Mēs sakām — jūs taču tā apņēmāties!? Atbilde: «Mēs gatavojamies.» Es saku, ielieciet uzmetumu, to var labot. Cilvēks atbild, ka labāk uz papīra uzrakstīs un tad ieliks. Es gan teiktu, kāpēc divreiz darīt, ja var uzreiz ievietot informāciju.

A. Brūvelis: — Jūs minējāt 20 gadu vecumu. Redziet, kāds puisis no Alūksnes nomira pirms mēneša, un viņam bija aptuveni 20 gadi. Tās ir līdzjūtības, pārsvarā no viņa vienaudžiem. Bieži vien ir tā, ka cilvēku personiski visvairāk aizskar tas, ko mēs saucam par nāvi. Un tomēr viņa profils ir viens no visvairāk apmeklētajiem. Divās nedēļās — 5400 apmeklējumu. Tāpēc nevarētu teikt, ka portāls ir domāts tikai veciem ļaudīm. Jebkuru cilvēku, kura elementārās vajadzības ir apmierinātas, interesē, kāpēc viņš dzīvo un kas viņš ir. Sapratne par savu vēsturi nerodas kaut kad, viss ir atkarīgs no cilvēka vēlmes saprast.

A. Borovkovs: — Reizēm latvieši uzmet lūpu, atver portālu un saka: «Kāpēc tik daudz krieviski?» Atbilde vienkārša — krievi raksta, latvieši tāpēc raksta mazāk un purpina.

Uzrunājot amatpersonas, es saku: «Jums nav attieksmes. Vajadzētu kaut ko ierakstīt.» Atbilde: «Mēs jau ielikām *twitterī*, «Dienā».» Nu tad parādiet, kur tas ir? Pēc 10 minūtēm tas ir aizgājis nebūtībā! Un avīze ar apmaksātu un ievietotu nekrologu jau nākamajā dienā tiek izmesta.

A. Brūvelis: — Atgriežoties pie militārām tēmām, mūsu vietnē var atrast, piemēram, kas ir pamats pirmās Latvijas armijas veiksmei. Tomēr noteicošā ir izglītība, kas tika gūta iepriekš. Viens no tiem avotiem, ko es sāku papildināt, ir cara laika ģenerālštāba sastāvs. Pārsteidz, ka latviešu uzvārdu ir daudz vairāk, runājot par pulkvežiem un vēl augstāk. Murgurkaulu strēlniekiem veidoja ne tikai zēni, kas bija sasaukti no purviem. Daudzi no strēlniekiem bija beiguši skolas un sasnieguši augstu militāro sagatavotību pirms kara. Nav tā bijis, ka šie cilvēki radušies ne no kurienes.

— Vai nav grūti strādāt ar lietām, par kurām cilvēki parasti cenšas nedomāt?

A. Borovkovs: — Tās lietas ir tādas, kādas tās ir. Daudzus notikumus šajā kontekstā var saprast daudz citādāk. Lasot Aleksandra Dimā, Džeka Londona vai citu autoru grāmatas, taču netiek domāts, ka viņi sen jau ir miruši. Mēs esam vēstures telpā, no kurienes ir iespēja rādīt šodien un saprast rītdienu. Arī tas, ko es jau pieminēju, proti, viss Latvijas ārējās propagandas aparāts droši vien izdara mazāk nekā mēs.

Rietumnieki nezina vēsturi. Viņi ir redzējuši tikai salona komunistus. Viņi nezina, kas ir gulags, nezina šo briesmīgo vēsturi. Arī krieviem, parādot šādus šokējošus materiālus, mainām daudzus priekšstatus, un arī viņi sūta mums materiālus. Visu laiku notiek šis cilvēciskais bārteris. Es esmu ap 2000 «Padomju stāstus» aizsūtījis uz Krieviju.

— Ja par pasaules fenomenu tiek uzskatīts «Facebook» dibinātājs, zināmā mērā arī šis ir tāds pasaules fenomens.

A. Brūvelis: — Jā, bet mazāk lietots. Fenomens būs, kad tam būs simptomi tūkstošu lietotāju.

A. Borovkovs: — Diemžēl Latvijā, pirmo reizi prezentējot projektu kādai publikai, parastā atbilde ir, ka viņi pirmo reizi par kaut ko tādu dzird. Manuprāt, šo kultūrvēsturisko enciklopēdiju nav kauns rādīt pasaulei. Pielauju, ka to varētu rādīt arī Latvijas institūts, bet mēs neesam vienīgie, kuri ir palikuši ārpus uzmanības loka. Tas nav iemesls, kāpēc mēs varētu apstāties. Vajag tik rakt. Un mēs to darīsim arī turpmāk, aicinot visus piedalīties savas ģimenes, tautas un valsts vēstures rakstīšanā. **EB**

08. maijs Vārda dienas: Staņislava, Staņislava, Stefānija

NEKROPOLĒ

PERSONU, KAPU KULTŪRVĒSTURISKA ENCIKLOPĒDIJA

PERSONAS KAPĒTAS KAPA VIETAS LĪDZJŪTĪBAS KARTE

2012. GADA PERSONAS ATBALSTĪTĀJI PAR MUMS Izvēlēties meklēšanu

Latviešu Valodas izvēle

~Cilvēks nomirst nevis tad, kad apstāties viņa sirds, bet tad, kad par viņu aizmirst tie, kuri viņu ir mīlējuši~

Rediģēt šīs Aizmirstu paroli

LĪDZJŪTĪBAS, SLUDINĀJUMI

Andrejs Enkuzens apglabāts līgu kapos Grobiņā. moissan

+ Skatīt vairāk līdzjūtību (sludinājumu)

AKTUĀLI

Ray Harryhausen | 1920-2013

+ Pevienot līdzjūtību

+ Lasīt vairāk

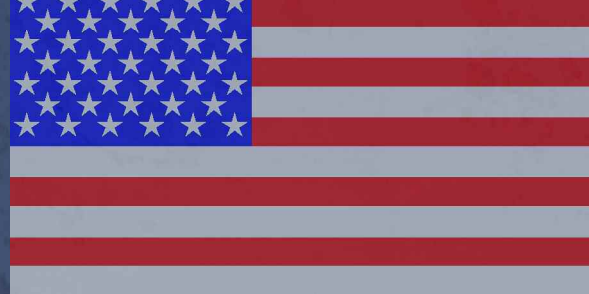
Teodors Skujēns

Dzimis: 24.02.1894
Miris: 24.02.1919
Kategorijas: neatkarības kauju dalībnieks, LKOK, Lāzplēša kara ordeņa kavalieris, 1. Pasaules kara dalībnieks

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Nākošais

JAUNĀKIE IERAKSTI

Par studiju iespējām ASU militārajās akadēmijās

**Aizsardzības ministrija aicina pieteikties konkursam
uz mācību vietām ASU militārajās akadēmijās –
ASU Jūras spēku akadēmijā, ASU Gaisa spēku akadēmijā,
ASU Krasta apsardzes akadēmijā un ASU Militārajā akadēmijā
Uestpointā mācību uzsākšanai 2014. gadā.**

**Mācoties militārajās akadēmijās, iespējams iegūt prestižu
augstāko izglītību (bakalaura diplomu kādā no piedāvātajām
specialitātēm), kas atbilst Latvijas Nacionālo bruņoto spēku
noteiktajām prasībām virsnieku sagatavošanai un dod tiesības
saņemt pirmo virsnieka dienesta pakāpi – leitnants.**

Kandidātiem izvirzītas šādas prasības:

- iegūta vidējā izglītība;
- padziļināta interese par valsts aizsardzības un drošības politikas jautājumiem un vēlme uzsākt militāro dienestu Latvijas Nacionālajos bruņotajos spēkos;
- vecums 18–22 gadi (mācību uzsākšanas brīdī militārajā akadēmijā nav sasniegts 23 gadu vecums);
- augsts mācību novērtējums vidējās izglītības iestādē;
- teicamas angļu valodas zināšanas (kandidāti kārto *TOEFL* testu – *Test of English as Foreign Language*);
- ļoti labas sekmes eksaktajos mācību priekšmetos (kandidāti kārto *SAT I* testu – *Scholastic Aptitude Test*);
- augsta fiziskā sagatavotība;
- labs veselības stāvoklis;
- aktīva līdzdalība sabiedriskos pasākumos;
- nav apgādājamo personu, ģimenes stāvoklis – neprecējies.

Pēc mācībām ASU militārajā akadēmijā karavīram jāturpina militārais dienests Latvijas Nacionālajos bruņotajos spēkos.

Priekšrocības ir pretendentiem, kuri darbojušies Jaunsardzē vai apguvuši Valsts aizsardzības mācību, kā arī dienotajiem profesionālā dienesta karavīriem. Kandidātu atlases konkursā Aizsardzības ministrija un Latvijas Nacionālie bruņotie spēki izraudzīs vienu kandidātu, kas startēs tālākajā konkursā.

Informāciju par ASU militārajām akadēmijām iespējams iegūt šādās interneta vietnēs:

<http://www.usma.edu> <http://www.usna.edu> <http://www.usafa.af.mil> <http://www.cga.edu>

Lai saņemtu papildu informāciju, interesentiem jāvēršas
Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrā līdz 2013. gada 31. jūlijam.
Informatīvais tālrunis: 371 67335392, e-pasts: rekrutesana@rjc.gov.lv,
mājaslapa: www.rjc.gov.lv.

«Spike»

raķešu sistēmas — nākotnes tehnoloģijas darbībā

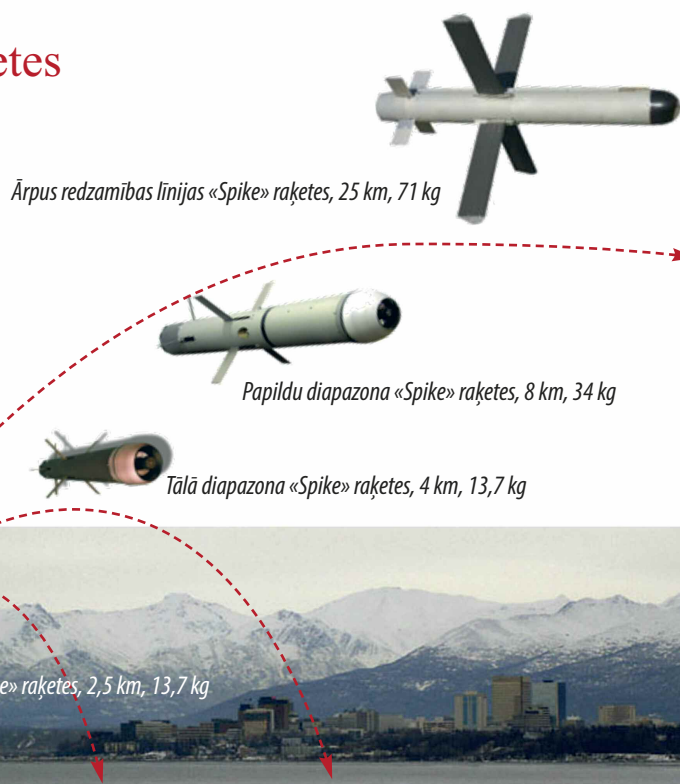

Kāda varētu būt karavīra vēlēšanās brīdi, kad, atrodoties kaujaslaukā, ir sagaidāms ie-
naidnieka uzbrukums? Būt aizsargātam un
nodrošinātam ar spēju vērot apkārt notie-
košo, tajā pašā laikā pašam paliekot nere-
dzamam! Vai tas maz ir iespējams? Tas
kļūst iespējams, ja jūsu rīcībā ir «Spike» ra-
ķešu sistēma. «Spike» sistēmai piemīt uni-
kāla tehniskā un operatīvā funkcija, kas,
izmantojot jaunākās tehnoloģijas, padara
šo sapni par realitāti.

«Spike» raķetes ir elektrooptiski vadā-
mas: attālumā līdz 4 km tiek izmantota
«Spike» tālā diapazona (LR — Long Range)
raķete, attālumos līdz 8 km izmanto «Spike»
papildu diapazona (ER — Extended Range)
raķetes, savukārt attālumā līdz 25 km —
«Spike» ārpus redzamības līnijas raķetes
(NLOS — Non Line of Sight).

Līdzīgi citām elektrooptiski vadāmajām
raķetēm «Spike» koncepcija balstās uz
komplicētu izsekotāju, kas saslēdzas ar
mērķi un kļūst redzams raķetes meklētāja
attēlā. Akcentējot šo raķešu spēju pēc to iz-
šaušanas automātiski saslēgties ar mērķi,
tās tiek sauktas arī par «izšauj un aizmirsti»

«Spike» raķetes

raķetēm. Tomēr «Spike» raķešu sistēmām piemīt arī unikālas papildu iespējas, proti, tām ir iebūvēta datu pārraides sakaru funkcija starp raķeti un vadības palaišanas iekārtu raķetes izšaušanas vietā. Tas nozīmē, ka šāvējam ir nodrošināta iespēja vērot meklētāja attēlu reālajā laikā, pirms un pēc raķetes palaišanas, kamēr tā tuvojas mērķim.

Papildus šāvējam ir arī iespēja pārņemt raķetes vadību un manuāli precizēt mērķi vai arī vadīt raķeti uz iepriekš izvēlēto mērķi. Kad mērķis kļūst redzams raķetes palaišanas iekārtas ekrānā, raķetei pietuvoties mērķim, tas kļūst arvien lielāks un skaidrāks. Tādējādi raķetes lidojuma trajektorijas beigu posmā šāvējs mērķi redz labāk un daudz lielāku nekā pirms tam. Viņš pēc raķetes izšaušanas var koriģēt tās lidojumu un precizēt mērķi, tātad darbojas tā saucamais cilvēka prāta iesaistes jeb līdzdalības princips (*human brain on the loop*). «Spike» raķešu sistēma nodrošina, ka šāvējam ir iespējams panākt ļoti precīzu raķetes trāpījumu paredzētajā mērķī.

Iespējams, ka lasītājs tagad sev jautā: «Kāda ir šīs raķetes īpaša iezīme, un kā tās datu pārraides sakari attiecas uz iepriekš minēto spēju redzēt un vienlaikus nebūt pamanāmam?» «Spike» raķeti var uzskatīt par kontrolētas apraides «eksplozējošu lidojošo kameru»; tai ir ļoti augsta precizitāte, ņemot vērā to, ka šāvējiem ir iespējas veikt šīs raķetes lidojuma kontroli un konfigurācijas.

Pats fakts, ka šāvējs var redzēt mērķa zonu no augšas, kamēr raķete ir gaisā, ļauj viņam trāpīt arī noslēptos mērķos. Tas nozīmē, ka šāvējam nav nepieciešams redzēt mērķi pirms raķetes izšaušanas. Ja viņš ir saņēmis informāciju par mērķiem, kas

atrodas raķetes lidojuma diapazonā, viņš var izšaut raķeti pa mērķa azimutu, pašu mērķi neredzot. Brīdī, kad raķete paceļas gaisā, šāvējam kļūst pārrēdzama tās mērķa zonas līnija. Jaunā tehnoloģija nodrošina iespēju ar «Spike» raķeti veikt trāpījumus noslēptam mērķim, kas atrodas ārpus tiešās redzamības. **Tas nozīmē, ka ienaidnieks nevar noteikt, kad un no kurienes raķete ir izšauta.** Šīs opcijas būtiski palielina karavīru izdzīvošanu un aktīvas aizsargāšanas iespējas.

«Spike» raķete spēj iznīcināt dažādus mērķus, tai ir salīdzinoši neliels svars, vienkārša lietojamība un augsta drošības pakāpe; tās ir īpašības, kas to padara par visiedarbigāko un izmaksu ziņā pieņemamāko raķešu sistēmu.

Pirmā «Spike» raķešu sistēma tika izveidota 20. gs. deviņdesmito gadu beigās. Kopš tā laika saražots pāri par 20 000 raķešu; tās izmanto vairāk nekā 20 pasaules valstu armijās. Desmit NATO valstu armijas izmanto dažādus «Spike» raķešu sistēmas veidus. NATO Atbalsta aģentūra (*NATO Support Agency — NSPA*), t. i., bijusī Uzturēšanas un apgādes aģentūra (*NATO Maintenance and Supply Agency* jeb *NAMSA*) piedalās arī «Spike» sistēmu lietotāju kluba («Spike» *User's Club*) aktivitātēs, kas tiek organizētas katru gadu citā uzņēmējvalstī.

Lai gan «Spike» raķešu sistēmām ir atšķirīgi zemes, gaisa un jūras paveidi jeb platformas, tās tiek ražotas, izmantojot līdzīgu tehnoloģiju, un tām ir identisks loģistikas atbalsta aprikojums, rezultātā ļoti rentablas kļūst to dzīves cikla kopējās izmaksas.

Lielākā daļa valstu, kas izmanto «Spike» raķešu sistēmas, ir iegādājušās vairāk nekā vienu tās paveidu, un tādējādi, dažādiem bruņoto spēku veidiem un vienībām izmantojot vienotu materiāltehnisko nodrošinājumu, valstis ir ievērojami samazinājušas raķešu loģistikai nepieciešamās izmaksas.

«Spike» raķešu sistēmas tiek projektētas un ražotas Izraēlas ieroču ražošanas kompānijā «*Rafael Advanced Defense Systems Ltd*». To galvenās sastāvdaļas ražo kompānijas partneruzņēmumos visā pasaulē, piemēram, Spānijā (*GD Santa Barbara*), Itālijā (*MBDA*) un Vācijā (*Diehl BGT Defense; Rheinmetall Defence Electronics*). Savukārt Polijā (*Mesko*) tiek ražotas raķešu palaišanas iekārtas; tur notiek arī raķešu sistēmu pēdējie montāžas darbi.

Turpinājums 20. lpp.

**Būt aizsargātam un nodrošinātam
ar spēju vērot apkārt notiekošo,
tajā pašā laikā pašam paliekot neredzamam!**

Sākums 18. un 19. lpp.

2005. gadā tika izveidots Eiropas kopuzņēmums «EuroSpike GmbH», kas parasti ir galvenais līgumslēdzējs par «Spike» raķešu sistēmu iegādi Eiropā.

Kopsavilkums

«Spike» raķešu sistēmas ir daudzfunkcionālas un vieglas. Tās iedalās bruņusitēju un nespecializētajās raķetēs, kuru ražošanā izmantotas jaunās paaudzes elektrooptiskās un optisko šķiedru tehnoloģijas.

«Spike» raķetēm ir dažāda veida palaišanas iekārtas, kas paredzētas šaušanai uz zemes, no transportlīdzekļa, gaisā (no helikoptera) un no jūras.

«Spike» raķešu sistēmas tiek ražotas kopš 1998. gada. Tās plaši izmanto bruņoto spēku kājnieku vienībās, kā arī aprīko ar tām transportlīdzekļus vai helikopterus. «Spike» raķešu sistēmas ir Izraēlas, Vācijas, Somijas, Polijas, Spānijas, Itālijas, Rumānijas, Nīderlandes, Singapūras un vēl vairāku citu valstu bruņojumā.

Eksperta viedoklis

Šobrīd tirgū ir pieejamas dažādas modernas prettanku / daudzfunkcionālo taktisko raķešu sistēmas. Pēdējā desmitgadē «Spike» raķešu sistēma ir kļuvusi par populārāko. Tās galvenais konkurents ir amerikāņu kompāniju «Lockheed Martin» un «Raytheon» ražotās «Javelin» raķešu sistēmas. «Javelin» un «Spike» ir līdzīgas, jo abas ir elektrooptiski vadāmās raķetes. «Javelin» raķetēm nav datu

pārraidē sakaru; tās ir «izšauj un aizmirsti» raķetes, kas aprīkotas ar īpašiem meklētājiem, nodrošinot mērķa atpazīšanu pēc tā infrasarkanā starojuma. «Javelin» raķešu lādiņš ir smagāks nekā «Spike» raķetēm.

Citās prettanku vai daudzfunkcionālajās raķetēs, piemēram, Krievijas ražojuma prettanku raķetē «Cornet» (*Kophem*) vai Zviedrijas «Bill», izmantota atšķirīga vadības tehnoloģija, kas nevar nodrošināt tādu rezultātus, kādus iespējams sasniegt, izmantojot elektrooptisko raķešu vadības tehnoloģiju.

Pēc detalizēta tirgū pieejamo attiecīgo raķešu sistēmu novērtējuma ir izdarāmi vairāki secinājumi:

- «Spike» ir vienīgās raķetes, kas spēj rast un trāpīt slēptiem mērķiem;
- «Spike» raķešu sistēmas atšķiras no citām piedāvātajām daudzfunkcionālajām taktisko raķešu sistēmām ar vairākām unikālām īpašībām:
 - vienīgā raķešu sistēma, kas piedāvā «izšauj un aizmirsti» principu apvienojumā ar «cilvēka iesaisti» (*Man in the Loop*) — nodrošinot rezerves iespēju šāvējam pašam noteikt raķetes mērķizvēli;
 - vienīgā raķešu sistēma ar datu pārraidē sakariem, kas ļauj precizēt mērķa atrašanos un korigēt raķetes lidojumu;
 - šī sistēma masas ziņā ir visvieglākā tirgū pieejamā šāda veida raķešu sistēma. «Spike» MR / LR raķešu masa ļauj šāvējam bez īpašām problēmām nest divas raķetes, un tas savukārt kājnieku vienībai sniedz maksimāli augstu mērķa iznīcināšanas jaudu;

21. gadsimta bruņojums arī Latvijas armijā

Nacionālo bruņoto spēku karavīru rīcībā ir dažādas modernas militārās iekārtas, un viena no mūsdienīgākajām ir mobilā raķešu sistēma «Spike».

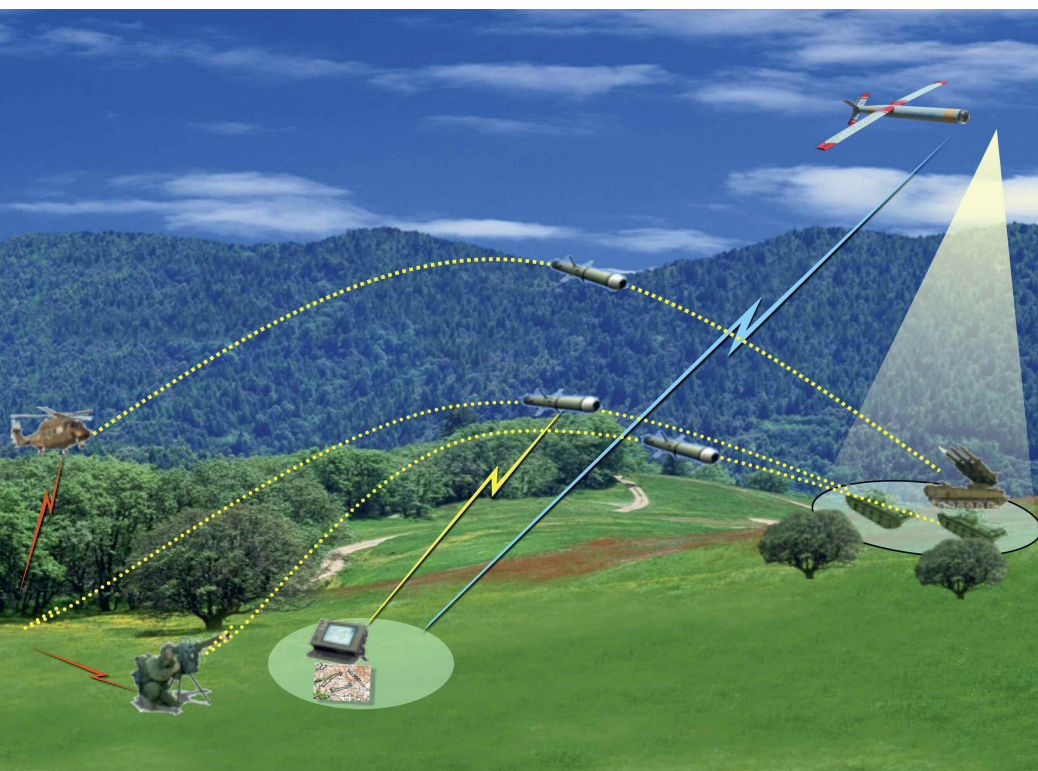
«Līdz ar šo raķešu ieviešanu mūsu bruņoto spēku spējas cīnīties ar bruņu tehniku ir ļoti nopietni progresējušas,» norāda Nacionālo bruņoto spēku (NBS) komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube. Tieši tāpat tas apliecina, ka Latvija līdzīgi citām NATO dalībvalstīm izmanto pilnvērtīgu 21. gadsimta bruņojumu, atzīst NBS komandieris.

«Spike» raķešu sistēma ir ne tikai viena no modernākajām un gudrākajām pasaulē. Īpaši svarīgi — tā ir atvērta platforma, ko nepieciešamības gadījumā var uzlabot un papildināt. Vienlaikus tas ir arī ļoti sarežģīts ierocis, kas prasa augsti kvalificētu karavīru klātbūtni. Latvijas bruņotajos spēkos ir šādi speciālisti — «Spike» apkalpes ne tikai sekmiņi apguvušas šī ieroča lietošanu, bet arī jau paguvušas to izmantot misijā Afganistānā.

«Ieroču ar augstu pievienoto vērtību izmantošana ļoti labi atbilst gudrās aizsardzības un gudrā karavīra koncepcijai. Latvijai kā nelielai valstij jau ir labas iestrādes gan šāda bruņojuma un ekipējuma, gan speciālistu izmantošanā — te var minēt nesprāgušās municijas neitralizēšanas speciālistus, gaisa telpas kontrolierus un daudzus citus labi apmācītus un ekipētus karavīrus. «Spike» komandas padara Latvijas armiju vēl modernāku un efektīvāku,» uzsver NBS komandieris.

- tikai «Spike» raķešu sistēmām ir dažāda veida palaišanas iekārtas, un to šaušanas diapazons svārstās no 200 līdz 25 000 metri;
- vienīgās raķetes ar divējādiem mērķa meklētājiem, kas paredzēti kā dienas apstākļiem (CCD), tā arī redzamībai naktī;
- vienīgā raķešu sistēma ar uzdevuma pārtraukšanas iespēju;
- vienīgā raķešu sistēma, kas spēj veikt ļoti precīzu bojājumu novērtēšanu;
- vienīgā raķešu sistēma ar raķetes veikuma un kaujas norises ieraksta funkciju;
- vienīgā raķešu sistēma ar izlūkošanas datu vākšanas iespēju jau pēc pirmā šāviņa.

No Eiropas kopuzņēmuma «EuroSpike GmbH» informācijas preseī
tulkojis Kārlis Līdaks, NBS rezerves virsleitnants.
Foto — Gatis Dieziņš.

Kīnas Tautas atbrīvošanas armijas baltā grāmata

Pasaules masu saziņas līdzekļi atzīmē, ka Kīnas Tautas Republikas (ĶTR) militāri politiskā vadība ir spērusi pirmo soli savu bruņoto spēku attīstības caurskatāmības virzienā. Šī gada 16. aprīlī ĶTR Valsts padomes informācijas dienests publicējoja aizsardzības nozares balto grāmata. Šādu dokumentu Kīnas bruņoto spēku (Kīnas Tautas atbrīvošanas armijas — ĶTAA) vadība izstrādā regulāri kopš 1998. gada, taču tikai šogad baltā grāmata ir kļuvusi pieejama sabiedrībai. Pirmo reizi publicētais ĶTAA skaitliskais sastāvs un vispārēji raksturota Kīnas bruņoto spēku attīstības koncepcija un tendences.

Baltās grāmatas lappusēs gan nevar atrast ziņas par ĶTR aizsardzības budžeta skaitliskajiem rādītājiem, taču, kā vēsta šis valsts Finanšu ministrijas 2013. gada 5. marta ziņojums, aizsardzības budžets šajā gadā plānots 115,7 miljardu ASV dolāru apjomā, kas ir 10,7% no valsts kopbudžeta. Ārvalstu un ķīniešu neatkarīgie eksperti uzskata, ka šāds oficiāli izskanējušais skaitlis ir krietni mazāks, nekā aizsardzības budžets ir patiesībā. ASV Aizsardzības ministrijas Izlūkošanas pārvaldes (*Defence Intelligence Agency*) direktors Maikls Flins savā 18. aprīlī uzrunā ASV Senāta Aizsardzības komitejā norādīja, ka reālais Kīnas aizsardzības budžets ir divas reizes lielāks par oficiālo versiju.

Baltajā grāmātā Kīnas bruņoto spēku vadība norādījusi, no kurienes tā sauktā padebešu valsts varētu gaidīt iespējamos apdraudējumus. Kīnas suverenitāti apdraud starptautiskais terorisms, separātiskās un ekstrēmistiskās kustības Kīnas etniskajās nomalēs, kā arī Taivānas militārās aktivitātes, kas, kā vēstīts baltajā grāmātā, destabilizē situāciju reģionā un traucē loģisko Kīnas un Taivānas apvienošanās procesu. Kīnas galvenais ģeopolitiskais un stratēģiskais uzdevums ir saglabāt savu nacionālo un teritoriālo vienotību, kā arī nodrošināt valstisko interešu aizstāvēšanu dažādās jomās un dažādās planētas daļās.

ĶTR bruņotie spēki sastāv no ĶTAA, Tautas bruņotās policijas un milicijas formējumiem. Jau vairākus gadus Kīnas bruņoto spēku vadība veic armijas un paramilitāro formējumu reformu, lai izveidotu mūsdienu armiju un tās atbalsta dienestus. Kīnas bruņoto spēku vienības izvietotas septiņos kara apgabalos. Baltā grāmata informē, ka ĶTAA Sauzemes spēku skaitliskais lielums ir 850 000 cilvēku. Jūras kara flotē dien ap 250 000 cilvēku, bet gaisa spēkos — 398 000 cilvēku. Vairāk nekā pusotru miljonu cilvēku ķīniešu armija ir viena no lielākajām pasaulē.

Baltajā grāmātā norādīts, ka galvenais militārais spēks, kas nodrošina aizsardzību pret iespējamo pretinieku kodolieročiem, ir stratēģisko raķešu karaspēks — Ķinā šo spēku veidu saskaņā ar tradicionālo militāro terminoloģiju dēvē par ĶTAA 2. artilērijas korpusu. Pēc neoficiālās informācijas, korpusā sastāv no sešām brigādēm, skaitliskais sastāvs — ap 100 000 militārpersonu. Baltajā grāmātā nav ziņu par Kīnas kodolpotenciālu un par bruņojumā esošajiem raķešu veidiem. ĶTR vadība joprojām tur šādas ziņas stingrā slepenībā, savukārt ASV militārais resors informē, ka Kīnas armijas bruņojumā ir 240 dažādas jaudas kodolgalviņas, bet neatkarīgais Stokholmas Starptautiskais miera problēmu pētniecības institūts (*SIPRI*) novērtē Kīnas kodolpotenciālu 200 kodolgalviņu lielumā.

Runājot par ĶTAA gatavību iespējamajai karadarbībai, baltajā grāmātā norādīts, ka armijai ir trīs kaujas gatavības pakāpes. Augstāku kaujas gatavības pakāpes ieviešanu bruņotajos spēkos nosaka valsts politiskā vadība, izvērtējot ārējā vai iekšējā apdraudējuma faktoru. 2. artilērijas korpusā jeb Kīnas stratēģisko raķešu karaspēks arī miera laikā atrodas pastāvīgā kaujas gatavībā, bet visaugstākā kaujas gatavības pakāpe ķīniešu kodolarmijā var būt pasludināta pēc Kīnas Komunistiskās partijas Kara komisijas pavēles.

Kopumā Kīnas aizsardzības resora baltajā grāmātā ievietota vispārēja un aprakstošā informācija, kas militārajiem ekspertiem nav jauna, taču ar šādu dokumenta publicēšanu Kīnas politiskā un armijas vadība vēlas parādīt pasaules sabiedrībai, ka ir nostājusies uz valsts bruņoto spēku civilizētas un atklātās attīstības ceļa, nedaudz paverot savu militāro noslēpumu priekškaru.

Krievijas laikraksts *«Izvestija»* ziņo, ka Krievijas Federācijas Bruņoto spēku Gaisa spēku pavēlniecība apstiprinājusi nodomus perspektīvā izstrādāt jaunus tālās aviācijas bumbvedējus, kas spēj nest kodolbumbas. Šis lidmašīnas nākotnē nomainīsot pašreiz Krievijas militārajā aviācijā izmantotos tālās darbības stratēģiskos kodolbumbvedējus *TU-95MS* (pēc NATO klasifikācijas *«Bear-H»*) un *TU-160* (pēc NATO klasifikācijas *«Blackjack»*). Laikraksts informē, ka nākamās tālās darbības bumbvedējus izstrādās Tupoleva konstruktoru birojs. Nākotnes militārais lidaparāts savas konstrukcijas īpatnību dēļ nespēs pārvarēt virsskaņas ātrumu, tomēr, kā sola konstruktori, tas būs gandrīz nemanāms radaru. Gaidāms, ka Tupoleva konstruktoru birojs līdz 2014. gada sākumam pabeigs lidaparāta tehnisko parametru izstrādi, un tad Krievijas aizsardzības resoram tiks iesniegta projekta izmaksu tāme. 2012. gada vidū Krievijas Gaisa spēku virspavēlnieks ģenerālleitnants Viktors Bondarevs paziņoja, ka nākotnes stratēģiskā bumbvedēja perspektīvais veidols jau ir zināms un ka šim lidaparātam nevajadzētu būt iepriekšējo Krievijas stratēģisko bumbvedēju modifikācijai, bet gan principiāli jaunam modelim.

Krievijas laikraksts *«Nezavisimoe vojennoje obozrenije»* ziņo, ka sāka jaunu uz dzelzceļa platformām bāzētu kaujas kodolraķešu kompleksu projektēšanu. Krievijas Federācijas aizsardzības ministra vietnieks Jurijs Borisovs sarunā ar žurnālistiem norādījis: «Pašreiz tie nav finansiāli ietilpīgi darbi — skiču projektēšana un tehniskie projekti.» Šos darbus veic Maskavas Termālās tehnikas institūts, kas arī līdz šim bija pārsvarā strādājis Krievijas militārā rūpnieciskā kompleksa vajadzībām. Šobrīd nav zināms, kad un cik daudz jauno kodolraķešu kompleksu saražos un vai vispār tie kādreiz būs Krievijas armijas bruņojumā.

Uz dzelzceļa platformām bāzētie kaujas raķešu kompleksi Krievijas Stratēģiskā raķešu karaspēka bruņojumā bija līdz 2005. gadam. Tolaik kaimiņvalsts kodolkaraspēka apbruņojumā bija 1985. gadā izmēģinātais uz dzelzceļa platformām bāzētais raķešu komplekss *«Molodec»* (pēc NATO klasifikācijas — *«Scalpel»*). 1991. gadā kaujas dežūru veica trīs raķešu divīzijas Kostromas, Permas un Krasnojarskas apkārtnē (kopā 12 vilcienu sastāvi ar kaujas raķetēm). Šie raķešu kompleksi tika iznīcināti līdz 2005. gadam saskaņā ar starptautisko vienošanos par kodolieroču samazināšanu, bet plāni atjaunot šādu ieroču veidu saistāmi ar Krievijas vēlēšanos nostiprināt savu bruņoto spēku kaujas spējas.

Atsaucoties uz Krievijas Aizsardzības ministrijas Preses un informācijas dienesta pārvaldi, šis valsts preses izdevumi ziņo, ka Krievijas Gaisa desanta karaspēka Pleskavas desanta divīzijas apakšvienībās apstākļos, kas maksimāli pietuvināti kaujas darbībai, tiek izmēģināts jauns karavīra apģērba un kaujas ekipējuma komplekts *«Ratnik»* («karavīrs»). Tas izstrādāts gaisa desanta karavīru vajadzībām un sastāv no speciāliem elementiem, kas domāti ne tikai desantniekiem, bet arī desanta kaujas mašīnu vadītājiem mehāniķiem, desanta kaujas mašīnu strēlniekiem operatoriem, snaiperiem un citiem speciālistiem. Kaujas komplektā *«Ratnik»* ietilpst ap 40 dažādu elementu, to skaitā strēlnieku ieroči, tēmēšanas sistēmas, personiskās aizsardzības sistēmas, elektroniskie sakaru līdzekļi un navigācijas iekārtas.

Citi Krievijas preses izdevumi norāda, ka kaujas komplekts *«Ratnik»* mūsu kaimiņvalsts bruņotajos spēkos tiek izmēģināts jau vairākus gadus, bet, neskatoties uz labajām atsauksmēm, tā arī nav pieņemts bruņojumā. Krievijas presē izskan viedoklis, ka šis valsts bruņoto spēku vadība domā par analogisku kaujas komplektu iepirkšanu no Francijas.

Sagatavojis **Juris Ciganovs.**

Jūrā pie Ventspils notikušas vērienīgas pretterorisma mācības

Laura Dūša

Foto — Gatis Dieziņš, Normunds Mežiņš.

Vienlaikus deviņās Eiropas valstīs, tostarp arī Latvijā, proti, jūrā pie Ventspils, norisinājās kopīgās Eiropas Komisijas (EK) organizētās pretterorisma mācības, kuru laikā reālā situācijā tika izspēlēti dažādi sarežģīti scenāriji ar ķīlnieku krīzēm un viņu atbrīvošanu.

Saskaņā ar mācību scenāriju 17. aprīlī plkst. 10.00 robežsardzes rācījās atskanēja ziņa, ka Baltijas jūras piekrastē — 5 jūras jūdzes no Ventspils krasta — teroristi sagrābuši kādu kravas kuģi. Ķīlnieku gūstā saņemti 15 cilvēki. Teroristi izvirzīja savas prasības — 1 miljonu eiro par katru ķīlnieku un lai no apcietinājuma tiktu atbrīvoti visi teroristu sabiedrotie, kuri tiek turēti ieslodzīti dažādos Eiropas valstu cietumos. Prasības bija jāizpilda tajā pašā dienā līdz plkst. 23.00.

Teroristu prasības tika paziņotas Valsts policijai, un nekavējoties sākās visas nepieciešamās darbības, lai šo ķīlnieku krīzi varētu atrisināt. Operācijā tika iesaistīta gan Latvijas Valsts robežsardze ar kuģiem, gan Nacionālo bruņoto spēku (NBS) Gaisa spēku aviācijas bāze (GS AB) ar helikopteriem, gan Drošības policijas Pretterorisma centra pārstāvji un pretterorisma vienības no kaimiņvalstīm.

Ar teroristiem tika sāktas pārrunas, bet komandpunktā visu iesaistīto pretterorisma vienību komandieri strādāja pie atbrīvošanas operācijas plāna un situācijas koordinēšanas.

Laika apstākļi Ventspilī bija ļoti sarežģīti — rīta pusē bija bieza migla, bet jūrā stiprs vējš, brāzmās līdz pat 17 metriem sekundē, un viļņi līdz divu metru augstumam.

Laika apstākļu dēļ sākotnēji bija pat noliegts helikopteriem pacelties gaisā un kuģiem izbraukt no ostas. Tomēr pēcpusdienā laiks noskaidrojās un ķīlnieku atbrīvošanas operācija noritēja pēc kopīgi izstrādātā plāna. Mācību komandpunkts atradās uz Latvijas robežsardzes kuģa «Valpas».

Kravas kuģa ieņemšana notika vienlaikus gan no gaisa ar sešiem helikopteriem, no kuriem vienību kaujinieki nolaidās uz kuģa, gan no jūras ar abordāžas laivām, kas lielajos viļņos tomēr spēja piekļūt vairāk nekā piecus metrus augstajam kravas kuģim.

Kad kuģim pietuvojās speciālās vienības, teroristi novietoja spridzekļus uz vairākiem kuģa klājiem, tika imitēti sprādzieni un rezultātā ievainoti cilvēki. Ievainoto evakuācijā iesaistījās Latvijas NBS GS AB helikopters Mi-17.

Uz teroristu ieņemtā kuģa bija jāsadarbojas Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un Polijas policijas speciālajām vienībām.

Šajos ekstremālajos apstākļos, strādājot vienotā komandā, visu valstu pretterorisma vienības demonstrēja izcilu sagatavotību un profesionālismu, kā arī spēju vadīt un reaģēt ļoti sarežģītos apstākļos.

Vienlaikus mācības notika arī Norvēģijā, Īrijā, Portugālē, Francijā, Maltā, Austrijā, Slovēnijā un Rumānijā, kur ķīlnieku krīzes tika izspēlētas gan vilcienā, autobusā un lidmašīnā, gan publiskajās ēkās, piemēram, skolā. Kopumā mācībās piedalījās 36 valstu speciālās vienības, tika iesaistīti 188 cilvēki. Vietas, kurās bija jāizspēlē ķīlnieku krīzes, tika izlozētas, un Latvijai izlozē krita viens no lielākajiem izaicinājumiem — ķīlnieku sagūstīšana uz kravas kuģa atklātā jūrā.

Latvijas gadījumā par mācību vietu tika izvēlēta Ventspils, jo tur šim mērķim ir vispiemērotākā infrastruktūra — osta, lidosta un iespēja drošības nolūkos uz mācību laiku šos stratēģiskos objektus pilnībā slēgt civilajai satiksmei.

Ventspilī kopīgi darbojās gan Latvijas policijas pretterorisma vienība «Omega», gan Lietuvas speciālā vienība «Aras», Polijas «Boa» un Igaunijas «Komando K».

Kā sarunā ar «Tēvijas Sargu» atzina Valsts policijas priekšnieks ģenerālis Ints Ķuzis, viens no mācību izaicinājumiem bija vairāku valstu vienībām strādāt kā vienai saskaņotai komandai un vienotā sakaru sistēmā.

«Katrai vienībai ir mazliet atšķirīga taktika, metodika un tehnika, veicot uzdevumus, arī ekipējums atšķiras, tādēļ pirms ķīlnieku atbrīvošanas operācijas treniņos tika demonstrētas katras vienības iemaņas un prakse, lai izstrādātu kopīgo tehniku un taktiku plānotajai atbrīvošanas operācijai. Koordinācija norit pietiekami augstā līmenī, un man nav šaubu, ka reālā krīzes situ-

Speciālo vienību kaujinieki pārmeklē kuģa klāju.

ācijā, mēs spētu sadarboties. Pieredzes apmaiņa un kopīgs darbs reālos apstākļos ir nenovērtējams ieguvums visām vienībām, kas piedalījās mācībās,» pastāstīja I. Ķuzis.

Latvija minēto mācību organizēšanā piedalījās kā viena no Eiropas Savienības (ES) dalībvalstu policiju pretterorisma vienību tīkla «Atlas Network» pārstāvēm. **IS**

«Atlas Network»

1996. gadā Eiropas Savienības Padome nolēma izveidot tīklu starp tiesībsargājošajām iestādēm Eiropas Savienības dalībvalstīs, kas paaugstinātu prasmes, zināšanas un pieredzi terorisma apkarošanā. Pēc teroristu uzbrukumiem ASV 2001. gada 11. septembrī, tika izveidots «Atlas Network». Tā ir apvienība, kuras sastāvā ir īpašas policijas vienības no 27 ES dalībvalstīm, kuras cīnās pret terorismu un kriminālām darbībām. Tīkla darbību finansē un atbalsta

Eiropas Komisijas Iekšlietu ģenerāldirektorāts.

«Atlas Network» mērķis ir uzlabot ne tikai sadarbību starp policijas vienībām, bet arī apmainīties ar savām prasmēm un labāko praksi.

Latvijas policijas pretterorisma vienība «Omega» darbībā.

Zinoši interesenti apmeklē NAA

Laura Dūša

Foto — Normunds Mežiņš.

27. aprīlī Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA) rīkoja Atvērto durvju dienu, kurā ikviens interesents varēja iegūt informāciju par studiju iespējām šajā militārās izglītības mācību iestādē un klātienē iepazīt Latvijas armijas virsnieka profesiju.

Pasākums sākās ar akadēmijas rektora pulkveža Egila Leščinska uzrunu. Tajā viņš uzsvēra, ka izvēle kļūt par virsnieku ir ļoti cienījama. Karavīrs — tā ir godājama profesija ar augstu atbildību par sevi un sev tuvajiem līdzcilvēkiem. Turklāt Latvijas armija ir darba vieta, kas nodrošina visas sociālās garantijas, stabilu atalgojumu un izaugsmes iespējas. Finansiālo atbalstu jaunietis, kurš izvēlēties militāro karjeru, saņem jau no pirmās dienesta dienas, kad parakstīts līgums par profesionālo militāro dienestu.

«Studijas NAA neaprobežojas tikai ar pāris gadiem, karavīram ir iespēja turpmākajos dienesta gados papildināt savas zināšanas dažādos kursos un apmācībās, tā ir mūža izglītība,» uzsvēra NAA rektors pulkvedis Egils Leščinskis.

Ne velti saka — labāk vienreiz redzēt nekā divreiz dzirdēt. Izsmēlošu informāciju par to, kāds ir ceļš no brīža, kad jaunietis pieņēmis lēmumu kļūt par karavīru un

Jauniešiem bija iespēja aizpildīt pieteikuma anketas studijām NAA.

virsnieku, līdz NAA absolvēšanai, varēja gūt, noskatoties Rekrutēšanas un Jaunsardzes centra sagatavoto filmu «Ceļš līdz akadēmijai».

Akadēmijas telpās bija izvietoti informatīvie stendi, kuros virsnieki un karavīri stāstīja par vienībām, caur kurām jāiziet, lai varētu veidot militāro karjeru. Jautājumus varēja uzdot pārstāvjiem no Kājnieku skolas Alūksnē un Instruktoru skolas Cēsīs. Bija iespējams saņemt informāciju arī par

Īpašu jautribu izraisīja uzdevums — «mīnu lauks».

Jūras un Gaisa spēku militārās vadības kursiem NAA.

Atvērto durvju dienas apmeklētāji varēja apskatīt Sauszemes spēku kājnieku brigādes tehniku un ieročus, kā arī Jūras spēku mācību centra un Nesprāgušās municijas neitralizēšanas skolas aprīkojumu. Jaunieši tika aicināti piedalīties dažādu uzdevumu risināšanā un citās aktivitātēs, bet dienas izskaņā nobaudīt pusdienas lauka virtuvē.

Apmeklētāji varēja piedalīties atraktīvos pārbaudījumos.

Lai gan šajā dienā laika apstākļi nelutināja un Atvērto durvju dienas pasākumi sakrita ar Latvijas lielo talku, NAA rīkotais pasākums bija kupli apmeklēts. Interesentu vidū bija jaunsargi un jaunieši, kuri ir dienējuši vai patlaban dien NBS, kā arī tādi, kas jau ir studējuši NAA. NAA reģistrācijas veidlapas aizpildīja 210 jaunieši.

Plānots, ka 2013. / 2014. studiju gadā Nacionālā aizsardzības akadēmija uzņems 90 kadetus.

Studiju programmā «Komandējošā sastāva virsnieks» akadēmija uzņems 30 kadetus ar jau iegūtu augstāko izglītību bakalaura līmenī, bet programmā «Virsnieka speciālista kurss» nākamajā studiju gadā plānots uzņemt desmit augstskolu absolventus.

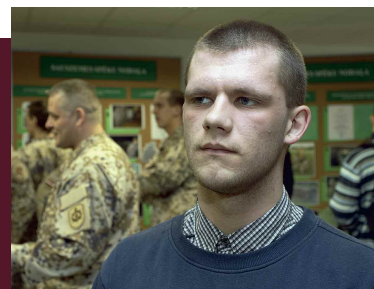
Savukārt trijās profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmās akadēmija uzņems 49 kadetus, no kuriem desmit kadeti militāro izglītību varēs iegūt programmā «Gaisa spēku militārā vadība». Programmā «Sauszemes spēku militārā vadība» uzņems 24 kadetus, bet programmā «Jūras spēku militārā vadība» — 15 kadetus.

Viens kadets tiks uzņemts studijām ārvalstu militārās izglītības iestādē.

Rolands Cinis, Limbažu 3. vidusskola:

«Jā, mani interesē karavīra profesija, noteikti gribētu kļūt par virsnieku. Šobrīd vēl nesmu izlēmis, vai uzreiz pēc vidusskolas stāties Nacionālajā aizsardzības akadēmijā vai vispirms izmēģināt savus spēkus Kājnieku skolā Alūksnē.»

Signe Brence, Jūrmalas valsts ģimnāzija:

«Šogad, apmeklējot izstādi «Skola 2013», ieinteresēja Nacionālās aizsardzības akadēmijas stends. Man patīk vēsture, arī fiziskas nodarbības, tāpēc militārā joma man būtu ideāls risinājums nākotnei. Šobrīd mācos 12. klasē, ļoti gribētu iestāties NAA, jo mani interesē Sauszemes spēku militārā vadība.»

Leonārs Ēriks Kaupmanis, 101. Rīgas jaunsargu vienība:

«Jaunsardzē esmu jau trīs gadus, šobrīd man ir 14 gadi. Labprāt pēc skolas turpinātu savas militārās gaitas Sauszemes spēkos. Noteikti mēģināšu stāties Nacionālajā aizsardzības akadēmijā. Atvērto durvju dienas ir ļoti lietderīgas, jo varu saņemt konkrētas un tiešas atbildes uz visu, ko nezinu un nesaprotu.»

Juris Babiško, kareivis, Sauszemes spēku 2. kājnieku bataljons:

«Jau aptuveni gadu dienu Sauszemes spēkos, taču šogad noteikti stāšos NAA. Gribētu mācīties Gaisa spēku studiju programmā, saista tas, ka vairākas lekcijas būs Rīgas Tehniskajā universitātē. Manas vienības komandieris atbalsta vēlmi studēt NAA. Vēlos sevi pārbaudīt un gūt jaunu pieredzi.»

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija ir vienīgā Latvijas augstākā militārā mācību iestāde, kuras uzdevums ir sagatavot profesionāli izglītotu komandējošo un militāro speciālistu sastāvu Latvijas valsts aizsardzības nozarei.

Ar akadēmijas piedāvātajām studiju un apmācības programmām un kandidātiem izvirzītajām prasībām var iepazīties NAA interneta vietnē **www.naa.mil.lv**, bet ar pieteikšanās kārtību un atlases procesu militārajam dienestam — Nacionālo bruņoto spēku interneta vietnes **www.mil.lv** vai Rekrutēšanas un Jaunsardzes centra vietnes **www.rjc.gov.lv** sadaļā «Rekrutēšana». Neskaidrību gadījumā iespējams rakstīt uz elektroniskā pasta adresi **rekrutesana@rjc.gov.lv** vai zvanīt pa tālruni **67335392**.

Ari lietus laikā armijas transports bija pieejams apskatei.

Pirmie, kas zvērēja uzticību atjaunotajai Latvijai

Taivo Trams

Foto — Normunds Mežiņš.

Kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas brīža pagājuši jau vairāk nekā 20 gadu. Ļoti piesātināti, bagāti gadi, kuru laikā esam piedzīvojuši tādas pārmaiņas, kādas citkārt nepiedzīvo veselās paaudzes. Šo gadu laikā daudz kas mainījies, daudz kas jau sāk zust no cilvēku atmiņas. Piemēram, vai daudzi no mums uzreiz var pateikt, kura pirmā atjaunotās valsts vienība zvērēja uzticību Latvijas Republikai? Tas bija 1. policijas bataljons (1. PB), no kura vēlāk izveidojās vairāku valsts drošības struktūru kodoli. Aprīļa pēdējā dienā 1. policijas bataljona veterāni atzīmē zvēresta došanas gadadienu.

Ko likt pretī organizētajai noziedzībai?

1991. gada 30. aprīlī Svētā Jēkaba katedrālē pulcējās vīri, kuri bija izdarījuši savu izvēli situācijā, kad nevienam vēl nebija nekādu garantiju, kas īsti notiks ar atjaunoto neatkarīgo Latviju. «Mēs zvērējām uzticību neatkarīgajai Latvijas valstij un tautai, solījām neželot savus spēkus un, ja nepieciešams, arī dzīvību,» atceras rezerves pulkvedis Raimonds Nitišs, 1. policijas bataljona biedrības valdes priekšsēdētājs, pašlaik — Rīgas Pašvaldības policijas galvenais speciālists stratēģiskās plānošanas jautājumos. Bataljons kļuva par pirmsākumu vairākām Aizsardzības ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Nacionālo bruņoto spēku, Valsts policijas un citu drošības un aizsardzības sistēmu struktūrām.

1. PB izveidi noteica politiskā situācija valstī. 1990. gada 4. maijā bija pieņemta Neatkarības deklarācija, taču kriminogēnā situācija valstī strauji pasliktinājās, un spēka, ko tai likt pretī, Latvijas Republikai īsti nebija. «Milicija tolaik dalījās divās frontēs — vieni bija lojāli neatkarīgajai Latvijai, otri savukārt nevarēja samierināties ar Padomju Savienības laiku beigām. Skaidrs, ka tādā situācijā bija steidzīgi jārikojas, lai izveidotu Latvijai lojālu spēku, ko likt pretī organizētajai noziedzībai,» stāsta R. Nitišs. 1990. gada 26. novembrī Ministru padome izdeva rīkojumu, kas paredzēja Iekšlietu ministrijā izveidot atsevišķu (pirmo) patruļdienesta bataljonu 300 cilvēku sastāvā. Tika meklēti neatkarīgajai Latvijai lojāli cilvēki, fiziski labi sagatavoti un psiholoģiski noturīgi, vēlams — ar iepriekšēju dienesta pieredzi PSRS īpašajās un speciālajās vienībās, sportā vai kādā

citā jomā, kas varētu būt potenciāli noderīga jaunajam bataljonam, kura galvenais uzdevums tobrīd bija sabiedriskās kārtības uzturēšana.

Pēčbarikāžu vilnis

Liels papildinājums 1. PB rindām nāca tūlīt pēc 1991. gada janvāra barikādēm. Tad bataljonā iekļāvās arī R. Nitišs, kura iepriekšējā pieredze bija bataljona vajadzībām ļoti atbilstoša — 1990. gada vasarā viņš bija atgriezies no dienesta padomju armijas Gaisa desanta spēkos. «Tobrīd, pēc barikādēm, ļoti daudzi nāca. Bija liels patriotisma un nacionālās pašapziņas uzplūds. Bataljonam pat bija grūtības ar tāda cilvēku skaita apzināšanu un reģistrēšanu — datu vēl nebija, visa informācija glabājās uz papīra kartītēm.»

Jau 30. aprīlī bataljonā cilvēku skaits bijis pietiekams. Pienākusi svinīgā zvēresta došanas diena, kad 1. PB vīri pulcējušies Svētā Jēkaba katedrālē. «Tas bija patiesi liels notikums. Mēs taču bijām pirmā atjaunotās neatkarīgās Latvijas bruņotā struktūra, kas zvērēja uzticību Latvijas Republikai. Tādi brīži neaizmirstas nekad,» teic R. Nitišs.

Savas pastāvēšanas sākumposmā 1. PB būtiskākos uzdevumus diktēja dzīves realitāte — bija steidzami jāsāk pretoties organizētās noziedzības uzplaukumam, jāapkaro tā laika populārākā noziedzības forma — rekets, jāsniedz palīdzība Ģenerālprokuratūrai un citām Latvijas Republikai lojālajām tiesībsargājošajām iestādēm.

Jauni uzdevumi un prasmes

Savas pastāvēšanas laikā 1. PB piedzīvoja daudzas transformācijas. Pirmās būtiskās izmaiņas bataljona darba specifikā notika pēc 1991. gada augusta puča, kas jaunajai valsts varai skaidri parādīja — ir jādoma arī par valstiski svarīgu objektu drošību un kvalificētu apsardzi. Tā 1991. gada 26. augustā ar Augstākās padomes lēmumu uz 1. PB bāzes izveidoja Latvijas Republikas Augstākās padomes Apsardzes dienestu, kura uzdevums bija nodrošināt Augstākās padomes, tās institūciju un citu valstiski svarīgu objektu, kā arī Latvijas Republikas Augstākās padomes deputātu drošību un netraucētu darbību. Nākamā gada sākumā tas pārtapa Latvijas Republikas drošības dienestā (DD), kura kompetence bija jau krietni plašāka — DD bija Augstākajai padomei tieši pakļauta

valsts institūcija, kuras uzdevums bija aizsargāt Latvijas Republikas valsts varu un ekonomiskās intereses.

«Tas bija laiks, kad mēs ļoti intensīvi apguvām jaunas kompetences, tostarp arī objektu un VIP personu apsardzi. Nepieciešamās zināšanas vācām visi, kā nu vien varējām — milzīga nozīme te bija mūsu entuziasmam un vēlmei strādāt. Daudz palīdzības nāca arī no mūsu ārvalstu partneriem, kuriem šajos jautājumos bija nesalīdzināmi lielāka un specifiskāka pieredze. Piemēram, ASV Slepēnais dienests mums organizēja apmācības kursus, daudz palīdzēja arī Izraēlas speciālisti,» stāsta R. Nitišs. Viņš tolaik strādājis Izraēlas vēstnieces apsardzes komandā.

Sargāts gan pāvests, gan prezidents

Raimondam Nitišam dienesta laikā 1. PB nācies tikties un strādāt ar daudzām interesantām un nozīmīgām personībām. DD nodrošināja arī valsts prezidenta, viņa ģimenes locekļu un rezidences drošību. Spilgti atmiņā palikusi Romas katoļu baznīcas pāvesta Jāņa Pāvila II vizīte Latvijā 1993. gada augustā. Tā bija viena no dienesta pirmajām lielajām drošības operācijām. R. Nitišs bija pāvesta personiskajā apsardzē un no pāvesta sagaidīšanas brīža Rīgas lidostā līdz aizbraukšanas mirklim visu laiku bija kopā ar Jāni Pāvilu II un viņa cilvēkiem. «Par viņu man saglabājušās vissiltākās atmiņas. Pāvests personiski sasveicinājās ar visiem cilvēkiem, kas strādāja kopā ar viņu, parunājās. Viņš bija ļoti gaišs cilvēks un tuvs katram. Pāvesta vizīte saistās ar ļoti spilgtām atmiņām, lai gan karjeras laikā ir apsargātas daudzas personas,» atzīst R. Nitišs. Jānis Pāvils II savas vizītes laikā Latvijā ievēlēja arī Drošības dienesta karogu.

Jauni izaicinājumi

Atceroties bataljonā aizvadīto laiku, rezerves pulkvedim Raimondam Nitišam secinājums ir viens — tas bijis neaizmirstams, lai gan grūts un sarežģīts. «Mūsu personālsastāvs salīdzinājumā ar izpildāmo uzdevumu apjomu bija visai neliels, tāpēc tolaik ģimenes mūs tikpat kā neredzēja,» atceras R. Nitišs. Bataljonam sākumposmā bija grūtības ar ieročiem, formām un citu ekipējumu. «Mums nebija pat vienādu formastērpu. Sākumā vilkām milicijas formas, tikai nedaudz tās pārveidojām, lai atšķirtos no padomju miličiem. Taču visu kompenēja entuziasms un cīņasspars.»

Pirmais apsargājamais postenis 1. PB bija Brīvības piemineklis. Šajā postenī valdījusi nemītīga spriedze, jo OMON kaujinieki ik pa laikam provocējuši pieminekļa apsargus. «Bieži brauca garām savos bobikos, izkliedza lamas un draudus. Pirmajā postenī mēs dežurējām diennakts režīmā, posteņa atbalsta punkts atradās tagadējā «Kolonādē,» stāsta R. Nitišs. Tomēr būt šajā postenī ikvienam bijis liels pagodinājums.

1. PB sākumposms bijis trauksmais laiks ar daudziem izaicinājumiem. «Taču mēs zinājām, par ko cīnāmies, mums savi mērķi bija pavisam skaidri — kārtība un drošība neatkarīgā Latvijā.»

Turpmākajās reorganizācijās DD Speciālo uzdevumu vienību iekļāva Nacionālo bruņoto spēku (NBS) sastāvā, bet vēlāk DD pārveidoja par Valsts prezidenta un Saeimas drošības dienestu, ārvalstu vēstniecību apsardzes funkcijas nododot Iekšlietu ministrijas Valsts policijas Valsts apsardzes

dienestam. Savukārt 1997. gadā uz Valsts prezidenta un Saeimas drošības dienesta bāzes izveidoja divas atsevišķas vienības — Saeimas un Valsts prezidenta drošības dienestu un NBS Militāro policiju. Pirms trim gadiem, 2010. gadā, Saeimas un Valsts prezidenta drošības dienestu iekļāva Militārās policijas sastāvā. «Vēsturē raugoties, varam secināt, ka struktūra, kas pēc reorganizācijām 20 gadu garumā joprojām daļēji pilda bijušā Drošības dienesta uzdevumus un ko var uzskatīt par 1. policijas bataljona pēcteci, pašlaik ir NBS Militārā policija,» atzīst rezerves pulkvedis Raimonds Nitišs.

Biedrība veido vēsturisko atmiņu

Lai apzinātu, apkopotu un saglabātu atmiņas par atjaunotās Latvijas tapšanas pirmajiem gadiem un 1. PB lomu to dienu notikumos, ir dibināta 1. policijas bataljona biedrība. Tās biedri pulcējas katru gadu 30. aprīlī — dienā, kad bataljona vīri kā atjaunotās valsts pirmās bruņotās vienības pārstāvji

deva zvērestu aizstāvēt Latviju līdz pēdējam.

«Ar laiku atmiņas sāk bālēt, arī cilvēki jaunāki neklūst. Mūsu mērķis ir saglabāt tā laika atmiņas, atziņas un izjūtas un sistematizēt tās pierakstīt. Tā mēs vēlamies saglabāt to dienu notikumus un savu lomu tajos — ne kā sausu faktu uzskaitījumu, bet caur savu pieredzi un cilvēciskā skatījuma prizmu.» R. Nitišs ir daudz runājis ar sava gadagājuma cilvēkiem, un izrādās, 1. PB un tā lomu deviņdesmito gadu sākuma notikumos daudzi vairs neatceras. Atmiņa ir nepilnīga — tāpēc tai jāpalīdz.

Vēl viens biedrības uzdevums ir bataljona veterānu apzināšana un apvienošana, lai savu iespēju robežās sniegtu palīdzību tiem, kuriem tā ir vajadzīga. «Ja kādam bataljona veterānam rodas kādas problēmas, viņš var droši vērsties biedrībā. Mums nav lielas naudas, ar ko atbalstīt savus biedrus, taču ir sava informācijas aprites sistēma, un risinājumu atradīsim,» teic biedrības valdes priekšsēdētājs. **IS**

Kārlis Zemdega — brīvības cīnītāju slavinātājs granītā

Viens no ražīgākajiem tēlniekiem, kurš centies iemūžināt Pirmajā pasaules karā un Latvijas brīvības cīņās kritušo piemiņu, ir Kārlis Zemdega. Visražīgāk šai tēmai viņš pievērsies 30. gados. Šai laikā tapa un tika realizēti seši pieminekļi — Raunā, Viļākā, Džūkstē, Rūjienā, Tukumā un Dobelē. Septītais piemineklis bija iecerēts Talsos, bet varas maiņas dēļ palika meta un modeļa stadijā (tikai pēc Latvijas valstiskuma atjaunošanas piemineklis, izmantojot meistara modeli, izkala Vilnis Titāns 1996. gadā). Būdam klasiskās mākslas tradīciju piekritējs, Kārlis Zemdega izvēlas skaidras formas un nozīmīgu lomu piešķir arhitektoniskajam risinājumam.

Viņa darbos jo bieži izmantota alegorija. 1933. gada 20. augustā Raunā atklātajam piemineklim «Koklētāja» ir alegoriska kompozīcija. Rūpīgi apskatot pieminekli, redzams, ka kokle ir zemē iesprausts zobens. Pēc Otrā pasaules kara uzraksts «Dievs, svētī Latviju!» uz pieminekļa tika nokalts, tas atjaunots 1989. gadā. Piemineklis Džūkstē atklāts 1935. gada 7. novembrī. Otrā pasaules kara laikā tas atradās frontes joslā un tika nedaudz bojāts. Arī Rūjienā, Brīvības laukumā kopš 1937. gada 15. augusta slejas piemineklis kritušajiem cīnītājiem, ko pazīstam ar nosaukumu «Tālavas taurētājs». Dobelē piemineklis Pirmajā pasaules karā un Latvijas brīvības cīņās kritušajiem karavīriem, kas veidots kā divas figūras, tika atklāts pie dzelzceļa stacijas 1940. gada 9. jūnijā. Pārcietis kara gadus, tas kā neiederīgs padomju ideoloģijā tika uzspīdzināts 1950. gada 17. jūlijā. Atjaunots un uzstādīts 1996. gada 21. septembrī — nevis vecajā vietā, bet pie pilsdrupām, padomju tanka vietā.

Savukārt Tukumā piemineklis kritušo latviešu strēlnieku un Latvijas atbrīvošanas cīnītāju piemiņai tika atklāts 1940. gada 15. maijā. Iepriekš minētie pieminekļi ir alegoriskas kompozīcijas, bet šajā pieminekli atveidota zēna figūra ar šauteni. Uz pieminekļa pamatnes iekaltas Leonīda Breiķša dzejas rindas «Svēts mantojums šī zeme mūsu tautai, un svētīts tas, kurš drošs par viņu krita».

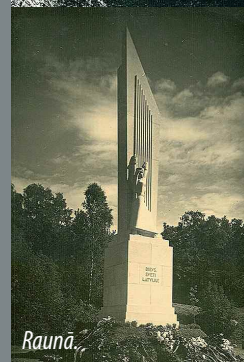
Atšķirīgs no pārējiem brīvības cīnītājiem veltītajiem K. Zemdegas pieminekļiem ir Viļakas piemineklis, kurš tika atklāts 1933. gada 22. septembrī. Tas ir obelisks, ko vainago simboliska akmens liesma. Piemineklis cietis gan laikā no 1940. līdz 1941. gadam, gan arī pēc Otrā pasaules kara. Tagad tas atguvis savu īsto veidolu.

Kārlis Zemdega savos darbos izmanto granītu. Visiem viņa darbiem ir raksturīga vispārināta monumentāla forma, kas saistīta ar zināmu stilizāciju un lirisku simboliku. Mēdz teikt, ka Zemdega ir tēlnieks ar filozofisku domāšanu.

Sagatavojis **Gunārs Kušķis**.

Džūkstē.

Raunā.

Talsos.

Aukstie ieroči Latvijas armijā 1920.—1940. g.

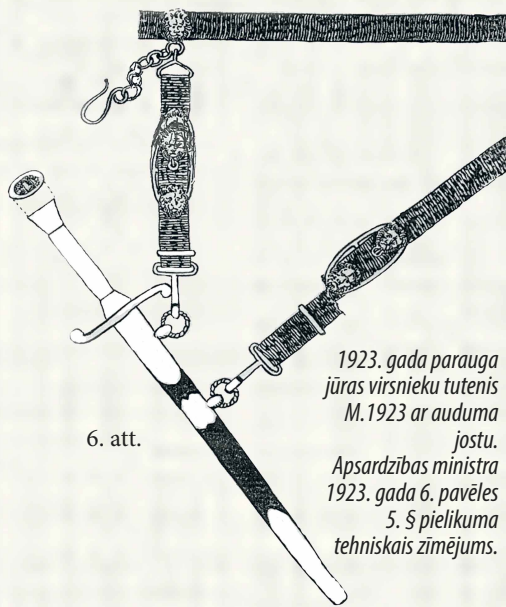
Egils Gelderiņš,

Latvijas Kara muzeja leroču nodaļas vadītājs. Foto — no LKM krājuma.

Nobeigums. Sākums «Tēvijas Sarga» aprīļa numurā.

Latvijas armijai darinātie aukstie ieroči

Šaujamieroči armijā bija saglabājušies no Pirmā pasaules kara vai no Neatkarības cīņām un turpmāk tika iepirkti ārvalstīs tādi paši, kādi tie bija arī citu armiju bruņojumā, bet aukstos ieročus, kas bija paredzēti nēsāšanai virsniekiem un instruktoriem pie apģērba ierindā un pie parādes tērpa, izstrādāja uz vietas un veidoja no citām valstīm atšķirīgus, tikai Latvijas armijai raksturīgus.

1923. gada parauga
jūras virsnieku tutenis
M.1923 ar auduma
jostu.
Apsardzības ministra
1923. gada 6. pavēles
5. § pielikuma
tehniskais zīmējums.

19. gs. daudzās valstīs zobens kļuva par virsnieka formas tērpa neatņemamu sastāvdaļu, un pamazām tieši šī aukstā ieroča funkcija ieguva galveno nozīmi, kas noteica dažādu zobenu vai cita tipa auksto ieroču lietošanu daudzu valstu armiju parādēs vai citos ceremoniālos nolūkos, nesot simbolisko jēgu kā amata un varas zīmi. Aukstie ieroči, kas bija paredzēti nēsāšanai pie parādes un izejamā tērpa, tradicionāli demonstrēja attiecīgajai valstij raksturīgo atribūtiku. Šo tradīciju respektēja, veidojot aukstos ieročus ar Latvijas valsts simboliku — ģerboni un nacionālo ornamentiku, tā uzsverot karavīru piederību savai valstij.

Šim mērķim 1922. gada 17. pavēles 4. paragrāfā apsardzības ministrs uzdeva Bruņošanās pārvaldei steidzami izstrādāt divu veidu parādes zobenu un dunču paraugus.

Jātniekiem un artilēristiem paredzēja viena tipa liekto zobenu, kājniekiem un tehniskajām daļām taisno jeb atviegloto zobenu. Parādes dunci kara ierēdņiem un jūrniekiem nodēvēja senlaicīgā vārdā — par tuteni, kaut gan tie viens no otra atšķīrās.

Noteikumi paredzēja, ka ārpus dienesta visi virsnieki, kam bija jānēsā zobens vai atvieglotais zobens, drīkstēja tā vietā nēsāt tuteni. Tālāk pavēles tekstā lasāms, kādus ieročus un uzkabes priekšmetus virsnieki, ierindas virsnieku pakāpēm pielīdzinātie sanitārvirsnieki un kara ierēdņi drīkstēja nēsāt, izpildot dienesta uzdevumus, kādus — atrodoties ārpus karaspēka daļas.

Apakšpunkts «a» noteica, ka, izejot uz ielas un atrodoties publiskās vietās, virs frenča (virsējā apģērba, svārkam vai mēteļa) jānēsā piešķirtais zobens ar vidus jostu un plecu siksnu. Zobena vietā drīkstēja nēsāt mazāk traucējošo tuteni pēc paša valkātāja ieskata. Veicot kancelejas darbus, zobenu vai tuteni varēja no jostas noņemt.

Nākamais apakšpunkts reglamentēja, ka virsniekiem, izejot uz apmācībām, jāpāliek vidus josta ar piešķirto ieroci — zobenu vai tuteni un revolveri (lauka mācībās arī binokli). Jāpiezīmē, ka atbilstoši tā laika terminoloģijai, par revolveri sauca arī pistoli.

Apakšpunkts «d» noteica virsnieku izskatu, piedaloties karaspēka parādēs: visiem virsniekiem bija jānēsā piešķirtais zobens vai atvieglotais zobens un revolveris vai pistole pie jostas virs apģērba, bet sanitārvirsniekiem un kara ierēdņiem — tutenis ar jostu virs apģērba, bet bez šaujamieroča.

Noteikumi reglamentēja arī kareivju auksto ieroču nēsāšanu. Izejot uz ielas un publiskās vietās, bija jāapjož ādas vidus josta ar durkli un maksti — vasarā uz frenča, bet ziemā uz mēteļa. Jātniekiem, artilēristiem, raitniekiem un virsseržantiem bija paredzēts nēsāt zobenu. Karavīram, izpildot iekšējo dienestu, bija jāuzvelk bruņu cepure, uzkabes vidus josta ar durkli makstī; jātniekiem, artilēristiem un virsseržantiem durkļa vietā jānēsā zobens. Parādēs kareivjiem jānes šautene ar durkli, bet jātniekiem, artilēristiem un virsseržantiem — zobens. Taču nebija konkretizēts virsseržantiem paredzētā zobena tips.

Gan parādēs, gan apmācībās lietoja citu valstu parauga zobenus un duncus. Tikai 1923. gadā tika apstiprināti parādes aukstie ieroči kājnieku un tehnisko vienību virsniekiem un instruktoriem.

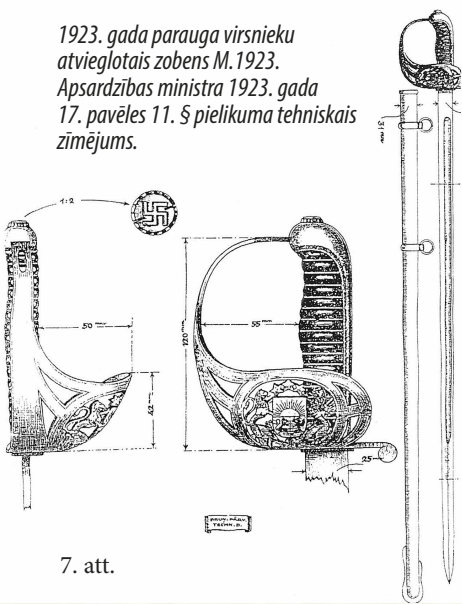
Pirmais no aukstajiem ieročiem, ko 1923. gadā reglamentēja ar apsardzības ministra pavēli, bija jūrnieku duncis — tutenis.⁹ Pavēlē kopā ar jūras virsnieku ietērpa aprakstu XVI punktā pieminēta jūras virsnieku tuteņa josta. Pavēles tekstā krieviskais kortiks pārdēvēts par tuteni, bet aprakstīta tikai tuteņa josta, kas izgatavota no auduma, ar misiņa sprādzēm. Paša tuteņa apraksta pavēlē nav, sniegts tikai tā zīmējums, kur saskatāma šī ieroča lielā līdzība ar bijušās Krievijas kara flotes kortiku. Arī tuteņa josta bija identiska krievu jūras virsnieku kortika jostai. Latvijas simbolika — mazais valsts ģerbonis — atradās uz tuteņa roktura galvas [6. att.].

Pavēle noteica tuteni nēsāt pie kreisā sāna, sīkāk reglamentējot tā lietošanu pie parādes tērpa. Tuteni nedrīkstēja nēsāt parādēs, ja bija jāvelk mētelis vai baltie vasaras svārki. Parādes ietērpā izmantoja gan parādēs uz sauszemes, gan uz kuģa, kā arī oficiālās vizītēs un svinīgos sarīkojumos. Pavēlei bija piezīme — oficiālās brokastīs, pusdienās, dejojot ballē un tur, kur pieprasa baznīcas noteikumi, tuteni drīkstēja noņemt. Valkājot baltos vasaras svārkus, virsnieks tuteni nēsāja zem tiem, t. i., tuteņa jostai ar siksnām bija jāatrodas zem svārkam tā, lai redzētu tikai pašu tuteni.

Arī pie ikdienišķā ziemas tērpa tuteni nēsāja zem svārkam, bet uz kuģa un kancelejas darbos bija atļauts tuteni noņemt. Matrožu aukstais ierocis bija viņu šautenes durklis, kas makstī bija jānēsā pie jostas, izpildot atsevišķus dienesta pienākumus krastā un ar priekšnieka pavēli.¹⁰

Jau 1923. gada pavasarī tika izsludināts virsnieku atvieglotā zobena apraksts un zīmējums.¹¹ Mūsdienu terminoloģijā to varētu dēvēt par M.1923, lai nebūtu jālieto no krievu valodas tulkotais «1923. gada parauga ...». Zobenam bija taisns šķeltnis ar asmeni vienā pusē un simetrisku, apbūvēti noasinātu smaili. Daudzās valstīs šādu zobenu sauc par špagu. Zobenam bija divi izmēri: 1. izmēra šķeltna garums bija 870 mm, 2. izmēra — 840 mm. Šķeltna platums vidū bija vienāds — 23 mm. Zobena rokturi izgatavoja no koka, pārklāja ar melnu celuloīdu un rotāja ar zeltītu misiņa stieplu pinumu. Zobena garde ar roktura aizsargloku bija no viena gabala un to izlēja no misiņa vai apzeltītas bronzas. Gardes vidū atradās «lielais valsts vapenis» jeb Latvijas ģerbonis. Roktura galvā savēlcamais uzgrieznis bija

1923. gada parauga virsnienu
atvieglotais zobens M. 1923.
Apsardzības ministra 1923. gada
17. pavēles 11. § pielikuma tehniskais
zīmējums.

7. att.

rotāts ar reljefu ugunskrustu. Zobena maksti izgatavoja no melnā metāla un nikelēja [7. att.].

1923. gada 12. maija pavēlē apsardzības ministrs izsludināja «karavīru tuteņa aprakstu». ¹² Pavēlē nebija sīkāk norādīts, kurai karavīru kategorijai šis ierocis paredzēts, bet pielikumā bija sīks ieroča apraksts, kā arī aplūkojams tehniskais zīmējums ar detaļu izmēriem. Tuteņim bija taisns simetrisks divasmeņu šķeltnis un bagātīgi rotāts rakuris. Zeltītas bronzas vai misiņa šķērsis bija ar neparastu konfigurāciju — abi šķērša

1923. gada parauga kara ierēdņu tutenis M.1923.

8. att.

zari bija vērsti pret
šķeltni, bet šķērša gali bija ar
leņķveida locījumiem uz roktura
pusi. Uz šķērša dekoratīvajiem sānu
vairogiem bija reljefi rotājumi — uz
priekšējā vairoga valsts mazais ģer-
bonis, uz muguras vairoga —
ugunskrusts. Rokturis šķēsgriezu-
mā bija četrstūrains, to izgatavoja
no balta kaula, celuloīda vai cita
balta mākslīga materiāla. Roktura
sānus rotāja tautisks ornaments —
Austras koks, tā galā bija lieta čie-
kura veida galva. Tuteņa maksti iz-
gatavoja no koka un apvilka ar ādu
brūnā krāsā. Arī maksts vidējo

misiņa apkalumu greznoja reljefs uguns-
krusts. Gan maksts augšējais, gan gala ap-
kalums bija rotāts ar tautiska ornamenta
gravējumu [8. att.].

Līdz ar šāda ieroča ieviešanu darbs pie auksto ieroču izstrādāšanas tuvojās noslēgumam. Vēl tikai vajadzēja apstiprināt pilno zobenu artilērijas vienību un Jātnieku pulka virsniekiem. Ieroču tehniskajos aprakstos iekļāva izstrādātos auksto ieroču detaļas un noteica to lietojumu. Tā pavēļu tekstos parādījās vārdi — šķeltnis, gēlzis, efess, garde, šķilnis u. c., tomēr bija arī nekonsekvence un neprecizitātes.

Drīz pēc minēto auksto ieroču apstiprināšanas tika izsludināti pārstrādātie un papildinātie noteikumi par armijā nēsājamiem ieročiem,¹³ kas sastāvēja no 15 punktiem, kuri noteica, kādu auksto ieroci katrai karavīru grupai ir tiesības nēsāt. Noteikumu pirmais punkts vēstīja: **«Kājnieku un tehniskā karaspēka pārvalžu un iestāžu virsniekiem un visu ieroču šķiru sanitārvirsniekiem piešķirts atvieglotais zobens, artilērijas un jātnieku virsniekiem — normālais zobens. Jūras virsniekiem un kara ierēdņiem piešķirts tutenis.»**¹⁴ Pēc noteikumu teksta var spriest, ka ierindas virsseržantiem, izpildot garnizona un iekšējo dienestu, kā arī parādēs un apmācībās bija jānēsā ieroču šķirai atbilstošs zobens. Ārpus dienesta virsseržanti zobenu varēja nēsāt pēc izvēles. Šī punkta piezīmē bija teikts, ka pagaidām, kamēr zobeni nav izsniegti, jānēsā šautenes vai karabīnes durklis makstī pie vidus jostas.¹⁵ Noteikumu 9. punkts reglamentēja auksto ieroču nēsāšanas kārtību arī kade- tiem: **«... izejot uz ielas un publiskās vie-**

tas, jāapņem virs frena vai mēteļa, ja tāds uzvilgts, vidus josta ar plecu siksnām un durkli vai zobenu, atkarībā no ieroču šķiras.»¹⁶ Pildot garnizona vai iekšējo dienestu, artilērijas vienību un Jātnieku

9. att.

pulka kareivji zobena vietā nēsāja pie jostas durkli. Šie noteikumi atstāja spēkā bez izmaiņām apsardzības ministra pavēli par auksto ieroču nēsāšanu jūras dienestā.

Atšķirībā no 1922. gadā apstiprinātajiem noteikumiem bija atzīmēts, ka virsnieki savu jostas ieroci ārpus ierindas bez īpaša rīkojuma virs mēteļa nevar nēsāt, bet, nēsājot zobenu zem mēteļa, gardei jābūt caurvērtai uz āru caur mēteļa kabatu [9. att.].

1924. gada pavasarī apstiprināja pilno jeb normālo zobenu, kas bija paredzēts artilērijas pulku un Jātnieku pulka virsnieku lietošanai.¹⁷ Zobenam bija liekts vienasmenes šķeltnis ar divām gropēm katrā pusē, garde bija tāda pati kā atvieglotajam zobenam *M.1923*. Zobenu izgatavoja trīs lielumos: ar šķeltna garumu 850 mm, 900 mm un 950 mm. Pilnā zobena rokturis bija nedaudz masīvāks nekā atvieglotajam zobenam, un tas ar papildu kniedi bija piestiprināts pie roktura serdes [10. att.]. Ar kara ministra pavēli noteica gravējumus uz šķeltni sāniem. Artilērijas virsnieku zobenam tika iegravēts rotājums uz šķeltna ar artilērijas simboliem — krustotiem lielgabalu stobriem un sprāgstošu granātu, kas aptverti ar ornamentu joslu. Jātnieku pulka virsnieku parādes zobenam bija gravēti izrotāti uzraksts — Jātnieku pulka devīze «Dievs, Tēvija, Pulks». Noteikumi zobena nēsāšanai jau bija izstrādāti gadu iepriekš.

Aukstā ieroča nēsāšanas tradīcija nesaraujami saistīta ar zobena jeb, kā vēlāk dēvēja, ieroču pušķa lietošanu. Par zobena pušķi Latvijas armijā sauca austu auduma lenti nacionālajās sarkanbaltsarkanās krāsās, kuras gali sasieti ap zobena gardes locīnu

Turpinājums 28. lpp.

4. Valmieras kājnieku pulka virsnieki parādē.

Rīga, 20. gs. 20. gadu otrā puse.

No labās puses pirmajiem diviem virsniekiem
atvieglotie zobeni M.1923 ar ieroču jostām un plecu
siksniem virs mēteļiem, tālākajiem virsniekiem ieroču
jostas zem mēteļiem.

10. att.

Vidzemes artilērijas pulka pulkvedis — leitnants Šteins. Rīga, 1924. gads. Virsniekam pie ieroču jostas pilnais zobens M.1924 ar ieroču pušķi.

Sākums 26. un 27. lpp.

īpašā mezglā — pušķi ar pītām baltām vai sudrabetām zīda bārkstīm. Ieroču pušķa vēsturei ir sena pagātne, tās pirmsākumi meklējami jau 17. gs. austrumu tautu kavalērijā. Auduma lente 20. gs. saglabājusies pie parādes ieročiem kā tradicionāla atmiņa par ādas saiti, ar kuru agrāk, ieroci lietojot reālā cīņā, to nodrošināja pret nokrišanu, ja pretinieks to izstīs no rokas. Ieroču pušķa tradīciju ieviesa Latvijas armijā 1924. gada martā¹⁸ [11. att.].

Gan atviegloto zobenu **M.1923**, gan pilno zobenu **M.1924**, kā arī jūrnieku tuteņi **M.1923** un armijas tuteņi **M.1923** izgatavoja Vācijā, vairākās Zolingenes firmās, kas izpildīja ārzemju pasūtījumus. Cik zināms, tur tika pasūtīti arī atsevišķi gelži, lai varētu salabot bojātos zobenus un Latvijā izgatavot speciālas gardes dāvināšanai paredzētajiem zobeniem. Ārzemēs ražoto ieroču vidū satopamas variācijas ārējā apdarē un atsevišķu detaļu risinājumā. Zolingenes rūpnīcās varēja pasūtīt t. s. greznuma zobenus ar gravētu vai kodinātu rotājumu uz šķeltņa — izvēlētu zīmējumu, ornamentu vai uzrakstu. Atsevišķos gadījumos gardi veidoja apsudrabotu. Tāds, piemēram, ir pulkvedim Puriņam dāvinātais zobens, kas atrodas Latvijas Kara muzeja ekspozīcijā. Šādus zobenus gan nenēsāja pie formas tērpa, jo tie neatbilda pavēlei.

1931. gadā arī kara flotes virsnieki ieguva zobenu **M.1931**. Kara ministra 18. pavēles 7. paragrāfā tika izsludināts jūras virsnieku zobena apraksts.¹⁹ Ierocis bija veidots pēc atvieglotā zobena **M.1923**, parauga, tikai maksts bija izgatavota no koka un

apvilktā ar melnu lakādu. Maksts apkalumi un gredzeni bija apzeltīti. Pavēlē nebija norādīti nekādi īpaši zobena nēsāšanas nosacījumi. Pēc vēlāk izdotajām pavēlēm var secināt, ka jūras virsnieki varēja izvēlēties — nēsāt minēto zobenu vai tuteņi **M.1923**. Šādus tuteņus turpināja lietot arī jūras kara ierēdņi [12. att.].

Līdz 1931. gadam Kara skolas absolventi — jaunie virsnieki — saņēma naudas summu patstāvīgai ieroču iegādei, bet, sākot ar 1937. gadu, zobenu viņiem pasniedza svinīgos apstākļos Kara skolas izlaidumā, kad katrs jaunais virsnieks deva solījumu „zobenu nest savam godam, tautas slava, tēvzemei un brīvībai».

⁹ AM pavēle № 6, §§ 5., 6., 1923. g. 12. februāris.

¹⁰ AM pavēle № 6, 6.§ pielikums, 1923. g. 12. februāri.

¹¹ AM pavēle № 17, 11.§, 1923. g. 25. aprīli.

¹² AM pavēle № 20, 12.§, 1923. g. 12. maijā.

¹³ AM pavēle № 26, 5.§ pielikums, 1923. g. 4. jūlijā.

¹⁴ Turpat.

¹⁵ Turpat.

¹⁶ Turpat.

¹⁷ Kara ministra pavēle (turpmāk KM pavēle) № 12, 17.§, 1924. g. 19. martā.

¹⁸ KM pavēle № 12, 17.§, 1924. g. 19. martā.

¹⁹ KM pavēle № 18, 7. §, 1931. g. 4. septembrī.

11. att.

1. jātnieku pulka leitnants Jānis Liepiņš. Rīga, 20. gs. 30. gadu otrā puse. Virsniekam rokā pilnais zobens M.1924 ar ieroču pušķi.

12. att.

Kara flotes leitnants Lionels Bērziņš. Rīga, 1939. gada septembris. Virsniekam rokās atvieglotais zobens M.1931 ar ieroču pušķi.

Edīte Sondoviča

Foto — Dace Eglīte.

Latvijas vēsturē ir ievēribas cienīgs gadījums, kad karavīru vienības karogs jau daudzus gadus veic īpašu misiju jaunās paaudzes patriotiskajā audzināšanā. Piecdesmit gadu tas ar zināmu risku tika glabāts Latvijas (tagad Nacionālā) Vēstures muzeja fondos, kur to muzejniekiem 1940. gada jūlijā uzticēja Skolnieku rotas biedrības prezidijs. Tā paša gada 2. maijā Latvijas Republikas kara ministrs (no 1940. g. 5. IV) un armijas komandieris ģenerālis Krišjānis Berķis, pasniedzot Cēsu pulka Skolnieku rotas karogu Limbažu valsts ģimnāzijai glabāšanā uz vienu gadu, atgādināja: «Karogs ir vienības simbols visiem tiem, kas iet aiz viņa. Karogs ir kādas zināmas domas, kādu zināmu centienu paudējs. Šī doma un šie centieni izsacīti karogā rakstītā devīzē. Šī devīze ir visiem, kas karogam seko, viņu uzticības zvērests — Dievam, tēvzemei un tautai dots svinīgs solījums. Karogs ir aicinājums dotu solījumu turēt un pildīt, kā arī atgādinājums par to stāvēt, cīnīties un arī mirt, ja liktenis būtu tā lēmis. Un pēdīgi karogs ir arī liecinājums tam, ka zem viņa pulcētie ir vienota ceļa gājēji par to devīzi, kas karogā rakstīta.» Vēsturisko Cēsu kauju laikā K. Berķis komandēja 2. Cēsu kājnieku pulku, kura sastāvā cīnījās Skolnieku (8.) rota, zēni no Valmieras, Cēsīm un no citām Ziemeļvidzemes vietām. Viņi parādīja apbrīnojamu drosmi un vēlmi par katru cenu, arī dzīvības cenu, nosargāt Latvijas neatkarību.

2012. gada vasarā pēc 72 gadiem cēsnieki un pilsētas viesi izstādē «100 Latvijas vēstures relikvijas» varēja atkal skatīt Cēsu skolnieku rotas karoga oriģinālu, lasīt karoga devīzi «No zobena saule lēca» un atcerēties jau bērnībā dziedātu tautas dziesmu ar bāliņa lūgumu māsiņai: «...izrakst' kara karodziņu, raksti zaļu vai sarkanu...», kā arī izlasīt Latvijas Nacionālā vēstures muzeja darbinieku vēstījumu par karoga īpašo vēsturi, par tā vietu 100 vēstures relikviju skaitā.

Tuvojoties 8. rotas 10 gadu jubilejai, 1929. gada februārī tika nodibināta bijušās brīvprātīgo Skolnieku rotas atvaļināto karavīru biedrība, kas aktīvi iesaistījās jaunatnes patriotiskajā audzināšanā. Nozīmīga biedrības tradīcija saistās ar Skolnieku rotas karogu. Līdzekļus tā izgatavošanai saziņoja skolēni un skolotāji no deviņām Ziemeļlatvijas ģimnāzijām, kuru skolnieki 1919. gadā iestājās rotā. Karoga metu uzzīmēja arhitekts Kārlis Dzirkalis, viens no rotas brīvprātīgajiem cīnītājiem.

Karogu darināja septiņas Cēsu valsts ģimnāzijas audzēknes rokdarbu skolotājas Annas Brincevas vadībā. Uzrakstu (karoga devīzi) «No zobena saule lēca» izšuva meistare Liepas jaunkundze no Cēsīm. Karogs tika iestiprināts rāmī

un to vienlaikus šuva divas meitenes, katra no savas puses. Ņina Lapiņa, viena no karoga šuvējām, 1988. gadā stāstīja: «Visas meitenes šuva labprātīgi un centīgi, jo Skolnieku rotas seržants Edvards Pūka bija stāstījis par sīvām kaujām un kritušiem biedriem.» Meitenes par karoga šūšanu katra saņēma Zentas Mauriņas romānu «Dzīves vilcienā» greznā iesējumā, bet skolotāja A. Brinceva — kristāla ziedu vāzi («100 Latvijas vēstures relikvijas», 150. lpp.).

Tie, kuri vēlēti apskatīt izstādīto karoga oriģinālu, varēja pārliecināties par septiņu māsiņu — karoga rakstītāju — rūpīgo darbu.

1929. gada 22. jūnijā, atzīmējot Cēsu kauju 10. gadskārtu, Skolnieku rotas karogu iesvētīja latviešu strēlnieku un tobrīd Latvijas armijas mācītājs Pēteris Apkalns. Valsts prezidents Gustavs Zemgals to pasniedza bijušajiem rotas karavīriem. Līdz 1930. gada maijam karogs glabājās Cēsu ģimnāzijā. Tad tas uzsāka savu misiju — rosināt jaunatni izzināt un novērtēt Brīvības cīņu varoņu devumu tēvu zemei un ieraudzīt arī savu vietu Latvijas valstī. Skolnieku rotas biedrība izstrādāja svinīgu karoga maiņas ceremoniju. Rituals sākās ar dievkalpojumu vietējā baznīcā. Svinībās piedalījās augstas armijas amatpersonas, ievērojami valsts un sabiedriskie darbinieki. Pirms svinīgās ceremonijas Ziemeļlatvijas skolās ar lekcijām un atmiņām par Brīvības cīņu vēsturi uzstājās vēsturnieki un cīņu dalībnieki. Līdz 1940. gadam karogu glabāšanā saņēma šādas skolas: 1930. — Valmieras, 1931. — Limbažu, 1932. — Mazsala- cas, 1933. — Rūjienas, 1934. — Valkas, 1935. — Alūksnes, 1936. — Gaujienas, 1937. — Smiltenes, 1938. — otrreiz Cēsu, 1939. — otrreiz Valmieras un 1940. — otrreiz Limbažu ģimnāzija.

Notikumi, kas 1939. un 1940. gadā risinājās Eiropā un pasaulē, liecināja, ka atnākuši neprognozējami laiki. Skolnieku rotas biedrības prezidijs savā protokolu grāmatā 1940. gada 8. jūlijā izdrija pēdējo ierakstu: «Rotas karogu pagaidām no Limbažu valsts ģimnāzijas pārņemt prezidija rīcībā.» Tas bija labs lēmums, jo Latvijas valsts jau bija okupēta. Cik man zināms, no Latvijas armijas vienību karogiem bez Skolnieku rotas karoga saglabāts un 1995. gada 11. aprīlī Jūras spēkiem atdots mūžīgā glabāšanā Latvijas Kara flotes karogs. Savukārt 1992. gadā Latvijas armijas Sapieru pulka karogu Kara muzejam atdeva

pulka komandiera pulkveža Jura Briežes meita Lilija Brieže. Padomju okupācijas gados karogs bija paslēpts — spilvenā. Kāds ir pārējo armijas karogu liktenis, joprojām ir vēsturnieku uzmanības lokā...

Skolnieku rotas karogu tauta ieraudzīja 1988. gada 22. jūnijā. Tad, Trešās atmodas iedrošināti, cēsnieki atzīmēja Cēsu kauju 70. gadadienu, kad vēl viņu vidū bija šo cīņu dalībnieki. Pēc pieciem gadiem, Cēsu kauju 75. gadskārtas atceres brīdī, Cēsis ieradās Latvijas un Igaunijas valsts prezidenti Guntis Ulmanis un Lennarts Meri. Mums bija arī savi bruņotie spēki, kas ar brašu soli un stāju apliecināja, ka vecvēdu mantojums atrodas drošās rokās. Bet 1997. gadā Cēsu rajona padome pēc vienmēr darbīgā Māra Niklasa ierosinājuma un ar Astras Jansones, Lācplēša Kara ordeņa kavaliera Alberta Amerika meitas, atbalstu izšuva Skolnieku rotas karoga kopiju. Vienojošais mērķis — atjaunot karoga misiju jaunatnes patriotiskajā audzināšanā. Pirmie karogu 2000. gada 6. jūnijā saņēma Valmieras valsts ģimnāzijas audzēkņi. 2012. / 2013. mācību gadā karogs ar savu klātbūtni uz lābiem darbiem rosināja Limbažu valsts ģimnāzijas saimi. Šogad viņi 24. maijā sagaidīs pārstāvjus no deviņām Ziemeļlatvijas skolām, lai svinīgā ceremonijā Skolnieku rotas karogs atrastu jaunu mājvietu. Kur tā būs — to lems komisija atvaļinātā viceadmirāļa G. A. Zeibota vadībā, kad būs iepazinusies ar jauniešu veikumu savas valsts vēstures izzināšanā mācību laikā.

22. aprīlī Ziemeļvidzemes ģimnāziju un vidusskolu pārstāvji tikās Cēsīs, Draudzīgā aicinājuma valsts ģimnāzijā, lai kopā ar tās audzēkņiem un skolotājiem vēlēti pārliecinātos par Skolnieku rotas karoga spēku un pozitīvo ietekmi uz 21. gadsimta jauno paaudzi. Uzveduma autore Guna Rukšāne kopā ar kolēģiem un skolēniem izveidotajā stāstā «No zobena saule lēca» ļāva klausītājiem caur vēsturiskiem tekstiem, dzeju un mūziku, it īpaši seno tautas dziesmu «Es karā aiziedams», sajūst Brīvības cīņu notikumu piekārienu dvēselei. Pēc emocionālā pārdzīvojuma zālē skolu pārstāvji uzklauzīja Limbažu novada ģimnāzijas direktores Inetas Zariņas informāciju par Skolnieku rotas karoga svinīgo maiņas ceremoniju 24. maijā.

Karogs savu misiju turpinās. Bet par svētiem Limbažos būs cits stāsts. **ES**

SARKANĀS ARMIJAS GATAVOŠANĀS IEBRUKUMAM

BALTIJAS VALSTĪS 1940. GADA JŪNIJĀ

Juris Ciganovs,

LKM direktora vietnieks.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

Padomju Savienības īstenotā Baltijas valstu okupācija 1940. gadā mūsdienās pārsvarā tiek aplūkota kā politisko notikumu virkne, tikai nedaudzi pētnieki aplūko arī notikumu militāro pusi. Gan 1939. gada rudens, gan 1940. gada jūnija notikumi Padomju Savienības politiskajā un militārajā vadībā bija plānoti arī kā bruņota spēka akcija un Sarkanās armijas bruņota invāzija Baltijas valstīs, ja šo valstu «mierīgas» okupācijas plāni nerealizēto, kā tas bija noticis ar Somiju.

Jautājumu par Sarkanās armijas iebrukuma sagatavošanu Baltijas valstīs savā grāmatā «Staļina garām palaista iespēja» ir skāris Krievijas vēsturnieks Mihails Meltjuhovs. Par 1939. gada rudenī pret Baltijas valstīm vērstajiem padomju militārajiem plāniem savos pētījumos runā arī Igaunijas vēsturnieks Tēnu Tanbergs. Par Sarkanās armijas gatavošanos iebrukumam Latvijā, Lietuvā un Igaunijā min vēl vairāki Krievijas pētnieki, kuru publikācijas saistās ar Sarkanās armijas kara apgabalu un kaujas vienību struktūras, skaitliskā sastāva un kaujas nodrošinājuma pētīšanu.

Pēc 1939. gada 23. augustā parakstītā Padomju Savienības un Vācijas neuzbrukšanas līguma un vēlāk parakstītās papildvienošanās noslēgšanas Latvija, Lietuva un Igaunija nonāca Padomju Savienības interešu sfērā. Ko tas nozīmē, šīs valstis sāka just drīz pēc šā līguma parakstīšanas brīža. Jau septembrī Padomju Savienība sāka sarunas ar Igauniju par padomju karaspēka izvietojumu šajā valstī, motivējot to ar nepieciešamību aizstāvēties pret varbūtēju ārvalstu agresiju. Sarunas beidzās ar padomju bāzu un Igaunijas armiju skaitliski pārsniedzīga padomju karaspēka kontingenta izvietojumu Igaunijas teritorijā. Līdzīgi līgumi tika uzspiesti arī Latvijai un Lietuvai. Jau 1939. gada rudenī trijās Baltijas valstīs tika izvietotas padomju bāzes, un Sarkanās armijas kontingenta kopējais skaitliskais lielums 1940. gada vasaras sākumā bija 67 000 vīru, bruņojums — 1065 tanki, 150 bruņumašīnas, 1630 lielgabali un mīnmetēji, 526 lidmašīnas (šajos skaitļos neietilpst dati par Padomju Savienības Baltijas jūras kara

flotes apjomu Igaunijā un Latvijā). Baltijas valstīs izvietotā Sarkanās armijas kontingenta skaitliskais lielums aptuveni atbilda triju Baltijas valstu armiju kopējam apjomam, bet bruņotās tehnikas skaita ziņā bija pārāks. Padomju bāzes Igaunijā pārsvarā izvietojās salās, Latvijā — Liepājā, Ventspilī un šo pilsētu apkārtnē, bet Lietuvā — gar Lietuvas un Vācijas jauno robežlīniju. Padomju Savienība pagaidām vēl neveidoja vienotu operatīvo vadību visiem trijās Baltijas valstīs izvietotajiem kontingentiem. Igaunijā izvietotie spēki bija pakļauti Ļeņingradas kara apgabala pavēlniecībai, Latvijā — Kaļiņiņas kara apgabala pavēlniecībai, bet Lietuvā — Baltkrievijas īpašā kara apgabala pavēlniecībai.

Pirms šo «bāzu līgumu» noslēgšanas padomju militārā vadība bija saņēmusi uzdevumu par militārā spēka akciju plānošanu pret katru no valstīm, ja sarunas par bāzu izvietojumu nonāktu strupceļā. Jāsecina, ka padomju kaujas grupējumi un kaujas operācijas 1939. gada rudenī tika veidoti pret katru no Baltijas valstīm atsevišķi, atbilstoši tam, ar kuru no valstīm Padomju Savienība tajā laikā veda sarunas par bāzu izvietojumu. Katru no šiem plānošanas posmiem var uzskatīt par autonomu, un 1939. gadā netika plānota viena kopēja spēka akcija pret visām trim Baltijas valstīm vienlaikus. Kopumā no 1939. gada 28. septembra līdz oktobra beigām pret Baltijas valstīm tika koncentrēts ievērojams Sarkanās armijas kontingents: 437 230 vīri, 3635 lielgabali, 3052 tanki, 421 bruņumašīna, 2919 automašīnas un 2601 lidmašīna. Jāatgādina, ka Latvijai, Lietuvai un Igaunijai nebija kopēja aizsardzības plāna pret varbūtējo agresiju ne no rietumiem, ne no austrumiem, nebija kopējas militārās stratēģijas, tāpat nebija atrunātas triju armiju varbūtējās kopējās darbības eventuālās karadarbības gadījumā.

Pēc padomju bāzu izvietojuma Latvijā, Lietuvā un Igaunijā šīs valstis būtībā bija kļuvušas par Padomju Savienības protektorātiem, atlika vien gaidīt, kad notiks galīga šo valstu pievienošana. Baltijas valstu «jautājumu» padomju puse sāka īstenot 1940. gada vasarā. Līdz ar padomju diplomātiskajām aktivitātēm sākās arī militārās aktivitātes un plānošanas darbības.

1940. gada 3. jūnijā saskaņā ar PSRS aizsardzības tautas komisāra direktīvu līdz tam

dažādās pakļautībās esošo padomju karaspēka kontingentu Baltijas valstīs apvienoja vienā grupējumā ar kopēju vadību, kas tika uzticēta PSRS aizsardzības tautas komisāra vietniekam 2. ranga armijas komandierim (komandarmam) Aleksandram Laktionovam. Tajā pašā dienā tika izdots PSRS Augstākās padomes prezidija dekrēts par trešā dienesta gada kareivju atvaļināšanas atlikšanu līdz 1941. gada 1. janvārim «sakārā ar

sarežģīto starptautisko situāciju», kā arī lēmums «līdz īpašam rīkojumam atlikt rezerves virsnieku atvaļināšanu». 1940. gada 4. jūnijā Ļeņingradas kara apgabala, Kaļiņiņas kara apgabala un Baltkrievijas īpašā kara apgabala karaspēka daļās tika izsludināta trauksme, un šo apgabalu karaspēku kaujas vienības sāka koncentrēt Baltijas valstu robežu tuvumā, kā iegāst izmantojot kaujas mācību vajadzību. Vienlaikus padomju garnizoniem Baltijas valstīs tika izsludināta pilnīga kaujas gatavība. 8. jūnijā A. Laktionovs saņēma pavēli sagatavot padomju karaspēka rīcībā esošos aerodromus Baltijas valstīs, pastiprināt to apsardzi un turēt padomju lidmašīnas kaujas gatavībā.

Līdzīgi kā pirms pusgada notikušajos notikumos, arī 1940. gadā padomju puse

neplānoja izveidot kādu vienotu vadības štābu karaspēka vadīšanai eventuālās Baltijas militārās kampaņas laikā. Pret Baltijas valstīm vērsto padomju karaspēku var iedalīt trijās grupās: pirmkārt, tas ir Baltijas valstīs izvietotais Sarkanās armijas kontingents, otrkārt — Ļeņingradas kara apgabala karaspēka grupējums, treškārt — Kaļiņinas kara apgabals un Baltkrievijas īpašā kara apgabala karaspēka grupējums.

No Ļeņingradas kara apgabala izdalītai padomju karaspēka 8. armijai ģenerālleitnanta Konstantīna Pjadiševa vadībā bija paredzēts darboties pret Igaunijas armiju, tās pretošanās gadījumā ieņemt Igaunijas teritoriju. Ja Igaunijas armijai palīgā nāktu Latvijas armija, tad padomju 8. armijai būtu jāieņem arī Ziemeļlatvija. Pret Latviju un Lietuvu tika izvērsta padomju 3. un 11. armija. Analizējot padomju karaspēka izvietojumus

8. jūnijā A. Laktionovs saņēma pavēli sagatavot padomju karaspēka rīcībā esošos aerodromus Baltijas valstīs.

pieņemot padomju ultimātu, apstiprina šādu uzbrukuma virzienu plānošanu, jo Latvijas teritorijā 1940. gada 17. jūnijā galvenie padomju karaspēka ienākšanas virzieni bija gar Rīgas—Pleskavas šoseju no austrumiem un pie Jonišķiem no dienvidiem. Latvijas gadījumā dienvidu virziens, plānojot militārā spēka lietošanu pret mūsu valsts armiju, bija perspektīvāks, jo tādā gadījumā Sarkanās armijas avangarda vienības ieietu dziļā Latvijas armijas aizmugurē. Padomju vadība ņēma vērā arī apstākli, ka starp Latvijas un Lietuvas karaspēkiem nepastāvēja nekāda sadarbība. Kā vēsta laikabiedru atmiņas, pie Latvijas un Lietuvas robežas uzrunātais padomju tanka

kara apgabalu vadībām tika dota pavēle sagatavot hospitāļus liela ievainoto skaita uzņemšanai. Saskaņā ar 1940. gada 8. jūnija armijas ģenerālštāba direktīvu kara hospitāļi šajos rajonos bija jāpalielina līdz kara laiku štatiem un jātur pilnīgā gatavībā līdz turpmākajiem rīkojumiem. Līdz 16. jūnijam bija jāsaņem arī pārvietojamie sanitārie vilcieni un pārsienamie punkti kaujas vienībās. Visiem šajos darbos mobilizētajiem bija jānorāda, ka šāda medicīnisko līdzekļu un medicīniskā personāla mobilizācija notiek tikai kaujas apmācības vajadzībām.

Šajā laikā Baltkrievijas īpašā kara apgabala pavēlnieks izdeva pavēli par karagūstekņu apgādes normām, un NKVD vietējās pārvaldes sāka gatavot karagūstekņu nometnes 60 000 — 70 000 karagūstekņu izvietošanai.

1940. gada 12. jūnijā sākās Baltijas valstu gaisa telpas blokāde. Šajā pašā datumā saskaņā ar PSRS aizsardzības tautas komisāra Semjona Timošenko pavēli padomju Baltijas jūras kara flotei bija jābūt gatavai pilnībā bloķēt Tallinas, Paldisku un Liepājas ostas, kā arī pēc pirmās pavēles jābūt gatavībā sagūstīt Lietuvas jūras kara floti Palangā; sagūstīt Latvijas un Igaunijas tirdzniecības flotes kuģus, pārtraucot jebkādas šo valstu sakarus ar trešajām valstīm; bloķēt Rīgas lici un Somu lici, slēdzot šos ličus visu veidu transporta kuģu satiksmei līdz turpmākajiem rīkojumiem; pārņemt savā kontrolē gaisa telpu virs jūras, lai nepieļautu Latvijas un Igaunijas aviācijas lidaparātu pārlidošanu uz Somiju vai Zviedriju; sagatavot un vajadzības gadījumā izsēdināt desantu Tallinā un Paldiskos; pēc Ļeņingradas Kara apgabala vadības pavēles ieņemt Tallinas ostu un būt gatavībā uzbrukt Igaunijas armijas krasta apsardzes baterijām. Bija plānots, ka iespējamajā kaujas operācijā piedalīsies 120 padomju kuģi, to skaitā viens līnijukuģis, viens kreiseris, viena lielgaballaiva, septiņi iznīcinātājukuģi, pieci sargkuģi, septiņi bāzes mīnu traleri, 18 smagie mīnu traleri, 17 zemūdenes un 10 torpēdlaivas, kā arī 137 lidmašīnas no Baltijas jūras kara flotes Gaisa spēku sastāva.

Kā zināms, Baltijas valstu valdības izšķīrās pakļauties padomju ultimātiem bez bruņotas pretestības izrādīšanas. 14. jūnijā padomju karaspēka daļas šķērsoja Lietuvas robežu, 17. jūnijā — arī Latvijas robežu, dienu vēlāk — Igaunijas robežu. Papildus jau esošajam Sarkanās armijas karaspēkam visās trijās valstīs izvietojās vēl lielāks Padomju Savienības karaspēka daudzums, kas lielā mērā nodrošināja šo triju valstu straujo sovjetizāciju turpmāko mēnešu laikā. **IS**

Sarkanās armijas tanki Rīgas ielās. 1940. gada 17. jūnijs.

gar Baltijas valstu robežām, var saprast, kādos virzienos bija jādarbojas šiem grupējumiem un kādi būtu galvenie iespējamā uzbrukuma virzieni eventuālās karadarbības gadījumā. Proti, 8. armija uzbruktu Igaunijai Narvas un Tartu virzienā, kā arī dotu triecienu Igaunijas un Latvijas armiju savienojuma rajonā uz abu valstu robežas — virzienā uz Alūksni un Valku ar uzdevumu virzīties uz Rīgu.

Padomju 3. un 11. armija plašā frontē uzbruktu Lietuvai no dienvidiem, turklāt 3. armijai būtu uzdevums, izejot cauri Lietuvas teritorijai, iebrukt Latvijā no dienvidiem, ieņemot Jelgavu un Daugavpili. 11. armijas uzdevumā ietilpa Kauņas, Šauļu un Palangas ieņemšana. Vēlākā Sarkanās armijas ienākšana Baltijas valstu teritorijās, šo valstu valdībām

komandieris teica, ka viņš pildot kaujas pavēli. Vienlaikus ar Sarkanās armijas daļas ienākšanu Latvijas teritorijā 17. jūnija rītā Daugavas grīvā parādījās padomju karakuģi, bloķējot ieeju Rīgas līcī.

Kopējais pret Baltijas valstīm vērsta padomju karaspēka grupējuma skaitliskais sastāvs bija ap 435 000 vīru, 8000 lielgabali, vairāk nekā 3000 tanku, lidmašīnu kopējais skaits bija ap 2600 lidaparāti. Baltkrievijas īpašā kara apgabala kara padomei ziņoja 3. armijas komandieris: «...armijas apakšvienību personālsastāva politiski morālais stāvoklis ļoti labs. Karavīri ir pilni apņēmības izpildīt jebkuru partijas un valdības rīkojumu.»

PSRS pieļāva iespēju, ka nāksies īstenot pilnvērtīgas kaujas darbības, tāpēc minēto

Baltijas gaisa telpu visu vasaru sargās franči

No šī gada 30. aprīļa Baltijas valstu gaisa telpas kontroles misiju uzņēmusies Francija, nomainot savus dāņu kolēģus Lietuvas Gaisa spēku bāzē Zokņos (netālu no Šauļiem). Francijas Gaisa spēkiem šī būs ceturrtā dalība patrulēšanas misijā, un šo uzdevumu četras turpmākos mēnešus franči pildīs ar iznīcinātājiem «Mirage F-1CR». Francijas kontingenta 80 militārpersonu vidū ir gan piloti, gan inženieri, gan nodrošinājuma personāls.

Francijas GS iznīcinātājs «Mirage F-1CR».

Kopš Baltijas gaisa telpas patrulēšanas misijas sākuma 2009. gadā rotācijas kārtībā tajā jau ir piedalījušās 14 NATO dalībvalstis — ASV, Beļģija, Čehija, Dānija, Francija, Lielbritānija, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Portugāle, Rumānija, Spānija, Turcija un Vācija. Pirms neilga laika Itālija un Ungārija oficiāli paziņoja par gatavību 2015. gadā piedalīties Baltijas gaisa telpas patrulēšanas misijā, bet Nīderlande paziņoja, ka šo misiju gatava pildīt 2017. gada pirmajā pusē. Kā zināms, pagājušā gada februārī Ziemeļatlantijas padome pieņēma lēmumu Baltijas gaisa telpas patrulēšanas misiju pagarināt uz nenoteiktu laiku.

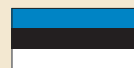
Lietuvieši dežurēs Eiropas Savienības kaujas grupā

Lietuvas Bruņoto spēku apakšvienība (aptuveni 120 karavīri) kopā ar Latvijas, Lielbritānijas, Nīderlandes un Zviedrijas militārajiem kontingentiem izveidojusi Eiropas Savienības kaujas grupu (*European Union Battle-group, EU BG*), kura būs pastāvīgās gatavības režīmā no šī gada 1. jūlija līdz gada beigām. Maija pirmajā pusē — pirms stāšanās kaujas dežūrā — Lielbritānijā, kas ir šīs *EU BG* vadošā valsts, notika trīs nedēļu kaujas gatavības pārbaudes mācības. Tika testētas visu piecu valstu militāro vienību spējas plānot un veikt dažādas krīžu noregulēšanas operācijas.

Lielākā daļa lietuviešu karavīru, kas piedalīsies *EU BG*, nāk no motorizēto kājnieku bataljona, kas nosaukts Lietuvas karaļa Mindauga vārdā. Piedaloties *EU BG*, Lietuvas karavīri būs apbruņoti ar pistolēm «Glock17», triecienšautenēm G36, ložmetējiem «FN MAG» un «Browning M-50», prettanku granātmetējiem «Carl Gustav» un prettanku raķešu sistēmām «Javelin». Eiropas Savienības militārās dežūrmisijas laikā lietuvieši, tāpat kā pārējo četru dalībvalstu karavīri, atradīsies savās pastāvīgajās dislokācijas vietās. Misijas aktivizēšanas gadījumā 5 līdz 10 dienu laikā *EU BG* būs gatava pārdislokācijai uz krīzes reģionu, kur spēš patstāvīgi pildīt uzdevumus 30—120 dienas.

Multinacionālo kaujas grupu koncepcija, kuras izstrāde pilnībā tika pabeigta 2005. gadā, ļāvusi Eiropas Savienībai nodrošināties ar efektīvu krīžu noregulēšanas instrumentu. Lielākā priekšrocība ir tā, ka kaujas grupu aktivācija iespējama ļoti īsā laikā un bez sarežģītām birokrātiskām procedūrām. Patlaban tiek izskatīta iespēja pagarināt kaujas grupu dežūru termiņus, tādējādi mazinot kopējās izmaksas un panākot vienlīdzīgāku saistību un izdevumu pārdali starp ES dalībvalstīm.

Mindauga motorizēto kājnieku bataljons mācībās.

Igaunju karavīrus šogad gaida plaša militāro mācību programma

Saskaņā ar aizsardzības ministra Urmasa Reinsalu apstiprināto plānu šogad Igaunijas Aizsardzības spēku karavīri piedalīsies 35 mācībās un treniņos ārpus valsts robežām. Mēroga ziņā plašākās ārvalstu mācības ieplānotas rudenī — no 28. oktobra līdz 10. novembrim, kad Baltijas jūras reģionā notiks NATO kolektīvās mācības «Steadfast Jazz 2013». Igauniju šajās mācībās pārstāvēs 230 karavīri, un šis būs lielākais militārais treniņš kopš trīs Baltijas valstu iestāšanās NATO. «Steadfast Jazz 2013» dalībnieku galvenais uzdevums būs pilnveidot kolektīvās aizsardzības paņēmienus.

Mācību «Kevadtorm 2013» epizode.

Savukārt lielākās militārās mācības Igaunijas teritorijā šogad bija «Kevadtorm 2013», kuras valsts centrālajā reģionā norisinājās no 9. līdz 25. maijam. Jau 11. gadu pēc kārtas rīkotajās kaujas gatavības pārbaudes mācībās piedalījās vairāk nekā 4000 Igaunijas Aizsardzības spēku līgumkaravīru, obligātā militārā dienesta karavīru, zemessargu, rezervistu un valsts amatpersonu. Pirmo reizi «Kevadtorm» piedalījās jūras spēku apakšvienības un ārvalstu karavīri — no Beļģijas, Latvijas, Lietuvas, Polijas un Lielbritānijas.

Mācību «Kevadtorm 2013» dalībniekiem atalgojums pirmo reizi tika izmaksāts atbilstoši jaunajiem noteikumiem, kas stājās spēkā šī gada aprīlī. Rezerves ierindnieki saņēma 27 eiro par vienu dienu, instruktoru sastāvs — 30 eiro, bet rezerves virsnieki — 40 eiro. Pēc Aizsardzības spēku pavēlnieka Riho Terrasa domām, jaunā apmaksas kārtība ir pārskatāmāka un taisnīgāka, turklāt tā vairo rezervistu motivāciju piedalīties mācībās.

Uzsākta tanku parka modernizācija

Polijas Bruņotie spēki gatavojas 128 jaunu vācu ražojuma tanku «Leopard 2» iekļaušanai kaujas ierindā. Tikai 15 tanki no visas partijas būs A4 modelis, bet pārējie — A5. Pirmos tankus armija saņems jau šogad.

Bundesvēra tanki «Leopard 2».

Norvēģija nomainīs novecojušos iznīcinātājus «F-16 Fighting Falcon»

Saskaņā ar iegādes līgumu perspektīvo iznīcinātāju «F-35A Lightning II» pirmo lielo partiju (sešas vienības) Norvēģija saņems 2017. gadā. Gan 2015., gan 2016. gadā Norvēģija saņems divus jaunus iznīcinātājus, un norvēģu piloti tiks apmācīti ASV teritorijā. Līgumā fiksēta arī apņemšanās laika posmā no 2017. līdz 2024. gadam pirkt pa sešiem «F-35A Lightning II» katru gadu. Pavisam Norvēģija plāno iegādāties 52 ASV kompānijas «Lockheed Martin» izstrādātos 5. paaudzes iznīcinātājus. Tiesa gan, katras jaunas iznīcinātāju partijas iegādei būs jāsaņem akcepts no parlamenta.

Pirmā sešu iznīcinātāju partija Norvēģijai izmaksās 2,18 miljardus dolāru, un šajā summā ietilps ne tikai lidaparātu cena, bet arī maksa par pilotu apmācību, trenāžieriem un vajadzīgo aprīkojumu. Līdzšinējās aplēses liecina, ka «F-35A Lightning II» iegādes programma Norvēģijai kopumā izmaksās 62,6 miljardus kronu (aptuveni 11 miljardi dolāru). Norvēģija ir rezervējusi vēl trīs miljardus kronu, ja nu «F-35A Lightning II» iegādes procesā rastos kādi neparedzēti izdevumi. Norvēģijas Aizsardzības ministrija norāda, ka rezerves finansējums nav paredzēts lidmašīnu pēkšņas sadārdzināšanās segšanai. Saskaņā ar esošajiem noteikumiem norvēģu militārajam resoram vienmēr jāprasa neliels finansējums, nekā vajadzīgs kāda konkrēta projekta realizācijai.

Jāuzsver, ka pirms dārgā līguma noslēgšanas par «F-35A Lightning II» iegādi no «Lockheed Martin» Norvēģija pagājušā gada jūnijā panāca amerikāņu piekrišanu aprīkot jaunus iznīcinātājus ar norvēģu izstrādāto apbruņojumu, ieskaitot kompānijas «Kongsberg Defence & Aerospace AS» izstrādātās jaunās pretkuģu raķetes JSM (Joint Strike Missile). Šī gada 27. februārī pirmo reizi «Kongsberg Defence & Aerospace AS» ražotā raķete tika «piemērita» uz «F-35A» ārējā stiprinājuma — zemspārņa piona. JSM, kas radīta uz jūras raķetes NSM (Naval Strike Missile) bāzes, ir liels darbības rādiuss, augsti manevrēšanas spēju, ātruma un precizitātes rādītāji. Šī raķete ir grūti pamanāma ar radiolokācijas līdzekļiem. Jaunās raķetes eksperimentālie izmēģinājumi iepļānoti šovasar, un to mērķis ir apstiprināt JSM un «F-35A» pilnīgu tehnoloģisko savietojamību.

Pirmās konsultācijas par jaunu «Leopard 2» tanku iegādi sākās 2012. gadā, lai nodrošinātu divu tanku bataljonu komplektēšanu. Vienlaikus tika pētīta iespēja pirkt bruņutehniku no Vācijas, Niederlandes vai Kanādas bruņoto spēku rezervēm. Nīderlandē piedāvāja «Leopard 2» modifikāciju A6 ar 6600 mm garu lielgabalu. Kanādieši — «Leopard 2» modifikācijas A4+ un A6M. Polija izlēma iegādāties «Leopard 2» (A4 un A5) ar 120 mm kalibra lielgabalu, kura garums ir 5280 mm.

Patlaban Polijas Aizsardzības ministrija realizē 128 lietotu tanku «Leopard 2A4» modernizācijas programmu. Šos tankus Polija iegādājās 2002. gadā no Vācijas. Armijas apgādei ar bruņojumu un bruņu tehniku Polija 2013.—2022. gadā iecerējusi novirzīt vairāk nekā 130 miljardus zlotu (aptuveni 32 miljardi eiro).

JSM palaišanas brīdī no «F-35A» (datorgrafika).

Publiskota jaunā baltās grāmatas redakcija

Turpmākajos 15 gados svarīgākā Francijas valsts budžeta izdevumu sadaļa būs aizsardzības jomas finansējums. Laikā no 2014. līdz 2019. gadam militārajam resoram tiks piešķirti 179,2 miljardi eiro, bet līdz 2025. gadam — vēl 364 miljardi eiro. Šādi skaitļi ir fiksēti jaunajā baltajā grāmatā, kas valsts prezidentam Fransuā Olandam tika prezentēta aprīļa beigās. Ikgadējos militāros izdevumus tuvākajos gados plānots stabilizēt 31,4 miljardu eiro līmenī, kas veidos aptuveni 11% no valsts kopējā budžeta. Francija vēlas Eiropas Savienības dalībvalstu vidū saglabāt otru lielāko militāro budžetu, proti, būt pēc Lielbritānijas.

Viens no jaunākajiem Francijas armijas modernizācijas projektiem ir 40 modernizētu triecienhelikopteru «Tiger HAD» iegāde. Attēlā — pirmais Francijai paredzētais «Tiger HAD».

Baltā grāmata ir aizsardzības un nacionālās drošības jautājumiem veltīts periodisks dokuments, kurā tiek fiksēti galvenie valsts politikas virzieni militārajā jomā. Iepriekšējā Francijas baltā grāmata tika izdota 2008. gadā. Francijas prezidents F. Olands, komentējot jauno grāmatas redakciju, apsolīja tuvākajā laikā vairākus uzlabojumus militārajā jomā. Prezidents uzskata, ka grāmatu caurvij trīs prioritāri uzdevumi — armijas nodrošināšana ar vislabākajiem apmācības apstākļiem, labāko aprīkojumu un labākajiem izlūkošanas datiem. AM komisija, baltās grāmatas autori, pauž, ka izstrādes procesā centušies realizēt trīs mērķus, proti, definēt nacionālās aizsardzības orientierus četru gadu perspektīvai, nodrošināt nacionālo militāro rūpniecisko kompleksu (MRK) ar iespēju laikus plānot jaunus pasūtījumus un jaunas tehnikas izstrādes, kā arī stingri sekot militāro izdevumu atbilstībai kopējā budžeta ekonomijas pasākumiem. Kā viens no ekonomijas pasākumiem baltajā grāmatā minēta 24 000 darba vietu likvidācija Aizsardzības ministrijas struktūrā līdz 2019. gadam. Bruņoto spēku modernizācijas projekti tiks realizēti lēnākā tempā, nekā bija plānots pirms ekonomijas pasākumu ieviešanas.

Baltajā grāmatā būtiski akcentēts nacionālā MRK atbalsts, jo Francijas militārajiem uzņēmumiem ir pietiekama kapacitāte, lai garantētu valsts stratēģisko autonomiju un suverenitāti. Attiecībā uz kaujas spēju attīstību dokumentā par prioritāti nosaukta kodol kara atturēšanas spēju attīstība, izlūkošanas pilnveidošana ar bezpilota lidaparātu integrāciju un desanta spēku modernizācija, nodrošinot ātras reaģēšanas spējas ārvalstu teritorijā.

Ziņas sagatavoja **kaptaine Vizma Kalčeva.**

Foto — www.airplane-pictures.net; www.kam.lt; <http://www.kaitseministerium.ee/en/>;

<http://www.outflankers.com>; http://www.f-16.net/f-16_forum_viewtopic-t-15336-start-0.html;

<http://www.pressebox.de/pressebox/firma/eurocopter-deutschland-gmbh/meldung/boxid/396155/iframe/1>.

Vai pasaule kļūs drošāka, ja šāvēju vai spridzinātāju varēs identificēt no attāluma?

ASV Mičiganas universitātes elektroinženierim profesoram Kamalam Sarabandi izdevies radīt ierīci, kas no attāluma spēj dektētēt pie cilvēka ķermeņa esošu, bet no acīm vizuāli apslēptu šaujamieroči. Zinātnieks ir atklājis revolucionāru pieeju polarizētos radioviļņus izstarojoša radara lietošanā. K. Sarabandi radara darbība balstās uz to, ka radioviļņi maina savu polarizāciju atkarībā no tā, pret kādu virsmu atstarojas — cilvēka ķermeni vai metāla priekšmetu. Ar attiecīgu aparātūru izmērot polarizācijas izmaiņu intensitāti, no attāluma iespējams noteikt, vai cilvēks ir apbruņots.

Līdzīgi kā plaši pazīstamais ceļu policijas radars, arī K. Sarabandi radars apstaro kustīgu objektu — cilvēka figūru — un reģistrē atstarotos signālus. Tāpat kā automobiļu gadījumā, vispirms radars nosaka cilvēka ātrumu, izmantojot Doplera efektu. Tas nozīmē, ka reģistrējošā ierīce fiksē uz kustībā esošu cilvēku pārvērstā radioviļņa frekvences un viļņa garuma izmaiņas. Tādējādi tiek nošķirts ejoša vai skrieņa cilvēka signāls no signāliem, ko atstaro citi objekti. Iegūto signālu tālāk apstrādā sarežģīta datorprogramma, lai tiktu nošķirti signāli, kas atstarojas no cilvēka ķermeņa daļām vai no neregulāras formas metāla priekšmeta — šaujamieroča korpusa. Šādu datu apstrādes programmu K. Sarabandi izstrādāja, eksperimentos izmantojot radaru, kas izolētā kamerā apstaroja speciāli ietērptu kustīgu manekenu (1. att.). Pēc signālu apstrādes programma uzrāda polarizācijas izmaiņu intensitātes skalas (2. att.), kuras skaidri parāda, vai cilvēkam pie ķermeņa ir ierocis vai cits metāla objekts. Kaut gan fizikālo procesu apraksts ir sarežģīts, viena cilvēka skenēšana ilgst ne vairāk kā sekundi, turklāt cilvēks var atrasties pat vairāku simtu metru attālumā no radara ierīces. Tas ir daudz ātrāk un ērtāk, nekā izmantojot klasisko metālmeklētāju.

K. Sarabandi pie sava izgudrojuma strādāja vairākus gadus, un viņa pētnieciskos darbus finansēja ASV Aizsardzības ministrija. Profesors veica dažādus eksperimentus objektu distances zondēšanā un

1. att. K. Sarabandi demonstrē eksperimentālo manekenu uz podesta.

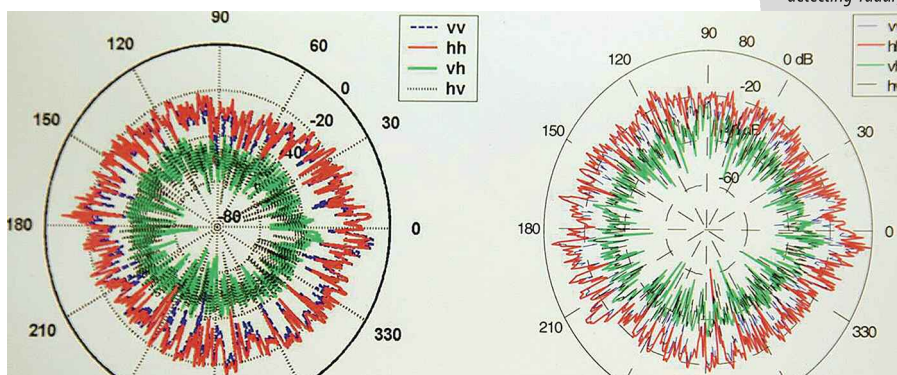
informācijas vākšanā no attāluma. ASV militārā pasūtījuma mērķis bija atklāt veidu, kā no attāluma konstatēt ieročus vai spridzināšanas ierīces, kas paslēptas pie kaujinieku ķermeņa. Komentējot savu izgudrojumu, K. Sarabandi atziņš — lai gan radars tika izstrādāts militārajām vajadzībām, tā izmantošanas iespējas ir daudz plašākas. Respektīvi, izvērtējot radara priekšrocības,

jāsecina, ka tas ir efektīvi izmantojams jebkurā cilvēku pulcēšanās vietā — sākot ar lidostām un lielveikaliem, beidzot ar stadioniem un skolām. Lielākais radara pluss — ieroču atklāšanai nav jāierīko turniketi vai speciāli metālmeklēšanas vārti, ko ne vienmēr var nodrošināt cilvēku masveida pulcēšanās vietās. No attāluma atklājot aizdomīgas personas lielā pūlī, drošības dienesti varētu izolēt vai aizvest malā šos potenciāli bruņotos cilvēkus, lai tos pārbaudītu ar jutīgākām skenēšanas ierīcēm.

Pagaidām K. Sarabandi nav veicis eksperimentus ar cilvēkiem un īstiem šaujamieročiem un sprāgstvielām. Izgudrojuma efektivitāte ir pierādīta tikai datoru simulācijās. Papildus profesors ir veicis izmēģinājumus ehokamerā, mēģinot pētīt likumsakarības, kas rodas, ja signāls atstarojas no manekena, kuram zem ādas virsjakas paslēpta pašdarinātu spridzekļu sastāvdaļa — ar naglām pildīts vaska klucis. Jebkurā gadījumā pētījumi turpināsies, jo tos ar finansējumu atbalsta ASV militārais resors. Iespējams, jau tuvākajā nākotnē K. Sarabandi izgudrojums tiks pilnveidots un adaptēts praktiskai ekspluatācijai. Tiesa gan, jaunā ierīce var izraisīt plašas diskusijas iedzīvotāju vidū. Turklāt teroristi, baidoties no atmaskošanas, var atteikties no «kamikadzes» taktikas, izvēloties citus savu noziedzīgo mērķu sasniegšanas paņēmienus.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavoja
kapteine Vizma Kaļčeva.

Foto — <http://www.ns.umich.edu/new/multimedia/videos/21319-after-newtown-a-new-use-for-a-weapons-detecting-radar>;

2. att. Pa kreisi — datora analizatora skala cilvēkam bez ieroča, pa labi — ar ieroci.

Maijs — militārās vēstures spoguļi

1. maijā 1920. gadā nodibināts 13. Tukuma kājnieku pulks.

2. maijā 1880. gadā dzimis ģenerālis Pēteris Radziņš — Virspavēlniecības štāba priekšnieks (1919—1920), armijas komandieris (1924—1928), Lāčplēša Kara ordeņa II un III šķiras kavalieris.

2. maijā 1881. gadā dzimis ģenerālis Roberts Dambītis. Pirmais Latvijas aizsardzības ministrs (pārvaldnieks). Armijas štāba priekšnieka palīgs (1935—1939). 1940. gadā «tautas valdības» kara ministrs. 1941. gadā vāciešu arestēts, līdz kara beigām atradies Zaksenhauzenes noietnē. Pēc Otrā pasaules kara atgriezies Latvijā. Miris 1957. gadā.

2. maijā 1885. gadā dzimis ģenerālis Kārlis Prauls. Latvijas armijā no 1919. gada. Beidzis Latvijas augstāko kara skolu. No 1930. gada Latvijas aizsargu priekšnieks. Aktīvi piedalījies 1934. gada 15. maija apvērsumā. Pēc padomju varas nodibināšanas arestēts (1940), tiesāts un nošauts.

6. maijā 1882. gadā dzimis ģenerālis Jānis Kurelis — strēlnieku komandieris. Par kaujām pie Mazās Juglas apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru. Latvijas armijā no 1919. gada. No 1922. līdz 1940. gadam — Tehniskās divīzijas komandieris. Bijis Latvijas Centrālās padomes militārās komitejas vadītājs. Viņa vārds saistīts ar militāro formējumu «Kurelieši» (1944) un šā formējuma traģisko noslēgumu. Ģenerālis miris 1954. gada 5. decembrī ASV.

15. maijā 1881. gadā dzimis ģenerālis Alberts Brambats, viens no diviem ārstiem ģenerāļiem. Beidzis Tērbatas universitāti. Pirmā pasaules kara laikā kara ārsts. Latvijas armijā no 1919. gada — Armijas sanitārās pārvaldes priekšnieka palīgs. No 1933. līdz 1940. gadam šīs pārvaldes priekšnieks. Represēts 1941. gada 14. jūnijā. Miris izsūtījumā 1942. gadā.

22. maijā 1919. gadā atbrīvota Rīga.

26. maijā 1919. gadā atbrīvota Valmiera.

26. maijā 1921. gadā nodibināts Smagās artilērijas pulks.

29. maijā 1919. gadā atbrīvotas Cēsis.

29. maijā 1919. gadā nodibināts 6. Rīgas kājnieku pulks.

31. maijā 1919. gadā atbrīvota Gulbene.

PĒTERIS RADZIŅŠ

(1880—1930)

Dzimis 1880. gada 2. maijā Lugažu pagasta Jaunvīndedzēs. Mācījies vietējā pagasta skolā un Valkas aprinķa skolā.

1898. gadā kā savvaļnieks iestājas Krievijas armijas 112. kājnieku pulkā. Seko mācības Viļņas kara skolā, kuru beidz ar I šķiru 1901. gadā. 24. kājnieku pulka sastāvā piedalās Krievu—japāņu karā. 1907. gadā iestājas Pēterpils kara akadēmijā, kuru arī beidz ar I šķiru un iegūst kapteiņa dienesta pakāpi. Dienests turpinās dažādās karaspēka daļās. 1915. gadā sasniedz pulkveža—leitnanta dienesta pakāpi.

1916. gadā P. Radziņš jau pilda 61. kājnieku divīzijas štāba priekšnieka vietas izpildītāja posteni. 1917. gadā sasniedz pulkveža dienesta pakāpi. Pēc cariskās Krievijas armijas sabrukuma dien brīvās Ukrainas armijā kā neatkarīgās Ukrainas karaspēka štāba priekšnieks. 1919. gada 26. oktobrī ierodas Latvijā un sāk dienestu Latvijas armijā kā virspavēlnieka štāba priekšnieks. Viņš ir viens no viszināmajiem militārajiem speciālistiem Latvijas armijas vēsturē. P. Radziņš sastādījis operatīvos plānus Bermonta sakāvei un Latgales atbrīvošanai. 1920. gada 13. oktobrī paugstināts par ģenerāli. Pēc kara ģenerālis no armijas atvaļinās un nododas literārajai darbībai. 1924. gadā atgriežas dienestā un ir armijas komandieris (1924—1928). No 1928. gada darbojies kā virsnieku akadēmisko kursu priekšnieks.

Par nopelniem Latvijas atbrīvošanas cīņās apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa II un III šķiru, saņēmis arī daudzus ārvalstu ordeņus.

Pēteris Radziņš savu dzīvi veltījis militārajai zinātnei gan praktiskā darbībā, gan teorijā. No viņa sarakstītajām grāmatām jāmin «Taktika», «Kara vadonis», «Artilērijas daudzums un sastāvs», «Moderno kaujas līdzekļu iespaids uz kara vešanu», «Stratēģiskās problēmas pēc pasaules kara piedzīvojumiem», «Latvijas atbrīvošanas karš», I un II daļa. Daudz publicējis izdevumos «Militāro rakstu krājums» un «Latvijas kareivis». Darbojies arī Lāčplēša Kara ordeņa domē. Ģenerālis miris 1930. gada 7. oktobrī.

Sagatavojis **Gunārs Kušķis**.

DAILES TEĀTRIS

2013. GADA JŪNIJS

Lielā zāle

1. S.
2. Sv. **13.00 VĒJIEM LĪDZI**
3. P. **18.00 VĒJIEM LĪDZI**
4. O.
5. T.
6. C.
9. Sv. **18.00 DŽONS NEILANDS**
10. P. **19.00 DŽONS NEILANDS**
11. O. **19.00 DŽONS NEILANDS**
12. T. **19.00 DŽONS NEILANDS**
13. C.

Mazā zāle

1. S.
2. Sv.
3. P.
4. O. **19.00 PREILENĪTE Pirmizrāde!**
5. T. **19.00 PREILENĪTE Papildizrāde!**
6. C.
9. Sv.
10. P.
11. O.
12. T.
13. C.

Kamerzāle

1. S.
2. Sv.
3. P. **19.00 PIRMĀ GRĒKA LĪCIS**
4. O. **19.00 PIRMĀ GRĒKA LĪCIS**
5. T. **19.00 PIRMĀ GRĒKA LĪCIS**
6. C. **19.00 PIRMĀ GRĒKA LĪCIS**
9. Sv.
10. P.
11. O. **Pirmizrāde!** Radošo meklējumu cikla
12. T. **19.00 SABOJĀTIE** "Brīva skatuve" ietvaros
13. C. **19.00 SABOJĀTIE** Radošo meklējumu cikla
"Brīva skatuve" ietvaros

Dailis teātra diena Siguldā - 15. jūnijs

12.00 Siguldas novada Kultūras centrs

Andrejs Upīts
SŪNU CIEMA ZĒNI
Reāla pasaka 2 daļās *Ls 3 - 5*

18.00 Siguldas novada Kultūras centrs

Džeroms Kiltijs
MĪLAIS MELIS
Komēdija pēc Džordža Bernarda Šova un
Stellas Kempbelas vēstulēm 2 cēlienos *Ls 5 - 7*

17.00 Koncertzāle "Baltais flīgelis"

Dž.Dž. Džilindžers, Dārta Daneviča, Dainis Grūbe
NEPRĀTĪGĀ ZELDA
Dokumentāla fantāzija 1 daļā
Radošo meklējumu cikla "Brīva skatuve" ietvaros *Ls 4 - 5*

21.00 Siguldas Pilsdrupu estrāde

Rejs Kūnijs, Džons Čepmens
AR VĪRU NAV VIEGLI
Komēdija 2 cēlienos *Ls 3 - 7*

Atlaides

Abonementu īpašniekiem - 25% atlaide, skatītāju karšu īpašniekiem - 10%, Siguldas ID karšu īpašniekiem - 20% atlaide, grupa, sākot no 10 cilvēkiem - 10%, grupa, sākot no 20 cilvēkiem - 20%

* Repertuārā iespējamas izmaiņas!

Kase: 10.00 - 19.00; S., Sv. 11.00 - 18.00, informācija: 67294444, www.dailisteatris.lv, www.bilesuparadize.lv

N r . 5 | T Ē V I J A S S A R G S | M A I J S | 2 0 1 3

